

ՆԱՄԿԱԿԱԳ
ՄՐԱՌԱԶԱՐ

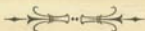
Աստուծոյ 30

ՀՐԵՏԲԵՎՈՒԹԻՒՆ ԲՐՈՒՏԵԱՆԻ ԵՒ ՄԱՍԽԵՆԵԱՆԻ

Ռ Ա Մ Կ Ա Կ Ա Ն

Մ Բ Մ Ո Ւ Ն Ջ Ն Ե Բ

ԱՅՈՒՂԱԿԱՆ, ԺՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ ԽՆԹԻՆ ԵՐԳԵՐ ԵՒ ՊԵՐԵՐԳԵՐ

Ի Մ Բ Ա Դ Բ Ե Յ

ԳՊԻՐ ԱՐՅԱԿ Յ. ԲՐՈՒՏԵԱՆ

63

ԵՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԱՔՍԱՆԳՐԱԳՈՒ

Տպ. Մալխասեանցի III Тип. Малхасянца

1901

3653

СВЯТЫЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ КРЕСТОВНИК

СВЯТЫЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ КРЕСТОВНИК

СВЯТЫЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ КРЕСТОВНИК

СВЯТЫЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ КРЕСТОВНИК

www
www
www

6254

39

2003

Յ ա ո ա չ ա ր ա ն

Մամկական Մրմունջների երկրորդ տպագրութեան բուր
օրինակները սպառուած լինելով լոյս եմ բնծալում նոյնը
երրորդ տպագրութեամբ, բարեփոխուած և աւելացուած
մօտ Հարիւր նոր երգերով:

Ինչպէս առաջին և երկրորդ տպագրութեանց յառաջա-
բաններում լիշեւ էի, նոյնպէս և այժմ կրկնում եմ, որ
Մրմունջների գլխաւոր նպատակն է ժողովրդական երգերի
և եղանակների անկորուստ պահպանելը և տպագալում
նրանց ուսումնասիրելը բանասէրներէ կողմից:

Մրմունջների մէջ մուտք են գործել և այնպիսի երգեր,
որոնք գրքի վերնագրին այնքան էլ Համապատասխան չեն,
բայց գեանդուել են ժողովրդական եղանակներ ունենալու
և ժողովրդի մէջ գործածուելու պատճառով: Այս նկատմամբ
ևս տեղի են ունեցել երգաբանիս բաժինների կազմու-
թիւնները:

Գալիք ԱՐՇԱԿ ԲՐՈՒՏՅԱՆ

ՄԱՐԿՆԻ ԲԱՇԽՆ

ԱՅՈՒՂԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

ԱՅՈՒՂ 5-5-5

Աշուղի լեզուն գրքսուն է ասում ամէն մի բանին,
Իր անմեղ հոգին օսող չի ծախում նա Մամանային.
Միշտ մէկն է ասում նա՝ թէկուզ եարին, թէկուզ գուշմանին,
Չի վախում խօսել գրքսուն առաջի ահեղ ատենին:

Աշուղն ամենի խաթրին գլուխը դուրբան է գընում,
Տխրած որ տեսնի՞ ինքն էլ նրա հետ անկեղծ է տխրում.
Ծիծաղողի հետ ինքն էլ է խկոյն ուրախ ծիծաղում.
Հաղով ծնել է մօրը արգանդէն, հաղով է մեռնում:

Աշուղը թէկուզ եաշովըն իլի հարուր տարեկան,
Նրբա միամիտ պարզ հոգին մնում է միշտ մանկական.
Խօջայ ու քեասիր, աէր ու ծառայ են նրբա սիրական,
Հաւասար մարդ են թէկուզ քրքսունեան, թէ մահմեդական:

Վառ արեգակը ամենի համար լուս է ու պայծառ,
Միայն աշուղին ցերեկուայ մէջն էլ մութ է ու խաւար.
Մութն է աչքերը, բայց լուս է հոգին, սիրան է բոցավառ,
Քանց գրբագէտէն լեզու ունի նա անուշ ու հարտար:

Գ Ի Ի Բ Է Ի Տ (4-4)

ԳԳ Իժ, սրբան/նկուն մնաս, 4-4

Սիրաս քեզանից/չի գատուի,

Հազար տեսակ/չարչարանք տաս,

Սիրաս քեզանից/չի գատուի:

Քեզ չեմ մոռանայ/լաւիտեան,

Հարազատ մայր Իժ/Հալաստան,

Թէկուզ գրախոն էլ/ինձի տան,

Սիրաս քեզանից/չի գատուի:

Քեզանով եմ/ես երջանիկ,

Իժ սիրելի, Իժ անուշիկ,

Ծոցիդ մէջը/Հանգչիժ, մայրիկ,

Սիրաս քեզանից/չի գատուի:

Զիւնն եմ քեզ բարեկամ,

Քանի ողջ եմ/ամենայն ժամ,

Հնգկաստանին էլ/տէր գառնամ,

Սիրաս քեզանից/չի գատուի:

Գ Ա Ջ Է Լ

3-3-4-3

4-3-3-3

3-3-4-3

3-3-3-3

3-3-4-3

Ախ, անիրաւ/տիրութիւն, մինչ Երբ/ինձ տիրես,

Մինչև Երբ Իժ սրտի/ուրախութիւնն աւերես,

Մինչև Երբ տանջես/ինձ, մինչև Երբ, ո՞վ անգութ,

Մինչև Երբ լուսափալ/արեգակս մնայ ձաւթ:

Մինչև երբ, աստիճան, մասադ կեանքս տրորես,
Մինչև երբ տխրութեան օրօրոցումն օրօրես,
Մինչև երբ ցաւալիս մնամ գառը վիճակում,
Մինչև երբ գառնութեամբ այրիմ ես կրակում:

Մինչև երբ տխրութեամբ շարագրեմ երգերս
Տէր-տէր, տակաւին չը բժշկած վերքերս:

Վ Ա Ն Ա Ղ Ջ Ի

Ախ, երբ պէտքէ երևաս, ով դու գարունդ անմասն,
Դիմես երբեմն մեր աշխարհ՝ ու գաս մեզ այցելութեան.
Տաքացնես երկիրը, վանես ցուրտը ձմեռուան,
Յօղես անձրևներ առատ, արգիւնարեր, մշտական,
Ծաղկին գաշտերն բնդհանուր, հոտ բուրեն անմահական:

Մօտենալով վաղձանին բքարեր Մարտ ամիսը,
Այցելութեանդ կոպտէ ծերունի խեղճ Մատիսը,
Դէհ, ժամքն է, արձակէ գալստեանդ աւետիսը,
Բազցր ու անուշ հոտերով մեզ բնծալէ Մայիսը,
Զիւնապատ լեռներուն էլ սփռէ կանաչ ցնծութեան:

Մառախլապատ ամպերով ծածկուած անտառները,
Արգելք եղան փարախից շուտ դուրս գալու գառները,
Երևում են խիտ ծաղկանց փոխարէն մաշտաները,
Նորագուելու կսպասեն տերևաթափ ծառները,
Թէ երբ պէտքէ մեզ վերայ արեգակդ առնէ շրջան:

Վարկաշահոս գետը լուռ հոսում է սառուցի տակ,
Երբ կը ծագէ պաշտելի Մասեաց սարէն արեգակ,
Լիւսխառնին պաղ բամին մինչ երբ փչէ շարունակ,

Չմուտն ստիս գարունդ, արի՛ ու տա՛ր յաղթանակ,
Պարզ օդի մէջ ծածանի սուրբ գրօշակդ անկործան:

Ամբողջ տարուայ նախագահ, նշանաւորն ես, գարուն,
Մնացեալ ամիսների զու փառաւորն ես, գարուն,
Հողային զնդի պարծանք ու թագաւորն ես, գարուն,
Ազատութեան աւետիք բերող իսկ օրն ես, գարուն,
Գորա համար Խոջեմէն էլ փափագ ունի քո անսլեան:

Ղ Օ Շ Մ Ա Յ

Այս, ինչ քաղցր էին վայելածս օրեր,
Ո՛րքան քաղցրագոյն անցուցածս ժամեր,
Երբ անհոգ, ուրախ, ամենից սիրուած՝
Չունէի երբէք հոգս, վիշտ ու ցաւեր:

Ընկերքս անխարդախ, չը կար մեր մէջ սխ,
Մանկաւոյս օտար էր իսպառ շարութիւն,
Չկար ստորաքարչ ստրուկ կամ խաբող,
Թագաւորու՛մ էր սուրբ ազնուութիւն:

Այլ աւաղ, շատ սուղ տեւեցին նոքա,
Կեանքը նիւթական շահ յառաջ բերեց,
Անզու՛թ բնութեամբ ճնշեց ամենին,
Իրան հպատակ ու գերի արեց:

Ես հրամեշտ տուի ուրախ ժամերէս,
Կարծելով բաղդիս նոր գայ ասպարէզ,
Կամեցայ իբրև նոր ծաղիկ հրճուել,
Նշմարտութեանը գոյով ողջակէզ:

Բայց ափսոս, շատ շուտ, դառնաշու՛նչ խորշակ
Նուտ թարշամեցրեց ծաղիկս նորարաց,

Երևակայածս մնաց միայն ցնորք,
Յաւոց արամութան ես եղայ կցորդ:

Թափուր նստեցի բարեկամներից,
Նենդաւոր սրտեր ինձ պաշարեցին,
Տարբեր հայացքով, հոգւով տարբեր,
Իւրեանց շահին ինձ խաղայիք արին:

— Թող, ինձ ասու՛մ են, զազափարներդ, —
Ասու՛մ են — կէղծիբ զէճքդ մեզ նման,
Գլխակոր չոքիբ կարողի առաջ,
(Թէեւ լինի շար), թէ չէ՛ զո՛հ կերթաս...:

Մ Ի Ի Ս Տ Է Ջ Է Տ

Ակնարկեա՛ւ, ո՛վ իմ սիրուհի, ակնարկեա՛ւ տկարիս,
Օգնեա՛ւ սիրահարիս,
Մերթ իմ նեղութեանս՝ հասու լեր,՝ մերթ դեզ ու ճարիս,
Տուր անմխիթարիս,

Անբաղդութեանս ևն քիցը՝ ողորմելի՛ եմ շատ,
Երբեմն էլ յուսահատ,
Ափսոս, հազար ափսոս, ապա փոջ ինձ խելագարիս,
Պանդուխտ և օտարիս:

Մինչ ե՛րբ ազադակս չը լսելով մնամ այսպէս,
Հայցեմ ինձամ այսպէս,
Թէեւ քո արարքդ, լիրաւի, շատ չէ լիմարիս,
Աճօթ բարեբարիս:

Սիրոյդ աղեղը ինձ վերայ լարուած կայ յարածամ,
Սպանուած եմ անգամ.

Արեան ծարաւի սէրըդ է ահարկու խոնարհիս,
Ներհակ կայ աւարիս:

Որքան վարելով ձայնեցի անգութ սիրականիս,
Այն ինչ հոգեհանիս.

Իսկ նա սաւուղազգեաց չի նայող թուխակ շաւարիս,
Տասնաղեայ քնարիս:

Ես իմ ժամանակիս գուժարը բաշխեցի սիրոյդ.
Գրաւ եզի անփոյթ.

Էլ այսուհետե ինչ է պակաս մահուան յօժարիս,
Բազգով ապիկարիս:

Ես համահաւասար հիմայ որդւոյն Պենելոպեայ.

Ինձ սէրը կայիփսեայ
Քէ որքան էր անթիւ, հիմայ պատմեմ նաւափարիս,
Նա վայ կրկնէ շարիս.

Այսքան բողոքը իմ սիրելւոյս կարգացի ես ողջ,

Ականջ գրաւ ամբողջ,
Ասաւ—գու, Ելըն, պէտքէ սիրոյս մէջ չը գազարիս,
Մինչ ինձ հաւասարիս:

Շ Ա Ր Բ Ի

Այսքան տարի գու ննջեցիր, բաւ է, բաւ,

Տխրութիւնդ ողջ հայերիս ցաւ է ցաւ.

Երեւն եկաւ քո գլխիցդ անցկացաւ.

Զարթիր, գարթիր, իմ աննման անձկալի,

Տեսութիւնդ է ամենիս ցանկալի:

Գարունն էկաւ, ձմրան դուռը գոցուեցաւ,
 Սպասելով մեր սրտերը խոցուեցաւ.
 Քիշերն անցաւ, առաւօտը բացուեցաւ.
 Զարթի՛ր և այլն:

Ազաշում եմ, խնդրում մայրիկ, արթնացիր,
 Քու արարքէզ դու ամաշիր, դու երկիր,
 Քոյրերիցդ սղիցք ևս մընացիր, զարթի՛ր և այլն:

Ղ Ա Լ Ա Յ Չ Ի

3-3-5

Այս իմ ծով արտասուք գնան—ընթանան,
 Ի բեզ սիրտ ապառաժ քանի կան—մնան,
 Իմ Ընի վաղեմնի, լինէն Հեռացեալ,
 Ըստ դու ինչ, արգեօք, ո՛յք եղեն պաշտպան,
 Ա՛խ, ո՛յք եղեն պաշտպան:

Երկին արգեօք անէծ, թէ լերինք Հայոց,
 Զիս յապէս շուարեալ թողին յանձար բոց.
 Գոռ բաղդին շրջանակ գնաց մեկնեցաւ,
 Յիս յաւել բիւրաւոր կսկիծ վիշտ և ցաւ:
 Ըւսոյ գմեծ ցաւ:

Է՛ր այդքան անխնամ լինէն Հեռանաւ,
 Զիս թողեալ լերերուն Հեռի կաս—մնաս:
 Կոյր բաղդին կերպարանք թէև սևացաւ,
 Բայց քո այդ խղճմտանք զհա՛րգ բարացաւ,
 Ըյդքան մոռացաւ:

Մի այլ յաւելուք, խեղճ Բ-դ-ու-ան-ն,
 Արիւնտս սրտի ցաւ, սրպէս սվկեան,

Երեբեալ — աստանեալ, մնամ ի շուար,

Ո՛չ առնուս լիստուծոյ քոց գործոց արար.

Սրտի իմոյ ճար:

Յ—ի—ք ք. Մ—ի—ք—ք—ն

Գ Ի Ի Բ Է Ի Տ

Անխղճօրէն մեզ դատում են,
Խօսք շայտատանի լեռներ,
Եղբարցս ինձանից դատում են,
Խօսք շայտատանի լեռներ:

Իմ խնդրիս չեն զնում ահանջ,

Ասում են—ասւա է քո պահանջ,

Այս հոգերը սււմն էր առաջ,

Խօսք շայտատանի լեռներ:

Գուցէ լիշէք դուք այն օրը,

Որ պապս լծած արօրը,

Յանում էր ձեր գաշան ու ձորը,

Խօսք շայտատանի լեռներ:

Գիտեն իմ պապիս անունը,

Բայց ստում են ուղղութիւնը,

Գանէ նորա պատմութիւնը,

Խօսք շայտատանի լեռներ:

Հիմա ձեզ մնաց ամեն բան,

Պէտք է դուք գաք վկայութեան,

Ու մնով էք կոչվում շայտատան,

Խօսք շայտատանի լեռներ:

Պարտաւորել են,
Հողերուն հաւատարել են,
Մեր կալքը օտարք տիրել են,
Խօսքը Հայաստանի լեռներ:

Ա Յ Մ Ե Ա Մ

Անհոգ ես-չես գիտեր, ինչ կալ քո մասին,
Պարտավում են քո խեղջ անձի վնասին,
Փամբուներով բարակներով միասին.
Փախիր, այժեամ, փախիր, որսկաննէ գալիս,
Չազուկներդ տխուր լալիս են, լալիս:

Որսկանը ճրագով քեզի ման կուգայ,
Կուգէ ձեռքերը քոյ արիւնով լուայ,
Խղճալի, քո անզակ սար ու ձոր կուլայ,
Փախիր այժեամ, փախիր և այլն:

Որսկանը գութ չունի, կանէ կրակը,
Կամ քեզի կսպանէ, կամ քո գաւակը,
Չուր չի անցնիլ հրացանի գնդակը.
Փախիր այժեամ, փախիր, և այլն:

Փաշտումը չես ման գալ՝ թէ մտածես լաւ,
Քեզ կ'փրաւորեն՝ կստանաս մեծ ցաւ,
Գուրս մի ելներ խիտ անտառից գուրնաւ,
Փախիր, այժեամ, և այլն:

Չորերը մի մտնիր, վտանգաւոր է,
Որսկանը ման կուգայ՝ անտակ սովոր է,
Քարալից խփելով քեզ կ'զլորէ,
Փախիր, այժեամ, և այլն:

Դ Ա Ս Տ Ա Ն

Անձիտ ճնճգուկը բազէի ճանկից,
Աւգում է սրտ խելի, խելքի աշեցէ՛ք,
Կարծես ձանձրացել է զլիտից ու գանկից,
Պատերազմ է մտել, խելքի աշեցէ՛ք:

Խելքին զօռ տալով է հիմալ անեն բան,
Յիմարն էլ իմաստուն է կարծում իրան,
Նիհար հաւը՝ պարարտ մեծ սագի նման,
Աւգում է ձու ամել, խելքի աշեցէ՛ք:

Ազնիւ մարդը անարգում է գէշի հետ,
Երիվարը լուծ է քաշում էշի հետ,
Երկու տարուայ հորթը՝ ցուլ զոմէշի հետ
Բերել կամ են լծել, խելքի աշեցէ՛ք:

Գալլը վերան ոչխարի մորթի տաւած՝
Գառներուն պահապան հսկող է դաւաւած,
Աբլորը քարոզչի վերաբիւ հազած՝
Ամբիոն է ելել, խելքի աշեցէ՛ք:

Աւգար մետաքսագործ, եզր նաւավար,
Գալլը հովիւ դաւաւած՝ կարած է ոչխար,
Ազուէտը հաւնոցի գրանն լուշարար,
Ինչ հսկող են գտել, խելքի աշեցէ՛ք:

Փափուկ ձենաէլմէն է հաստ գռեհիկը,
Ամբոսի գիտունն է խելքից բողբկը.
Կենացը մէջ ծառ շտեկած ուսմիկը,
Այգեպան է եղել, խելքի աշեցէ՛ք:

Երեխան ձեռն առած փթած հին լարք,
Բռնել կամի դարձող ջաղացի քարք,
Պաճած մուկը շրջել կուզէ մեծ սարք,
Կողքը գէմ է տուել, խելքի աշեցէք:

Աւրացողը խեղճ չունի ամենեւին,
Զգգալով՝ սպիտակ ասում է սեին,
Կոլրը չ'տեսնելով լոյսը արեին,
Աշխատում է ստել, խելքի աշեցէք:

Աւել հոգսը մնաս կուտայ իւր անձին,
Աւրիշի ցուերը առնելով զգին,
Պալլը լոշտակ է մարգացեց մէկին,
Խննթը սև է հազել, խելքի աշեցէք:

Պարսը մեծ պարոն է տաքուկ ջրհորին,
Պուքս ելու, բաժին է զիշտպի փորին,
Երար հեռ սուտ կռուել են ձին ու ջորին,
Եշք մէջ է բնկել, խելքի աշեցէք:

Ժլտան աշխատելու է շատ բնգունակ,
Եւր հացք ուտելու չունի արտոժակ,
Խեղճ անձը գրկելով զիգել է ստակ,
Աւրիշն է վայելել, խելքի աշեցէք:

Յանցաւոր հարուստը ուրախ խնդալով
Մեղքից ազատուել է մեծ գումար տալով,
Խեղճ մարդը սխալմամբ մի հաւ գողնալով
Բանախ մէջն է փթել, խելքի աշեցէք:

Մարդ կայ գերդաստանը պահում է ցամաք,
Կերթայ գուրսը կուտէ մեղր ու սեր կարագ,
Ալլոց համար կանէ ձայնով պատարագ,
Երան ժամ շի անիլ, խելքի աշեցէք:

Մի նոր քաղաք տեսայ ժամի սիրահար,
Բնակիչները չայ՛ ժող քսան հազար,
Իրանք սնունդ չունին սպրեւու համար,
Հինգ հատ վանք են շինել, խելքի աշեցէք:

Ինչ կենդանի ուզէ լինիլ շանստակ,
Կերթայ ու կ'մտնի ծանր բեռի տակ,
Նապաստակը առիւծի դէմ համարակ,
Կախ է սկսել, խելքի աշեցէք:

Յորենը մի անգամ լինելով տկար,
Այնպէս բոյս չեն գտել, որ անեն նշխար,
Կորեկ հացը իրան կարծելով յարմար,
Սեղան է բարձրացել, խելքի աշեցէք:

Մեծամեծ մարդիկը հեռու են կանգնած,
Ասպարէզը համբակներուն են թողած.
Ջիւղ էլ կազ իշով կարսուան մտած՝
Բանաստեղծ է դարձել, խելքի աշեցէք:

Գ Ի Ի Բ Է Ի Տ

Առանց վախի, առանց ահի,
Քաջերու տուն Սասունայ սար,
Քեզնից հրդեհ կը պատահի,
Կրակի բուն Սասունայ սար:

Եկաւ ողջ Արարիստանը,
Որ նուաճէ Լայստտանը,
Քեզ չը յազթեց Ձինկիգ-խանը,
Կեցար կանգուն Սասունայ սար:

Հայաստանը նոր կանաչեց,
Թշնամին տեսաւ ամաչեց,
Նւրոսյան քեզի ճանաչեց,
Առաք անուհ, Սասունայ սար:

Քրդի, Թուրքի զաշիճներ էք,
Թունաւորոց կարիճներ էք,
Սարերու մէջ կարիճներ էք,
Դու և Չէլթուն, Սասունայ սար:

Վերացաւ իաւար գիշերը,
Փայլեց երկնային լապտերը,
Կսպասեն Տաճկահայերը
Քեզնից գարուն, Սասունայ սար:
Չէ—տէ

ՔԻՒՐԳԻՍՍԱՆ ԳԻՒԲԵՒՏ

Առաւօտեան քաղցր հովիկ,
Գնա՛ գէտ երկիրն Զաւախ,
Ունի՛մ մէկ ձերունի մայրիկ,
Գնա՛ տես ի գիւղն Կարծախ:

Այնտեղ է ազգս երամս,
Քոյր ու եղբայր բարեկամս,
Այնտեղ մեռած պապս ու մամս,
Գերեզմանը մտած են վաղ:

Ինձանից շատ բարև արա՛,
Երբ դու մօրս լինիս ներկայ,
Գնա՛ լատկապէս Կիլերթայ,
Որ է մեր գիւղի մէջ մէկ թաղ:

Այն թաղի մէջն է մեր տունը,
Քերովք է եզրօրս անունը,
Ինձ համար կարել է քունը,
Մայրս արաւմ ու անձի՞ծաղ:

Հովիկ, Զէ—նո—շու լուր տար,
Թէ հարցանեն ինձի համար,
Ասա՛ — թէ միշտ ձեռին քնար՝
Ազգի համար կանչում է խաղ:

Բ Ի Ն Գ Ե Ս Լ Ի

Առաւօտեան քաղցր և անուշ հովերըն,
Մերձեալ հնչեն մեզմով թփոցց քովերըն,
Արդ ծածանին աչացս լցեալ ծովերն,
Բացուիր, բացուիր, իմ կարմիր վարդ աննման,
Գեղըդ նման արեգական վառվառման:

Քանի ողբամ՝ նոր ի նորսլ խոցոտիմ,
Զփալուսն գեղդ ՚ի միտ բերեալ բոցոտիմ,
Յորդ արտասուօք՝ ցալդ և ցերեկ թացոտիմ,
Բացուիր բացուիր, իմ կարմիր վարդ . . .

Լեզուս քնար, սիրտս ջնար՝ քեզ երգեն,
Թեք իմ, մատունք՝ որք միշտ զլանջս հարկանեն,
Թռչունքն ամեն և բազմականք սպասեն,
Բացուիր, բացուիր, իմ կարմիր վարդ . . .

Գարունն էանց ևս քեզ կարօտ մնացի,
Այլիմ — տապիմ արպէս ի հուր հնոցի,
Քեզ շատ օրեր՝ ևս ի ձեռաց զնացի,
Բացուիր, բացուիր իմ կարմիր վարդ . . .

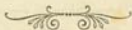
Ա Ռ Ս Ի Ր ՈՒ Վ Ի Ն

Առաւօտան ելամ, աչքս ընկաւ երեսից,
էլ չը մնաց ինձի վերայ հալ, փարի,
Տարար խելքս գլխէս, արիւր սարսուրի,
Մարգիկ ժողովր գլխիս, արիւր զալ, փարի:

Ասլըզ խարար առնիմ, ըշկամ տիւն դո՞ր ես,
Նախշուն շամամայ ես, կարմիր խնձոր ես,
Էշիփից ալաւը ինձ էրեց մնձորեց,
Ել չմնաց ինձ վերայ հալ, փարի:

Բօսքդ որ կասս՝ իլլարէդ մի գարձ,
Գեօշգ ինձ գեօշակ, թեքդ գլխիս բարձ,
Զիլֆերզ ես արս՝, մէ երեսդ բոց,
Տընամ ջալահիր ես՝ եօրսա լալ, փարի:

Սալմաստցի Յար-Էնէն եմ, ջիւժլէին գաստան,
Օրս էլ անցուցիմ քիւլիի քիւրգտան,
Իմ ու բոնը մնաց վերջին գաստտան,
Մինչ Քրիստոսն իկեայ ուռնէլիկալ, փարի:

Վ Ա Ր Ս Ա Ղ Ի

Աստուածդ կը սիրես, իմ նազանի եար,
 Քեզի համար զատի հո, այլ, ցո, (հաց),
 Ծոցիդ մէջ տեսանք, հէյվալ ու նուռ ա,
 Ասկի դուզմաներդ բնն, այլ, ցո, (բաց):

Բարձր բոյիդ դու հագել ես ալա,
 Քշեր ցերէկ ես կ'քաշեմ խիալա,
 Զուխտ աչքերդ նախշուն փիալա,
 Սիրականի համար ես լիւն, այլ, ցո, (լաց):

Բարակ մէջքիդ կապել ես քամարը,
 Պաօշներդ դանդ ու շաքար ա,
 Ազրիշում ծամերդ կանի, հալղալ արա,
 Նստի, շարի, որ մնալ թո, այլ, ցո, (թաց):

Նրեսդ կը փալի քանց արեզակը,
 Կարմիր թշերէն առիւր ենք պագը,
 Սրտուժս մի քից վառուած կրակը,
 Գեւորն ասաց—արի մտա կեն, այլ, ցո, (կաց):

Մ Ա Ի Հ Ա Մ Մ Ա Ջ

Աստուած մէկ է՝ փառքը անթիւ,
 Մարդը զանազան է յատուկ,
 Նատ դժուար ճանաչելու է,
 Փորձելը արժան է յատուկ:

Միշտ Աստրծուն նկատողը,
 Անիրաւներուն ատողը,
 Մարդու շուտ չը հուսատացողը,
 Խեղօք, գիտնական է յատուկ:

Մարդու ցաւ շուտ իմացողը,

Իւր խրդճի գուռը բացողը,

Ազքատին սղորմացողը,

Բարերար իշխան է յատուկ:

Յոյս ու հաւատ հանձնատողը,

Փորձանքէն մարդ ազատողը,

Մոլորուածին խրատողը,

Սրբոց օգնական է յատուկ:

Հոգուն շահ՝ արիւն թափողը,

Չար սատանային խարողը,

Ազքատ մարդկերանց օգնողը,

Մաքուր աւազան է յատուկ:

Թանկ արժէ իմաստութիւնը,

Ինչ է լիմար մեծատունը,

Մարդուս մէկ բարի անունը,

Մեծ պարգև—նշան է յատուկ:

Հոշոր, չը խարուիս ապրուստին,

Ազքատն է պահում հարուստին.

Որդոյն աստուծոյ գալուստին՝

Ուզից դատաստան է յատուկ:

Խ Ր Ա Տ

Արի ինձ անգաճ կայ, այ զիմանա սիրտ,

Հայա սիրէ, ագար սիրէ, ար սիրէ,

Աշխարհքըս քունն ըլի, ինչ պիտիս տանի,

Աստուած սիրէ, հօքի սիրէ, կար սիրէ:

Են բանն արձ վուր Աստուծու շարքումն է,

Իրատներն գրած հարանց վարքումն է,

Երեք բան կայ՝ հօքու մարմնու կարգումն է—

Գիր սիրէ, զալամ սիրէ, գազթար սիրէ:

Եկ, արի, սիրտ մի կենա զուն մէկ դամազի,
 Հալալ մտիկ արօ հացի ու ազի,
 Հէնց բան արօ մարգ վրէդ չը ծիծաղի,
 Խրատ սիրէ, սարբը սիրէ, շար սիրէ:

Հըսպարտութիւն չ'անիս՝ զուր զուգաս Տէրիդ,
 Խոնարութիւն արօ քանց քիզ գէզերիդ.
 Աստուած գիփունանցըն մին հօքի էրիբ,
 Ազքատ սիրէ, զօնաղ սիրէ, տար սիրէ:

Ս-չ-բ-ն-շ-ւ, էրնէկ քեզ, թէ էս անիս,
 Հօքուդ խաթրի մարմնուդ ունբը կէս անիս,
 Թէ զուգես զուր դատաստան չը տեսանիս՝
 Վանք սիրէ, անապատ սիրէ, քար սիրէ:

Մ Ո Ւ Ն Ա Ս Մ Ա Ջ

Արի ինձ խետ խօսս, քեզի մատաղ, ջան, սիրելի,
 Աչք ու ունքդ ինձ վառեց, արևլ է բրիան, սիրելի,
 Տիւն բալասանի ծաղիկ ես, սարերու սէլբան, սիրելի,
 Լէլուի Մաջլամի պէս ես էլամ հէլբան, սիրելի,
 Երբի՛նի Փահրասու նման ումը արիբս վերան սիրելի:

Մին հատ միլիօնին արժան ա իմ սիրելիանի մի պաչն,
 Խնգրենք, մեզի քեօմակ լինի զօրաժարի սուրբ խաչն,
 Իսկեանդարի Զուլգարն ասինք, ծովերէն առաւ խարաջն,
 Կասանդիոս թագաւորի գլխին զբաժ ունէր թագն ու թաջն,
 Հուքմ ունենաս աշխարքի մէջն, ազալաթ խան ես, սիրելի:

Եարուրի աչբդ Վազարն, ասու՛մ են- սրտու՛մը մի հասրաթ մնաց,
 Ասածու սիրու խաթրի համար՝ աջ ձեռովդ լերեսդ բոց,
 Պաօշներդ քաղցը նմանի, վարդի ջրով կրեսդ լուաց,
 Եէլգալի բլբուլին, ասինք, գիւլի վարդի համար լաց,
 Քեզ գօժաց, թամամ էրաց էս աչբդ Իհ-ն սիրելի:—

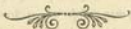

Բազմացան վերքերս, սաստիկ բազմացան,
Մինչև անգամ թիւ ու համար էլ չկայ,
Բժիշկները տեսանելով զարմացան,
Մահ կարգաւով ասին— քեզ ճար էլ չկայ:

Սիրտս Ռամայի և Նորի նման,
Գառնի է, կը ողբայ Յակովբի նման,
Մխիթարելու չափ ինչ Յովբի նման,
Մէջս իմաստութիւն— հանճար էլ չկայ:

Միտքս ինչի կամի շարժել վատութեան,
Նաև թշուառութեան, յուսահատութեան,
Փակուել է ինչի դէմ դուռն աղքատութեան,
Բացուելու դիւրութեամբ հնար էլ չկայ:

Կայ արգէօք Մալէլէ իրախոյս տուող,
Ողջամիտ խօսքերով հաստատ յոյս տուող,
Բացի սուրբ զրքերէն ինչի լոյս տուող,
Զկայ, էլ մէկ ուրիշ զամբար էլ չկայ:

Բարի, զեզեցիկ, առաքինի բնկերը մարդուն,
Փայլեցնում է արևի պէս պատկերը մարդուն,
Ինչ մարդ ունենայ իւր մօտը հաւատարիմ բնկեր՝
Յերեկի նման անցնում է մութ գիշերը մարդուն:

Կեանքդ նուիրես բնկերի լուին քիչ է դարձեալ,
Այնպէսն է հոգեկան լուսատու լապտերը մարդուն,
Ընկեր եմ ասում, աստուածաժախ ճշմարիտ բնկեր,
Որ բարձրացնէ աստիճանը միշտ վերը մարդուն:

Թշնամիները իր վերայ գալած ժամանակը,
Կարիճ հարագատ բնկերն է սուտերը մարդուն,
Ով որ ունենայ մտերիմ բնկեր, Ջր—ն աշրդ,
Չի սպիտակիլ ամենեին մէկ հերը մարդուն:

Ղ Է Լ Ե Ն Տ Ե Ր Ի

Բացուիք նազելի վարդ, ահա գարնան ժամանակ է,
Քո բացուելու համար բոլոր աշխարհը փափագ է,
Ինչպիսիւր տառապեալ՝ բուն է այսքան եղանակէ,
Պարտիպանը սուգ նստեալ է, բուրաստանը փակ է,
Անքակ սիրովդ խղճալին մինչ երբ ազազակէ,
Ինչպիսիւր քոյ մօտ կարգալը գիժ սիրոյ նսմակ է,
Բացուիք, քո հոգին սոխակի շնչին հպտտակ է:

Սարերը նորոգուեց, վասն է՛ր շեւ բաց էլիւ զու,
Ծաղկով բազը լցուեց, վասն է՛ր շեւ բաց էլիւ զու,
Համասփիւռը բացուեց, վասն է՛ր շեւ բաց էլիւ զու,
Շուշանը տարածուեց, վասն է՛ր շեւ բաց էլիւ զու,
Գարնան գուռը գոցուեց, վասն է՛ր շեւ բաց էլիւ զու,
Մութը փարատուեց, վասն է՛ր շեւ բաց էլիւ զու,
Բացուիք, իմ անուշ, քեզանում ալզ ինչ նպատակ է:

Բացուիք զու շուտով, մէկ փոքր լոյս տուր սիրահարիս,
Ազնիւ սիրովդ մի շարժարիւ զուր սիրահարիս,
Մերթ արտասուալից, մերթ շարակաուր սիրահարիս,
Տուր արշալոյսի միջովը մէկ լուր սիրահարիս,
Խզան սղբալոյս, մի թողնիւ արուր սիրահարիս,
Ընթերցարանդ չը լինի անու կուր սիրահարիս
Սեաւ բազը, Շէշ, բիւրիւի փարգին օրինակ է:

Ղ Է Լ Է Ն Տ Ե Ր Ի

Բիւրիւ, քոյ նման քեզ վերայ փափագ չունի վարդըդ,
Սէր վայելելու միթէ ժամանակ չունի վարդըդ,
Չէ որ քու անուկդ նորա հետ պատմողը մենք ենք,
Գարնալ գիտում ենք, որ սիրոյ մուրհակ չունի վարդըդ:

Դո վարդուհին իմ բազդից անգութ է, ո՞վ անձար,
Իմ սիրականին չափ խնամ անքակ չունի վարդըդ,
Իր ծառը փշալից, հոգանին անգամ օձանիտա,
Իր արիւնն իրա մէջ իստակ չունի վարդըդ:

Թէպէտ Մայիսի ծնուած է, բայց Յունուարայ չունչ է,
Ամսով է պատած, երբէք արեգակ չունի վարդըդ:

Թէ մարթ է սիրել՝ համասփիւռին սիրէ բացարձակ,
Որովհետեւ անանցնելի վիճակ չունի վարդըզ:

Տասնումէկ ամիսդ դու նորան ծախում ես անշուշտ,
Բայց քո մէկ օրդ գնելու ստակ չունի վարդըզ,
Վարդիցը, Նիշն, պատմէ սոխակին, քանի որ կաս,
Եւ կրկնէ ասելով, թէ՛ հեղինակ չունի վարդըզ:

Ս Է Մ Ա Յ Ի

Բոլոր երկիրներէն ինչի համար քաղցը Հայաստանն է,
Իհարկէ, հայրենիքս այնտեղ է, բարձր ապաստանն է,
Վենետիկ, Ամերիկայ տպուած աղէկ առլափն նայէ,
Քնքնէ աշխարհացոյց տախտակը՝ Պանտսը սահմանն է:

Ունենանք ազքատ անձանց ապրուստ ու խօթաց հի-
ւանդանոց,

Մեր ազգին կրթութիւն տուողը դպրոց ուսումնարանն է,
Տգէտը երջանկութեան գիրքը գաս առած աւարտած չէ,
Ամեն կերպ ազգեցութիւն պատճառողը համալսարանն է:

Փիստովն, Եփրատը կելնեն շտապով մը Հայկայ լեռներէն,
Բիւրակն իր սարը, գաշտը Արմենակի վարդենաստանն է,
Հոտաւէտ ծաղկըններու գոյնը բացարձակ կը փայլէ հոն,
Նառագայթ արձակողը ծաղկըններու մէջ շուշանն է:

Հայաստան աշխարհումը տնկեց ինքը փափկութեան
պարտէզ,
Հոստի, գործեց այնտեղ առաջին մարդու բուրաստանն է:

ԲՈՅՈՂ ԲԱՐՁՐ

Բօլբոց բարձր սալբի չինար,
Աչքդ նախշուն, ունքըդ կամար,
Գուն ստեղծուել ես ինձ համար,
Անգին ծաղիկ իմ նոր բուսած:

Գոյնդ նման է մարմառի,
Հագիդ շորերն է յարմարի,
Գուն ես վարդը այս աշխարհի,
Անգին ծաղիկ իմ նոր բուսած:

Քեզ տեսնելը ինձ մեծ մահ է,
Հոգիս հանեմ տամ քեզ պահէ,
Ինձնում եղած ինձ ինչ շահ է,
Անգին ծաղիկ իմ նոր բուսած:

Գիշեր ցերեկ նստայ լալով,
Աղի արտասունք թափելով,
Ինձ թողել ես տանջուելով,
Անգին ծաղիկ իմ նոր բուսած:

Ես քեզ տեսայ ծաղկանց միջին,
Ազաչեցի ես իմ փրկչին՝
Որ չը կարէ յայս, իմ վերջին,
Անգին ծաղիկ իմ նոր բուսած:

Մ: Գ: Բ: Բ: Բ: Բ:

Գ Ե Օ Ր Յ Ղ Լ Ի

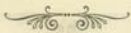

Քնաց վրէժ առաւ Հռչէ արքայից,
Հայոց արքայ քաջ Տրդատը սուրտեղ է.
Քսան երկու կանգուն գետի վերայից,
Մէկէն թռչող Վարազդատը սուրտեղ է:

Քալլ Վահանը Պարսից զօրքին կրակեց,
Հնարներ բանցրուց ու խախտաւակեց,
Տաք շամբուրով Մեհրուժանին պրակեց,
Բազրատունի քաջ Ամբատը սուրտեղ է:

Նա ալլոց զօրքերից աւնում էր գրաւ,
Ալլոց զրաւում էր, ինքն էր անգրաւ,
Քանի անգամ Հռոմէայեցոց գէժ գրաւ,
Այն Տիգրանեան Միհրդատը սուրտեղ է:

Ձ:—ն:՛

„ՄԱՍԵՐԴ ՄԱՍԵՐԴ“ ԵՐԳԻ ԵՂԱՆԱԿՈՎ

Պիշեր ցերեկ մորմօքում եմ, քնչ անեմ,
Կարօտդ քաշում եմ տարով, նազանի,
Հանգիտ չունիմ, անզաղար եմ քեզ համար,
Յաւերս թեթեցուր սիրով, նազանի:

Մէկ տեսքդ տեսնողը քեզնից կամանչէ,
Ծանօթացիր, սիրականիդ ճանանչէ,
Հագածդ զգեստը ալ ու կանանչ է,
Փաթաթուել ես ճերմակ զարով, նազանի:

Թաղարանս, իմեց երազումը թաս,
Քաղցրանաս, գու մեզի անուշ բարե տաս,
Երանի այն օրուան, որ մեր տունը գաս,
Պարտուիմ գլխովդ բարով, նազանի:

Ա Մ Ր Ա Յ Ի

Պու այն երկրէն մի հեռանար, Հայի ճուտ,
Աւր որ նախնիքներէդ լիշատակներ կան,
Մբասձ ժամանակդ կը քաղես օգուտ,
Գեռ մօխրի մէջ թաղուած հին կրակներ կան:

Բնակուած երկիրդ սուրբ է, Հայ եղբայր,
Հայի արնով ներկուած է ամեն քար,
Զոհուել են հաւատի և ազգի համար,
Պարկած հազարաւոր նահատակներ կան:

Ղիւն, ազգիդ հաւատարիմ ծառայէ,
Տեղը եկաւ՝ մինչև կեանքդ ընծայէ.
Հայրենիքիդ վերայ լաւ աչքով նայէ,
Իւր մէջը հոգեբուզիս աւերակներ կան:

Ա Ռ Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Գուր ինչ ձայն մի տաք, զեռ պիտի քնեմ,
Դեռ պիտի ննջեմ հանգիտա ու խաղաղ,
Մինչ այս քայքայուած խախուտ աշխարհը
Վերանորոգման գիմէ անյայտար:

Յայնժամ պիտ գարթնիմ, այժ, ես լայնժամ.
Երբ կուգայ Չափիկ, սուրբ օր Յարութեան,
Մեր տխուր երկիրն դաման ցրտերից
Կազատէ՝ տալով դարուն փրկութեան:

Իմ սգաւոր հոգին լայնժամ կը հրճուի՝
Երբ իմ հայրենեաց հովիան ընդարձակ,
Երփներանգ ծաղկօք կը բացուի ազատ,
Մէջ տեղը ծլած կապույտ մանուշակ:

Մի կողմից լսուի խոխոջ առուակաց,
Միւսից թռչնոց մեղեդին քաղցրիկ,
Անուշ հովերի գուրգուրանքներով
Ողջունեն իրար թփերն անմեղիկ:

Բացուի մեր երկրից բուր ու մառախուղ,
Ամպ, փսթորիկներ, մըրիկ ցրտաշունչ,
Նոցա տեղ գարնան անուշիկ հովեր
Մերձեալ հնչեն խաղաղ—անձուռնչ:

Մ Ի Ր Ա Ն Ի

« մէկ ծառ եմ ծիրանի,
 Հին արմատ եմ անուանի,
 Պատուդներս քաղցրահամ,
 Բոլոր մարդկանց պիտանի:

Հին ծառ եմ արևելեան,
 Չունիմ որոշ այգեպան,
 Տունկերս ամեն երկիր
 Ընկած են բաժան—բաժան:

Երևելքում ինձ տնկեց,
 Երբոր Աստուած օտեղծեց՝
 Ասաց-աճէ, բազմացի՛ր—
 Մի այգի էլ ինձ տուեց:

Աւղարկեց մի այգեպան—
 Հարաւից հսկայ իշխան,
 Այն հսկայի անունով
 Կոչուեցայ ծառ Հայկական:

Չորս հազար տարուայ ծառ եմ,
 Արմատս պինդ՝ կայտառ եմ,
 Թէպէտ ոյժս պակաս է,
 Բայց անունով պաճառ եմ:

Ղ Օ Շ Մ Ա

Եթէ մեղաւորը մնաց անպատիժ,
Աշխարհը կեցութիւն չի լինի երբէք,
Կրդառնան մարդիկը իրար խալթող իժ,
Բարի հայեցողութիւն չի լինի երբէք:

Թէ չը լինի օրէնք, կրթութիւն ուսում
Աւժեղը անուժին կուլ կուտայ հում-հում,
Նեղ, հարստաճարիչ զափողի սրտում
Խղճի ազգեցութիւն չի լինի երբէք:

Ձիւն, մարդիկ ցոփցել են առհասարակ,
Մալլութեամբ ողջ ընկել են պարաքի տակ,
Աշխարհը քիչ կուզուի այն ժամանակ՝
Երբոր արեցութիւն չի լինի երբէք:

Խ Ա Մ Ո Ւ Ր Ի

Եկայ անցնելու քեզանից,
Արաքս, ինչ մի ճանապարհ տուր.
Հեռացել եմ տեղից-տանից,
Արաքս, ինչ մի ճանապարհ տուր:

Եյս աշխարհն է հին Հայաստան,
Նախնեաց մերոց էր սրբան,
Ինչի երեք սպասող կան,
Արաքս, ինչ մի ճանապարհ տուր:

Առողում ես դու երկիրը,
Գետերու միջում ընտիրը,
Լսէ Ղ-շի-շի խնդիրը,
Արաքս, ինչ մի ճանապարհ տուր:

ԽՊ. Ձիւն:

Երանի թէ շուտով ննջած լինէի,
Զք տեսնէի ախուր, Հայաստան քեզի,
Կամ նման ազգասէր անձն լինէի,
Կեանքս նուիրէի ազատման քեզի:

Զունիս մէկ ցաւակից, շունիս օգտակար,
Հայ, մինչև երբ մնաս առանց միտթար,
Մոլորուած ես ինչպէս անհօգիւ ոչխար,
Ելմամ պառակտում են գալլ—գազան քեզի:

Նիշտ գիտեմ, այս պատիժն է մեր մեղքերէն,
Մեզօք բարկացուցինք Աստուած մեր վրէն,
Գէտէն—չէն—անգեկացայ գրքերէն,
Հիմայ Տէրն է էնոզ գատաստան քեզի:

ՄՈՒՂԱՄՄԱԶ

Երբ գորաց Տէրն Աստուած օգնել կուզէ որք ազգին¹⁾
Նրա մէջք կուզարկէ ազգասիրութեան հագին²⁾:

Գիտեն արգեօք, որ հագին, կամ որ ազգեցութիւնն³⁾
Ելն Եսթերայ թագուհու ստորադրութիւնն,
Կամ ընդ նմա Մուրթբէի քաջ ազգասիրութիւնն,
Որ ապրեցոյց Գաղտիայ ցիրուցան եղեալ աունն,
Ոչ ծննդական ձիրքն, ոչ հայրական արիւնն,
Ալ վերայիշեալ հագուոյ պարգևն էր թանկագին:

1 և 2 ասոցերը ոչևորէ կրկնել իւրաքանչիւր ասան վերջումս

Ազգասէր մարդոյ միտքն ալեկոծեալ կ'լինի,
Երբ իւր ազգն այլազգեաց ստորանկեալ կ'լինի,
Բարի նախանձն 'ի նմա անշէջ վառեալ կ'լինի.
Թէև յԱրամեան գաճին մտօք բազմեալ կ'լինի,
Բայց վիճակաւ մերթ անարգ, մերթ զբարտեալ կ'լինի,
Ասկայն երբէք չի խախտուիլ սէզ և անգարձ զլիսովին:

Ազգասէր մարդոյ աունն խաղաղութիւն կուեննայ,
Նշմարտօրէն ասուիս, պարզ գրութիւն կուեննայ,
Թէ ողջ ազգին՝ թէ անձին—մէկ ընտրութիւն կուեննայ,
Որքան միտքն, կամ սէրն տարածութիւն կուեննայ,
Ազգասէրն նոյն չափով՝ շուք և անուն կուեննայ,
Վերբնծալուող Արարչին և անձնատուր Վայսերին:

Երբ տարնամեալ լինի ազգասիրի գաւակն,
Իւր հայրենի լեզուան կը գրէ իւր նամակն,
Հաւատոյ Հանդանակն և ծիսից նպատակն,
Այնուհետև կշարժէ իւր մտաց աշտանակն,
Այլ և այլ լեզուաց տալով իւր ուսման ժամանակն,
Ինքն ինքեան կ'լինի համալսարան իւր ազգին:

Ազգասէրն կ'ցանկայ իւր ազգի փրկութեանն,
Նաև նորա լաւագէտ լաշխարհի կեցութեանն,
Խաւար ազգաց մէջ՝ նորա պարզ լուսաւորութեանն,
Քաղաքական կանոնին, կրթութեան աստիճանն,
Թէ առ Աստուած, թէ առ մարդիկ տնօրինաւոր բանն,
Ոչ իւր անձին կը ընտրէ, ոչ ազգական ընկերին:

Բայց ես՝ անբաղգ և՛ անյոյս է իմ վիճակն ինձ համար,
Ծրարեալ պահուած մնաց ուսման նամակն ինձ համար,
Ոչ պիտանի, ո՛չ յարգի մարմնեղէն ակն ինձ համար,
Այլ իբր միջօրեալ լոյս կայ իմ փափագն ինձ համար,
Ծեր Վառնոսն¹⁾ է գառել իմ ժամանակն ինձ համար,
Զիք ազգասէր տնայդոսի, որ ստէ—վսյ թեզ Ենչը:

¹⁾ Ընդ Յուսոց շատաւան, որին կ'ընկալէին աշխարհ ճերմուտ. նման շեռչին գերանգ է և մանկաց:

Երբ որ զլիսաստուից հասարակ դարձաւ,
 Գլորեցին աստիճանից Հօ տառը.
 Փոքրանալով Վժօւ-ին հպատակ դարձաւ,
 Զրկուեցաւ բառարանից Հօ տառը:

Մաս աւելաւ հարիւր տեսակ տպարան,
 Ձեռք չը կորցրուց, պահեց ինքն իրան,
 Շատ էլ մամուլի տակ սեղմեցին նորան,
 Ազատ պրծաւ սլորանից Հօ տառը:

Երբ Վաւու-ն սկսեց Վժօւ-ի հետ մեծ գատ,
 Վէշ-ն Վենն-ը բառգրքում տեղ գտան ազատ,
 Մեծ Վենն-ի շնորհիւ նորանց համեմատ,
 Գուրս գալ կուզէ տանջարանից Հօ տառը:

Ջէ-ն, չը լինելով գեղագիր նօտար,
 Կողիտ Վէշ-ն էլ նորան չի թողնում գազար,
 Ո՛ւ ու ու՛շ իւր ճակատում գրբած կար,
 Երբ գուրս ելաւ ձուլարանից Հօ տառը:

ՍԻՐԵԿԱՆԻ ԳԱՆԳԱՏԸ ՍԻՐՈՒՂՈՒՑ

Ես քեզ սիրի, սր դու ընծի չը թարկես,
 Եթէ թարկես՝ հոգով մարմնովդ խարկես,
 Անիծեմ, տաս տարի տեղումդ պարկես,
 Եօրդանի մէջ աքայ կողերդ, աղջիկ:

Ամ հետ էլ որ երթաս՝ հետդ չը վարուի,
Պատկուելուդ օրը՝ քողքդ սև կարուի.
Հօրդ տուն ու դուռը սև քարով շարուի,
Եի ու վախով մնայ ախպերդ, աղջիկ:

Մօրդ լեզուն ուռի, բերանը փակուի,
Քառսուն օր տանջուի՝ հոգին չը քակուի.
Ընծենէն դայրի հետդ սվ որ պատկուի,
Երեք օր չը վելէ սէրդ, այ աղջիկ:

Զգանիս խամ կտաւ էնես արխալուդ,
Լէն-բօլ աշխահրքի մէջ օրրդ անցնի սուդ,
Հացդ կորեկ էզնի, գարին հետք կուդ,
Օձի պէս սակաւի քու կերրդ, աղջիկ:

Նս մէկ խեղճ աղայ եմ, էրի քեզ գիւման,
Աստուածածինն էնէ քու մօրդ գիւան,
Եր կենաց մէջը նա՛ չունենայ սաղ ջան,
Ար ինձ էրաւ անից գարբէգար աղջիկ:

Գատճառն քնչ էր, որ չ՛հաւնաք գուք բնձի,
Կարօտ էք զօվլաթի, փափագ էք գանձի,
Առաջ խօսք տուողի լեզուն պապանձի,
Տանողդ չը անսնի քու խէրդ, աղջիկ:

Այագեօզ աչքերդ, կամար ունքերդ,
Աւզում եմ հեռանամ՝ չի թողնում սէրդ,
Գեզի բնծէն էրաւ քու քեաֆիր մէրդ,
Ինչդրում եմ շատանայ վերքերդ, աղջիկ:

Նս Աստուածն եմ, գարգովդ եմ կեցի,
Գիշերն եմ մտածի, ցերեկն եմ լացի,
Տառք տարի խաթրիդ ազապ մնացի,
Ծակծկի ծոցիդ մէջ ծծերդ, աղջիկ:

ԳՈՎԱՍԱՆԲ ԿԱՐՍԻՆ

Էդ ինչ լանգառով կ'քելես,
Ետօշ—ետօշ գալուդ մեռնեմ,
Հաքիր էս սազրի սօլեր,
Ծեփիկ շօրօր տալուդ մեռնեմ:

Համաշայ մուշտարիդ կուշադ է,
Վիզզ ճեկել էս մէ կշաի,
Տեանեմ քեզի սի է պշաի,
Լալուդ, ինզինգալուդ մեռնեմ:

Երկէն վիզզ վզանոցով,
Սիրոս էրիր կրակ բոցով,
Կարմիր երեսդ իրենոցով
Պագնեմ, ջուխտակ խալիդ մեռնեմ:

Հաքնուիր իս քեանց նորախաբս,
Սիրոս ուրախ քանի տու կաս,
Հաւասդ կեալուս կծղգաս,
Կաքու կրկաւուդ մեռնեմ:

Ասիմ—Յարմէնն էս, եարի,
Չգիտցան էդ ինչ բէհաիրարի,
Չուրցալ տուիմ՝ գլխով արիր,
Չեռով ջուղար, տալուդ մեռնեմ:

Է Զ Մ Ի Ա Մ Ի Ն

Էջմիածին խիստ պայծառ, սիրուն տեսի,
Երկու Հարիւր կանթեկ, լիսուն ջահ տեսի,
Գիփ ամենը ջերկայ-ջերկայ վառ տեսի,
Վախժուռն յայել հենց սակէ բուրջառ տեսի,
Լուսաւորչի տանարն մարմար տեսի:

Մարմար քարից շինած էր աւազանն,
Բերին՝ գրին տասներու գաւազանն,
Որ խաչով խաչակնքեց սրբազանն,
Ինքն իրան էփեց մեռնի զազանն,
Համբուրեցի մէկ էսպէս հնար տեսի:

Աւխտ ին եկել հիւսիսայ մինչի հարաւ,
Գիփ լի էին, ոչ սոփած ին, ոչ ծարաւ,
Տասներկու եպիսկոպոս թափօր արաւ,
Տիրացուների ձայնը խելքս տարաւ,
Նրանց մամ տակն ուրիշ բան տեսի:

Հափսոսմէն, Մոզակաթն, Գայիանէն,
Երեքն էլ խիստ զօրաւոր նշան են,
Մեծ ու փոքր հինգ Հարիւր միարան են,
Աջով-խաչով սիրուն պատարագ կանեն,
Երեք Հարիւր սակեկապ շուրջառ տեսի:

Միջին-Բարձր ասուժ է շի լիլ հատը,
Սուրբ Լուսաւորչին է տուել իրատը,
Որ անիծեց՝ խոյ գարձաւ Տրդատը,
Ոսկի՛արծաթ պատկեր է ամեն պատը,
Աբըրշուժէ խալիչէքն զառ տեսի:

ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԱՅԻ ԶՂԶՈՒՄԸ

Ես աշխարհը մին լաւութիւն արսւ,
Կանգատ չունիմ, զայն ին՛չ անեմ,
Ժամանակով քեզ ճար արսւ,
Զլինել ի խտիար Հայն ին՛չ անեմ:

Ուղիղ սրտով ժամ գնալով,
Ճանապարհը լաց լինելով,
Ձեռով սղարմութիւն տալով,
Սրտէս չի գայ տալն ին՛չ անեմ:

Շատ է մեր սաղմոսի զօրքը,
Պէտքը կուգայ էն աշխարհը,
Պատիւ արէք, սա՛հէք փառքն,
Տիւռ ջաւահիր լալն ին՛չ անեմ:

Մի թողալ մեզքդ շատանայ,
Քեզ կ'իտարի չար սատանայ,
Մէջ գերեզմանն շեմ գինջանայ,
Վրէս բաշած սալն ին՛չ անեմ:

Սուտ բաներին մի տալ վկայ,
Արգարներին տանջանք չ'կայ,
Տեսէք, մարդ կայ տուրք էլ չի տայ,
Ոսկի, արծաթ, մալն ին՛չ անեմ:

Ես մեղաւոր աշուղ Աւրս,
Քործած մեղքիս, տէր, ճար արսւ,
Մեղաւորաց չլի չարայ,
Հագամ բիրման շալն ին՛չ անեմ:

Վ Ա Ր Ս Ա Ղ Ի

Եսօր իմ հարս տէհամ թաքուն էր,
Ազնեցիմ արի գիմ, այր, սէ,
Գաս, չեմ կանայ քաշել ցաւերդ,
Սիրականի համար ես լիւն, այր, սէ:

Լաս, աչքերիդ արտունքն սելաւ ա,
Ինձի գնէ հանեց էշիիդ ալաւր,
Ալ դուժաշ ի վերի խաբած խալաւր,
Քանց բլբլիւի կ'կայնես դա, այր, սէ:

Գաս կառնես զու ինքդ համաշա,
Իմ սիրականս էլաւ մի զալամդաշա,
Քե՛տաշ հեան խօսս, լեզուն անուշ ա,
Ար ես զու բռնենք բէն, այր, սէ:

Մ Շ Ե Յ Ո Ւ Ե Ր Գ

Ես քնչ թաւուր քար ջիկար իմ,
Թորկեր իմ գիմ ճրճերն ՚ի չօլ,
Բառազայ խլիին բէկար իմ,
Կու կըտրուտիմ բէհուդա սօլ:

Խէրիք մնամ էլու գոներ,
Էրթամ գանիմ զիմ խեղճ գառներ,
Ջրիմ զիմ բօսանի ծառներ,
Ըննիմ բնասր լաղբուր ու զօլ:

Չուր երբ դատիմ ես խաց-փոլի,
Ու դան իմ աւալիք կորի,
Ես կու պարկիմ զօշակս է բօլ:

Սէֆիլ Անօս մնաց լալով,
Մեռաւ խլիտի պարաքեր տալով,
Չուր երբ մնայ խէրուան շալով,
Կրպէ՛ն խաղայ առանց գը՛հօլ:

Հ Ի Ճ Ր Ա Ն Ի

Քորկեր իմ խեղճ, ահլօր զիմ ճժեր, զիմ տուն,
Կուրտիմ մէկ փշուր չոր խացի խամար,
Ըսկի չունիմ գաղար, բսկի չունիմ քուն,
Եօթ տարի է լինէ չունին մէկ խապար:

Չրմ գինայ թէ՛ մրկայ Բնչ ձուն տամ խալիս,
Կուրցեր ին իմ աչեր, մացեր իմ լալիս,
Մէ գուռս լէ շի բացուի իմ սև եզրալիս,
Չէ՛մլէ էն կը՛նն իմ, անօթի, անճար:

Խայու խաւաս, Խայու Աստուած, փրկէ զիս,
Գիպա Մշու գաշար իմ տուն խրկէ զիս,
Ես չէ առ զիմ խոզին, ու՛մբրէս զրկէ զիս,
Ու՛մբախըս շիրիշկէ իմ սէֆիլ նուպար:

Քէպէտ ես մեծ տան նշան եմ,
Ամենից ազնիւ իշխան եմ,
Ոչ մեռած եմ, ոչ կենդան եմ,
Յգնական չունիմ, Բնչ անեմ:

Ով անցաւոր, ինձի նայի՛ր,
Անբախտութեանս խնայի՛ր,
Ե՛նչ կուլէր՝ փոքր մնայի՛ր,
Իմանայի՛ր թէ Բնչ բան եմ:

Թշնամիք մարդս մեռուցին,
Մէջքս ծանրութեամբ կեռուցին,
Որդիքս ինձնից հեռուցին,
Այժմ ալլոց ազատտան եմ:

Ձեռուս կտարփեց սուրբս,
Վնասուեցաւ առ ու տուրս,
Լեզի գարձաւ քաղցր ջուրս,
Բաս ես սնց չի լագուց հանեմ:

Առաջ կէի անձամբ անձին,
Այժմ կարօտ ալլոց գանձին,
Սէ՛ւո՛ւր, քեզ ասեմ առանձին,
Այրիացեալ Հայտատանն եմ:

Քրրև Արաքս եւ Հասււմ եմ,
Ուր է պահապանդ, պարտէզ,
Զը ջրուելուդ արտոտւմ եմ,
Ուր է պահապանդ, պարտէզ:

Սհա անդուիթ արեգակը,
Քո մէջ լցնում է կրակը,
Այրում է մինչ քո լատակը,
Ուր է պահապանդ, պարտէզ:

Պաղատու ծառդ շորացաւ,
Եւ անունդ ստորացաւ,
Մէթէ բազդը քեզ մտացաւ,
Ուր է պահապանդ, պարտէզ:

Ծաղիկներդ խունանում են,
Վարդերդ օտարք տանում են,
Սոխակներդ սպանում են,
Ուր է պահապանդ, պարտէզ:

Զկայ քեզ նման վարդարան,
Բայց վարդերդ օտարք տարան,
Սոխակներդ ուր կը կարգան,
Ուր է պահապանդ, պարտէզ:

Պահապանըդ տկարացաւ,
Մի՛թէ քոյ բազմը կուրացաւ,
Անգոր թշնամիդ զօրացաւ,
Ո՛ւր է պահապանդ, պարտէզ:

Պահապանդ պարտաճանանչ,
Տկարացաւ, սի մեծասքանչ,
Թառամեց բոյսերդ կանանչ,
Ո՛ւր է պահապանդ պարտէզ:

Դու պաղատու պարտէզ էիր,
Իմ նախնեաց ասպարէզ էիր,
Ծառդ միշտ կանաչ կուղէիր,
Ո՛ւր է պահապանդ, պարտէզ:

Ինձի վարձել է քո տէրդ,
Որ ժողովեմ ծառաներդ,
Նորոգեմ հնացեալներդ,
Ո՛ւր է պահապանդ, պարտէզ:

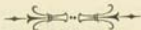
Պաշտօն Տէր-տէն մենակ,
Քո մասին սղբում եմ անլազ,
Մինչև երբ մնաս աւերակ,
Ո՛ւր է պահապանդ, պարտէզ:

Թ Է Ճ Ն Ի Ս

Թ մ առած յարգանքս, պատուելի բնիկեր,
Ընկեցձ սիրելիի պատեւ համարէ,
Իմացիր, քո սէրդ սրտուս է բնիկեր,
Այրիւքս քո տեսող, քեզի համար է:

Հազել, զարգարուել ևս գեղեցիկ հալաւ,
Ամեն մարդ քեզ կատէ գեղեցիկ, հաւ, լաւ,
Հոգիս կրակովոյ, գեղեցիկ, հալաւ,
Թէ խիզ ունիս, մէկ մտածէ, հաւ մարէ:

Ձիւնն վերքերն արիւր քարանձաւ,
Մարդ ևմ ևս, սիրելի, շեմ իսկ քար անցաւ,
Բո մասին գլխիցս քանի քար անցաւ,
Լէր ցաւակից, արի, թուէ, համարէ:

Ս Ա Մ Ա Յ Ի

Ինչ սիրեցիր էշխըն նընկար, խաղը դավթար իմ քիզ ամա,
Մի քաղի փըշի ծաղիկն՝ վարթ, սուսանբար իմ քիզ ամա.
Չեմ թօզնի արէգակուսըն՝ բաղշի սաջար իմ քիզ ամա,
Նս բու մահըն վունց կու խնդրիմ նազու շաքար իմ քիզ ամա:

Էլ բու բաղին մըտիկ արաւ, ուրիշ բաղէն վարթ շին տալ քիզ,
Աղ ու հացըն մի գէն գըցի, շարթէնը մէկ մըտիկ տու միզ,
Թէգուզ աշխարհս ոլլատու գաս՝ շիս տեսնի ինչ պէս աղիզ,
Թաք ուրիշ գօզալ չը սիրես՝ իլլարով կար իմ քիզ ամա:

Թաք ևս մօրէս չ'էի ծնի, վալ էն օրին՝ ևս քիզ տեհալ,
Դու բուլբուլ իս, ևս կարմիր վարթ, չ'տօտի թէ վարթըն
ջալգ կեհալ.

Մէ փաքը էտէնց դիմացի, շուտով չընդըստան մի էհա,
Անգօրծիլ անխարջ ու բրէհ՝ մանտիլի զար իմ քիզ ամա:

Աստուած վկայ, դիմիշ արած գըլուխըս քիզ մատաղ ըլի,
Ե՛կ քիզ հեա սիրով տամ անիմ, ով գուզէ բէգամաղ ըլի,

Նոքու խօսքէն չիմ անց կենա, թաքքու գամագըն շաղ ըլի,
Թէզուց անմահօւթիւն ուզիս՝ սիրով կու ճարիմ քիզ ամա:

Գու գարան ինչի պառկէցուց, սւմըն ասիմ Սալմէ-Նուշ,
Մի գրցի ձեռնէմէն ձեռըն՝ օսկէ թաս իմ, Սալեաթ-Նոզա,
Փռանդրոտանու միջէն էլամ՝ գար աալա իմ, Սալեաթ-Նոզա
Ծալէ գազմարբզ, գութիւն դի, ւանդ ուրուքար իմ քիզ ամա:

Ս Ի Ի Վ Ա Ր Ա Կ

Ինչ եզար, մէկ գուրս արի, Հայոց արեզակ, Բնչ եզար,
Թողնելով որգիքներդ խաւար ժութի տակ, Բնչ եզար,
Հինգ գար ու վեց տարի է Հեռանալդ ճիշտ մեզանից,
Ապրում ենք առանց լուսոյ այսքան ժամանակ, Բնչ եզար:

Մասնաւոր շառաւիղդ ժօտ տարիներս ցոյց տուիր,
Ազգի մէջ բարձրացուցիր ազմուկ—ազադակ, Բնչ եզար,
Գո զիւցազուն անարատ, քաջ Հայերդ այսքան տարի,
Մահձեաթ որգիքներին թողիր հպատակ, Բնչ եզար:

Սառեցաւ մեր արիւնք ցուրտ հոգմալին պապութիւնից,
Ե՛կ, հասիր, լոյս ջերմարար, կենդանի կրակ, Բնչ եզար,
Բալբանեան լեռներիցը նոր դուրս գալոց արևի պէս
Մէկ գուն էլ, Հայոց արև, ցոյց տուր նշանակ, Բնչ եզար:

Ափսոս ենք, խզճա՛, մէկ ազնիւ լուսարար թագուհի
Ընծայէ Հայաստանին արժանի պսակ, Բնչ եզար,
Կեանք կուտան ողջ հայերը, Ջէ-ճէ էլ քեզի համար,
Գուրս արի պայծառ լուսով, ազատ—համարձակ, Բնչ եզար:

Գ Ա Ջ Է Լ

Խնդրում եմ, ազերում եմ, Տէր իմ, քեզանից օգնութիւն,
Ողբալով մորմորում եմ, Տէր իմ, քեզանից օգնութիւն,
Երկիւզդ, սուրբ անունդ սրտիս վրայ գրուած կայ միշտ,
Բազկատարած խնդրում եմ, Տէր իմ, քեզանից օգնութիւն:

Քո Ղարիւն եմ խղճալի, ցոյց տուր, Տէր իմ, մէկ ճանապարհ,
Հաւատում եմ, որ քո մօտդ չըկայ մէկ բան անհնար,
Այս ամալի—անապատ տեղերում ինձի մահ մի տար,
Ես չափազանց տրտում եմ, Տէր իմ, քեզանից օգնութիւն:
Թարգ. Ջ:—Ն:

ՍԻՐԱՀԱՐԻ ԵՐԳԸ

Սուքս սրտամեմ քեզ համառօտ,
Սրտիս մէջ լցրել ես վառօգ,
Ո՛հ, սիրելի, քեզ եմ կարօտ.
Սիրելի, քեզ հիւր գալու եմ ես,
Չգիտեմ թէ երբ գալու եմ ես,
Պատրաստ կայ, շուտով գալու եմ ես:

Ինչ արել ես սիրուդ գերի,
Արքան կամենաս չարարի,
Միայն փափագս մի թող թերի: Սիրելի,
Քեզ հիւր ես այլն.

Վերջ տալու եմ սիրուս էրուած,
Քո սիրուդ կրակին վառուած,
Ինչքով մաքով քեզ եմ տարուած: Սիրելի . .

Նրիտասարգ ես, նոր արմատ,
Մի պաօշգ սեր, մինը կաթ,
Բերանդ մեղր ու նարաթ: Սիրելի . . .

Այտերդ վարդ ու աննման,
Ծեղեցիկներէն պատուական,
Չկայ նմանդ սիրական: Սիրելի . . .

Իմ անուշիկ, աննման ես,
Իմ զեղեցիկ, պատուական ես,
Իմ կեանքիս պահապանն ես: Սիրելի . . .

Սարգսցէք իմ բաղդի նամակի սեր,
Նրևում է ինձի օտարի նման.
Սկսեց թառամիլ կեանքիս տերևը,
Չմռան ժամանակի Յունուարի նման:

Այս անիրաւ բազդս ինձի յայս տալով,
Մնացի մօրմաքած, սղբալով, լալով,
Յաւոփս տասրում եմ աշխարհ մանդալով,
Անհօգիւ մոլորուած աշխարի նման:

Այս անիրաւ բազդէս հաշիւ չունեցայ,
Երկինքը սլացող արծիւ չունեցայ,
Պանդուխտ աշխարհի մէջ պատիւ չունեցայ,
Համարում են ինձի լիմարի նման:

Ո՛հ, անիրաւ բազդից մի բան չիմացայ,
Մէկ տարիից մինչի երեսունն անցայ,
Չարմանք չէ, սր այս ցաւերին զիմացայ,
Երկաթիցը ամուր՝ լեռ քարի նման:

Ձուրն եմ, աչքիցս ցողը պակաս չէ,
Երեցած սրտիցս՝ բովը պակաս չէ,
Գիշեր ցերեկ գլխիս հովը պակաս չէ,
Անբազդ Արարտաեան մեծ սարի նման:

ՂԵԼԵՆՏԵՐԻ ՄԻՒՒԵՄՄԷԶ

Սայս, իմ սիրուհին բնական՝ Աստուած վկայ, գու ես,
Զունիմ ես ուրիշ սիրական, Աստուած վկայ, գու ես,
Աշխարհի մէջը գովական, Աստուած վկայ, գու ես,
Սերդ քաշողին հագեհան, Աստուած վկայ, գու ես,
Քմահանոյ վարդ ու շուշան, Աստուած վկայ, գու ես,
Գրախոր ծոցիդ վարդարան, Աստուած վկայ, գու ես:

Պարտիզուսը մանիշակը քեզնից գեղեցիկ չէ,
 Ոչ քրքուսը, ոչ մեխակը, քեզնից գեղեցիկ չէ,
 Ոչ գիշերալին լուսնեակը, քեզնից գեղեցիկ չէ,
 Ոչ արև ու լուսնեակը, քեզնից գեղեցիկ չէ,
 Մինչ երկնային հրեշտակը, քեզնից գեղեցիկ չէ,
 Չկայ քեզի համանման, Աստուած վկայ, գու. ես:

Չէ որ գու. ես իսկ պատճառը, ազնիւ սիրական իմ,
 Որ վառվում է կեանքիս ծառը, ազնիւ սիրական իմ,
 Թէ կ'սիրես Աստու. գառը, ազնիւ սիրական իմ,
 Լից վառ կրակիս ջուր սառը, ազնիւ սիրական իմ,
 Ապրեցու. քու խեղճ Պ-ձ-ու-չ, ազնիւ սիրական իմ,
 Զի Պ-ձ-ու-չ իսկ պահպան, Աստուած վկայ, գու. ես:

Հ Ա Յ Ո Ւ Ս Ո Ւ Ց Ի Զ

Հայ եղբայր ուսուցիչ, գու. մի խնայիր
 Ինչ ուսում առել ես՝ քու ազգիդ խրղճուկ,
 Գիտութեանդ լույսը սրտով բնծայիր,
 Արծարծել մանկական սրտերում փափուկ:

Նայելով փրկութեան վեհ ստաբաններից,
 Ամեն մի բան սպասում է քեզանից,
 Ում շատ տրուաւ, շատ պահանջուի նրանից,
 Կատարիք Փրկչական այս խօսքը լատուկ:

Եարզըզ չը գիտնալը մի բերիլ պատճառ,
 Զ-՛-չ- լուսով է, չես մնայ թշուառ,
 Ապագային արածներդ շատ պայծառ
 Կերևի փայլելով, չի մնայ ծածուկ:

Գ Ե Ա Ն Ջ Ա Լ Ի

Ն

անդիպողը քեզի տխրի կը մնայ,
Տեսնելով վիճակդ թշուառ քո, Անի,
Անիրաւը երբէք էլ մտադ չի գայ,
Բողոքդ սւրացել է իսպառ քո, Անի:

Պալատներդ հոգին եղած հաւատար,
Կրկին նորոգուելու չունիս յայտ ու ճար,
Վանքերդ կիսաքանդ, առանց ժամարար,
Ուր է գրութիւնդ պայծառ քո, Անի:

Ուր է Աշոտ Երկաթ, ուր Վահրամ Իշխան,
Ուր է Սմբատ Մեծ-Շահնշահ տիտիկան,
Վեստ Սարգիսի ձեռքով կերաւ Յունաստան,
Ուր է սէզ Քազիկդ կայաառ քո, Անի:

Չունիս շէն մնացած մի տուն, մի փողոց,
Դարձել էս բուերու լազուց օրօրոց,
Այգիներդ սղջ եղել են փշանոց,
Գոնէ չի երևում մէկ ծառ քո, Անի:

Կիսամեռ ես, չ'կան ձեռքերդ ուժեղ,
Արդէն քարակոյտ ես, էլ չես փառահնդ,
Գանձում են ամեն երկիր, ամեն տեղ—
Փողոփօւրդդ պանդուխտ, չուառ քո, Անի:

Անասնոց հօտերը զօրքերից տեղակ,
Կողքրտում են քեզի ազատ — համարձակ,
Օր աւուր դառնում ես կրկին աւերակ,
Անտարբեր օրգիքդ են պատճառ քո, Անի:

Նենգեր չ'իներին, ո՞վ դու նախախտ,
Կայրէիր պապէ-պապ, մինչև թոռէ-թոռ,
Վանքերից քարերից շինում են օխտ,
Գիւղացիքդ ազէտ, ցանցառ քո, Անի:

Ել ոչ աւան ունիս, ոչ էլ ազարակ,
Չունիս ազատ լուսով գոնէ մէկ ճրագ,
Այրի ազքատ կնոջ նման, խեղճ քաղաք,
Հանգերձներդ պատառ պատառ քո, Անի:

Նման ես չախջախուած ծովասուղ նախ,
Տեսնողը չի օգնիլ, միայն կըցաւի,
Գրութիւնդ նայնն է, չի փոխուիլ լաւի,
Գարուն, ձմեռ, ամեն ամառ քո, Անի:

Քո մէջդ այնպիսի մարդիկ գանուան,
Որ քեզի մասնեցին Յուդայի նման,
Պատճառը չար հոգի իշխաններդ եղան,
Որ չ'մնաց ճրագդ վառ քո, Անի:

Աւրացան Արարչին, Հեռեան շարին,
Անունդ, պատիւդ խփեցին քարին,
Թագաւորդ փաճառեցին օտարին,
Քահանայքդ կերան կաշառ քո, Անի:

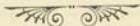
Չ'կայ գանգակի շայն, չ'կայ զօղանջիւն,
Լաւութիւն է տիրել ամեն մի անկիւն,
Տաճարներուդ միջից սաղմոսերգութիւն
Ել չի լսում քաղցրաբարբառ քո, Անի:

Նրան էլ է գիպել մահառիթ նեաը,
Որ այդպէս ախար է, չի խօսում հեաը,
Արիւն արատաւնքով Ախարեան գեաը,
Մօտէդ կանցնի միշտ անսպա թո, Անի:

Միջիդ շահաւեր մարգիկը սիտկալ,
Քուկիններիդ կ'հանէին միշտ սիտալ,
Քեաը դարձուց քեզ չ'կարաց օգուտ տալ,
Պաթուղիկոսդ վեհափառ թո, Անի:

Մի լալ, մայր սղբալի, քաղաք դու, մի լալ,
Տաճարներուդ պաշտպան մեծ Հալլապետ կալ,
Արարատդ բնագուտա քեզ վերալ
Մքթէ չի մտածիլ երբէք, խեղճ Անի:

Ջիւնէ, սրտագէտ Ետիլ արդար,
Քարուն բարի կուտայ չարին էլ միշտ չար,
Քեզ կործանող ազգն էլ չապրեցուց երկար,
Արարիչդ սուրբ, անաչառ թո, Անի:

Տ Ե Ա Ր Ա Մ Ի

Հեաացէք, ո՛վ ամպեր, զնացէք հեաու,
Այս մութ երկրբումք արեգակ տեսնենք,
Ձեր սև երեսովը մնացէք հեաու,
Քոնէ մենք էլ մի պարզ եղանակ տեսնենք:

Քանզի մեր երկրբին պատճառել էք մութ,
Վասնորոյ մենք գործից չենք քաղում օգուտ,
Արգեօք մինչ երբ այդպէս գուք լինիք անգութ,
Քաշուէք, գոնէ զիշերն արուսեակ տեսնենք:

Արզնօք ձեր անունը գրենք Քնչ տառով,
Չէք արժան, որ խօսինք Հայոց բարբառով,
Պայծառ չ'զիտեմ, թէ ձեր պատճառով,
Մինչ էրբ մեր երկիրը աւերակ տեսնենք:

Մ Ո Ւ Յ Ա Մ Մ Ա Ջ

Չախորդ օրերը ձմաւոյ նման կուզան ու կերթան,
Վհատելու չէ, վերջ կուձենան, կուզան ու կերթան,
Գառն ցաւերը մարդու վերայ չեն մնալ երկար,
Արդէս յաճախորդ՝ շարուէ շարան, կուզան ու կերթան:

Փորձանք, Հալածանք և նեղութիւն ազգերի զլխից,
Ինչպէս ճանապարհի կարաւան՝ կուզան ու կերթան,
Աշխարհը ըւրբատան է յատուկ, մարգիկը ծաղիկ,
Արքան մանիշակ, վարդ, պալատան կուզան ու կերթան:

Ոչ ուժեղը թող պարծենալ, ոչ տկարը տխրի,
Փոխօխակի անցքեր զանազան կուզան ու կերթան,
Արևը առանց վախենալու ցայտում է լոյսը,
Ամպերը գէպի ազօթարան կուզան ու կերթան:

Երկիրը ուսեալ զաւակին է փալփալում մօր պէս,
Անկիրթ ցեղերը թափառական՝ կուզան ու կերթան,
Աշխարհը հիւրանոց է, Ջնն, ազգերը հիւր են,
Այսպէս է կանանը բնական—կուզան ու կերթան:

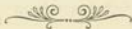
Մի ասագիկ ծագեց զեղնածայր,
 Սիրահարք եղան նեաահար,
 Եւ ես նայնպէս անմխիթար: Սուրբ . . .

Խնդրում եմ, ով աստեղագէտ,
 Այս գիշեր ուշ եզիր անհետ,
 Ժամագիր եմ սիրահուս հետ: Սուրբ . . .

Ով իմ զեղնածայր արշալոյս,
 Աւմնեց հալածուած կ'աստ խոյս,
 Քո վերայ է իմ վերջին լոյս:

Ով դու փալուսն ասագ երկնային,
 Արդեօք տեսել ես իմ Ասլին,
 Մատաղ լինիմ նորա կեանքին: Սուրբ . . .

Քեզ կանուանեն—գիշերափայր,
 Իսկ ինձ—խեղճ Քեարամ սիրահար,
 Մնա՛ միշտ լոյս և անխաւար: Սուրբ . . .
 Թարգ. Խոյս

Գ Ա Ջ Է Լ

Նազելոյս ամպ է իջել արևի պէս վառ երեսին,
 Ազուորի պէս, սև շղարշ է ծածկել պայծառ երեսին,
 Աշքերի և ունքերի սևութիւնը չէր բաւական,
 Որ նորից մութ քոյ է առել կարսը կայտառ երեսին:

Կամձնարուխ բերանը վակ, աշքերը արդէն զալկացած,
 Խաւար գիշերի պէս պատել է պատկառ երեսին,
 Մէկ տարի կայ, շեմ գիտեր, հիւանդ է, ինչ է տիրուհիս,
 Կարել է—վերացել է ժպիտը իսպառ երեսին:

Մարտը գարուն գիտնալով՝ զգոյշ չպահեց ինքն իրան,
 Գունը որ թօթափել է՝ ցուրան է պատճառ երեսին,
 Տապալեց յոյսդ օգտագրիկի նման, Զի—նչ,
 Հարաւից յանկարծ փչեց տհաւի թաթառ երեսին:

Գ Ի Ի Ա Ն Ի

Ով մասիլ Արքայթ-աւագ. զՔ անունդ անջատեցին,
 Եւ մնացեալ օրերից որոշվելըդ հաստատեցին,
 Գաղտնիքը Աստուածային ծածկուած մնաց մէջ գիշերիդ,
 Յուզալի կեցծ համբոյրով անմեղը բռնադատեցին:

Սպոյնսերգու Գաւթի անսուտ բանը լրումն առած՝
 Աշակերտքը խոյս տալով անհետանալ աշխատեցին,
 Չար նախանկից զրգուած՝ չարչարանաց ենթարկելով,
 Գատ անողի անուանը դատ բաց արին, նախատեցին :

Ղեռ լուաց Պիգատտը, անմեղութեան նշան տալով,
 Վճակցին խաչ հանելու, ուրիշներից չ՛գատեցին,
 Արք ապտակեց, սրը ծաղր, ու ծանակ առաւ նորան,
 Հանեցին հանգերձները, բաժանեցին. կտրատեցին:

Ձեռքերն ու սաքերը բեկեցին խաշի վերայ,
 ձակաար և գլուխը փշեայ պտակով պատեցին,
 Շարալեզ զրպարտանաց ենթարկուած էր անմահ հոգին,
 Անմեղը խաշ հանեցին և Բարաբրան ազատեցին:

Քացախը խառն ընդ լեզույ տուին փոխանակ ցուրտ ջրի,
 Եւ նիզակով աջ կողը ծակտեցին, ջլատեցին,
 Ըջ և ահեակը նորա՝ երկու աւազակ խաշ հանած՝
 Չճանաչեցին Տէրը, և շարզը չճանաչատեցին:

(Մահուամբ զմահ կոխողն և յարութեամբ կեանք պարգևոց)
 Տէրը չճանաչեցին, Սուրբ անունը կրճատեցին:

Թ—րդ. Թ—յ—ք

ՎԱՆ-ԳԻՒԲԵՒՏ

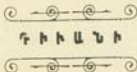

Ո՞վ նազելի, մի լար, բուն է,
 Վառվում եմ, Ասի, վառվում եմ,
 Յաւս ուրիշ տեսակ ցաւ է,
 Վառվում եմ, Ասի, վառվում եմ:

Այս ցաւը ինձ մահ պատճառեց,
 Կերաւ կեանքս և սպառեց,
 Քո կրակը ինձ վառեց,
 Վառվում եմ, Ասի, վառվում եմ:

Ինձ լսէ, իմ հաարնտիրս,
 Մի տեղ ամփոփէ մօտիրս,
 Այսպէս էր ճակատագիրս,
 Վառվում եմ, Ասի, վառվում եմ:

Քեզուս եմ, թշուառ արարած,
 Այսպէս էր կամեցել Լտտուած.
 Փափագս սրտուսն մնաց,
 Աստված եմ. Ըսի, վաստիւս եմ:
 Թարգ. Անուշ

Չարախնդաց շար մարդիկը թող վերջանան, ցաւ չէ ինձ
 Թող կորնչին բոլորովին անհետանան, ցաւ չէ ինձ,
 Աշխարհաւեր, անիրաւ անխիղճները կերուկ ցաւ են,
 Սուրբ օրէնքի զօրութեամբ մեռնին, չքանան ցաւ չէ ինձ:
 Բանակալ, արիւն քամոյ, փոպոպաշա վաշխառուները
 Ասղահաս կործանումով աղքատ կը մնան, ցաւ չէ ինձ
 Չ'իրաւաւոր, ճնողաց զայրացնող զաւակները
 Տաժանակիր բանտերում աքսոր կ'ընան, ցաւ չէ ինձ:
 Փոշովուրդը բարութեան ճանապարհի շեղողներին
 Օրուայ մէջ տասը հատը եթէ մահանան, ցաւ չէ ինձ.
 Բարոյապէս ընկնելու վրայ են լաւ մարդիկը,
 Ինքն իրենց կորստեանը ճամպայ կ'ընան, ցաւ է ինձ:
 Անուշ

Սանդրի, թող թափի խեղ շող էրէտիդ,
 Քամին իկեայ տանի—բերի զիլֆերդ,
 Աշխարհքս խինդ օր ի, մարդու չի մնայ.
 Եդ էլ մէ զեօրվան ի թող քշի զիլֆերդ:

Մէկն Իսպհանի, մէկն Քեաշանի,
 Առնող բազրգեանի առևը կը շինի,
 Խազար խեա էլ խէա ապրշուսին կշոի,
 Հայամ տէլ էժան ի, մի առ գիլֆերդ:

Էդ երկուսն էլ Յարսֆիլի ֆարման ի,
 Ինչ մէ գարգի քցիբ առանց գարմանի,
 Հալղալ-Հալղալ արն, թնլ վիզզ կանի,
 Վեառ որ շուզի՝ աչքը խանի գիլֆերդ:

Ղ Օ Շ Մ Ա Յ

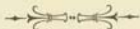
Սիրելիս, ոչ սքից դու մի նեղանար,
 Ար քեզ չես պաշտպանում սի է մեղաւոր,
 Ծախում ես մխում ես միշտ շապլարբար,
 Գործդ չես ճանաչում, սի է մեղաւոր:

Եյն որ փոզոցներում շրջում է քաղցած,
 Շորերը կեղտոտած, վազուց հնացած,
 Խնդրեմ տէք, նրան քնչ անէ Լստուած,
 Ինքը չէ աշխատում, սի է մեղաւոր:

Եյն որ հեռուում է մշտապէս չարի,
 Ի հարկէ, իւր սաքը կը գիտչի քարի,
 Թէև խրատ տաւոզներ ունի բարի,
 Բայց նոցա չի լսում, սի է մեղաւոր:

Լսիր, քեզ եմ ասում, շարեաց հեղինակ,
 Գործում ես չարութիւն ամեն ժամանակ,
 Ընում ես վատութիւն հազար մի տեսակ,
 Բանտի ես մատնում, սի է մեղաւոր:

Պաշտօն, դու էլ մտածում ես անգագար,
 Եւ յուսահատվում ես՝ իբրև մի վեճար,
 Աղագայ հոգսերդ հոգայու համար
 Հինգ կայեկ շես պահում, ով է մեղաւոր:

**ԵՐԳ ՄԱՐԴՈՒ ԿԵԱՆԲԻ ՎԵՐԱՅ. ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԻՑ
 ՄԻՆՉԵՒ ԾԵՐՈՒԹԻՒՆԸ:**

Սկզբից իմ աշխարհ գայն էր այսպէս.
 Կամաւ Տեառն առայ նշան գայութեան,
 Մօրբս արգանդի մէջ բնականապէս
 Եւ ալով՝ շուռ եկայ մի կաթիլ արեան:

Չորս ամսում ես թմբած էի արթնացայ,
 Իսկ հինգ ամսում ցնցուելով շարժուեցայ,
 Եւ վեց ամսում կազմուածքս ստացայ,
 Եւ ունեցայ հաստատ տիպար մարդկութեան:

Ինն ամիս, ինն օր, ինն ժամ լքիւ,
 Քրտեց իմ ճակատագրի նուրբ հաշիւ,
 Փամանակ էր, ոչ գիշեր կար եւ ոչ տիւ,
 Պիտի գայի այս աշխարհը անսահման:

Երբ ես ընկայ այս աշխարհը, մի գայեակ -
 Եկաւ իմ պարտը կարեց սուանց դանակ,
 Ծրծում էի մօրբս կաթը շարունակ,
 Եւ չգիտէի երկրին հիւր եմ աննշան:

Արևի և լուսոյ լուսը անխաւար,
Արբ ընկաւ երեսիս, խնդացի տկար,
Գիշեր ցերեկ լալիս էի անզաղար,
Խանգարելով մօրբոս քունը բնական:

Տարեկան էի՝ ծաղկի նման բացուեցայ,
Զկազգուրուած՝ չորքոտանի ընթացայ,
Թաւալելով Հոգերի մէջ՝ չիմացայ,
Գործում էի ամեն բան անբնական:

Արկրորդ տարում ջուր տուին չիմեցի,
Մեծ և փոքր մէկմէկուց չորսչեցի,
Կրակից և ջրից խոյս չտուի,
Նման էի թագաւորիմ լազթական:

Արկրորդ տարում նման էի տատրակի,
Զարկորդ տարում լեզուս դարձաւ սխալի,
Շարժումս տեսնողը կարծէր կատակի,
Քաղցր լեզուս դարձել էր մի քաղցրարան:

Հինգ տարումս չոր Հացերը ծամեցի,
Վեցերորդում մանկանց Հեռ զբունեցի,
Եօթներորդում կարծես քիչ կազգուրուեցի,
Ութերորդում Հասում էի ջրի նման:

Տասներորդում մանկութիւնից դուրս եկայ,
Մեծ և փոքրի մէջ եղայ ես ենթական,
Ուժս տեղը եկաւ սրպէս մի Հսկայ,
Արածներս էր մերթ արժան, մերթ անարժան:

Տասնմէկում բացուեց կապը իմ խելքի,
Տասներկուսում Հեռեցի Հնարքի,
Տասներեքում մէջս մտաւ մի Հոգի,
Գրդում էր ինձ ճարել անուն անվազման:

Տասնհինգում էի լուսին լրացած,
Եւ մի նեցուկ իմ ձերացած ծնողաց,
Փամանակի հետ կուուելս անկասկած՝
Յոյց էր տալիս պատկեր վազրի օխոյեան:

Քսան տարում էի արդէն անարատ,
Առաւել շատիլ էի՝ քան բիրտ ժլատ,
Ընդողզող էի միշտ և ոչ անհաստատ,
Կանգնում էի թշնամուս գէմ լանդիման:

Յսեսուն տարումս սրտիցս ելաւ,
Աշխարհս թեւ առած՝ սաւառնեց թռաւ,
Էի ևս միշտ ապահովուած, առանց ցաւ,
Գործում էի ահասարակ քրանաջան:

Քառասուն տարումս ևս առայ գազար,
Կարծես անսանձ կամքիս գրուեցաւ նժար,
Յետ կացայ սիրուցս, առած չափ վարար,
Յուզուած ու գազարուած մի ծովի նման:

Յիսուն տարում արդէն թմբեց իմ աշխարհ,
Եւ աչացս հարկաւոր էր ակնարար,
Փութկալ սոս կրբ էլ ցոյց չէր տալ ինձ ժոյժ,
Յայնժամ գիտցայ—չէ այս աշխահ սեփհական:

Վաթսուն տարում արդէն խելքից շուս եկայ,
Շատ պառեցի կորցրածս էլ չկայ,
Իմ ցաւերս միայն երկինք պիտ հոգայ,
Ատամներիս ցաւից եզայ անբաժան:

Սօթանասուն տարում՝ սուրս պատենում...
Ջանքերս զուր... սրս մնաց իր բնում,
Անճարացայ մղածս անլաջող կուում,
Բարեկամքս եզան ինձի համար դաժան:

Սուրբ Կարապետ կենացիմ, ուխտս արեցիմ,
Ես էլ արիմ գեարմէ հո, այր, զա (հազ),
Հազ արեցիմ, լուս կերեցման խամբուրիմ,
Թարսայ գրեց ձեռս սէ, այր, զա (սազ):

Սագս թարս ի, խօսքերս զիւզ ի,
Միայն, թագաւոր, այեան է քեզի,
Չար սատանան շար կամ արիբ խեա մեզի,
Մէջ աշկին անգուի կէն, այր, զա (կազ):

Կազ անգուի մէջ աշկին, ըլի երկու աշկէն կառ.
Մուրի ճամբաին, չին է էթալ գեօր,
Կիրկէօր Լուսաւորչին Ծրգատ թալեց մէ փոս խօր,
Էն էլ ընդարն արաց խէ, ո, զա (խազ):

Խոզ արաց, քեց աշխարհքը,
Նաչ տուէց գէօրու թիւնը, հրաշքը,
Վրան էլ տրէց հազար մէյի վանք աղաշխարանքը,
Էն էլ գարմէն էկաւ վէժ, այր, զա, (վազ):

Վազի արի, աշուզ Յուր-Յիւն, շես խասնի աշխարքիս տակը
Կրկէօր Լուսաւորչու խէրն էր Անակը,
Միտս էլ ինչ կինի՛ գժողքի կրակը,
Կարտակեմ, կրլեմ մէն, այր, զա, (մազ):

ԱՐԲԵՑՈՒԹԻՒՆ

Լ

անցէք խմիչքի լաակութիւնն ասեմ,
Մէկ բաժակ խմողը կը լինի պատմարան,
Բիժքը կը բաղցրանայ, պահանջ կտօխէ,
Երկրորդին կ.գառնայ պատաստոյ ասլան:

Երրորդին թեքում է իր գլխի գլխարկ,
Վարժբում է վարդի նման ընդունով,
Եղար ընկերներին լայտնելով փափագ,
Չորրորդին կ'ճարէ քանիս՝ օգնական:

Հինգերորդին, սրէ բն ասում է անկասկած,
Քացվում է գթութեան գուները փակուած,
Կտանում է խկապէս անզուսոյ տրտրած,
Այլ չի լսում իշխանութեան հրաման:

Վեցերորդին խելքը առնելով ցրի,
Սեզմելով ատամներն իրար անհաշիւ,
Աչքերը բներից գուրս կ'գան լրիւ,
Կտանայ մի տիպար իսկ հրեշտական:

Եօթներորդում մէջքից քաշելով զանակ,
Փախում է ամեն մարդ հէնց այդ ժամանակ,
Յիբ ու ցան անելով թէ շիշ, թէ բաժակ,
Է՛րինի բերէք, կասէ, ար՛ք, անվաղճան:

Աթերորդում ծափ տալով կ'հրճուի,
Իններորդում մտածելով կ'տխրի,
Տասներորդում Դորա մարում կ'ծաղի—
Տասն և մէկում երթալ տեսնել սիրական:

Տասներկուում նա կ'մանի օրճարան,
Ընկերների հետ կ'վարուի անրնական,
Պեանով կառլ ազն ու հայր իսկական,
Տասնևհինգում բնկերքն իրան կուրանան:

Արայէս անդամալով՝ թեւն է բաշ անում,
Մերթ սուրճ է պահանջում և մերթ նեղանում,
Մերթ հագում է, մերթ թքումէ, վեր անում,
Փշուում է ձեռքիցն շնկած ամեն բան:

Պարուել է գետին սրայէս թողլ, տկար,
Էլ սաքի կանգնելու չի գանում հնար,
Ոչ գիծ է երևում և ոչ ճանապարհ,
Յեխերի հետ մարտնչումէ քրանաջան:

Վերջապէս նա մի կերպ գնումէ իւր տուն,
Նեղացնում է զաւակաց և բնտանուն,
Անկողին է մտնում հագած վերարկուն,
Մոմաում է, մլուում կատուի նման:

Կնոջն ասում է— շմայրիկ ջան, բիշ ջուր տուրս,
Զարթել է քնից, էլ չի գալ բուն ազգու,
«Պլուխս ցաւում է, բերէք ինձ թիթու,
Ասաւօտեան շուտ կ'գանեն գեղ-դարձան:

Պիշերային ցարաք ազգել է նրան,
Կարուել է շունչը, լոյս չիք արձակման,
Աւշքը գինու տկճօրին է գինեատան,
Մասացել է սուրբ ազօթք տէրունական:

Ոտից մինչև գլուխ բացուելն վերքեր,
 Ում դիմէ օգնութեան, մինչ է մութ գիշեր,
 Անքք զբոցան տանի չի գանի փողեր,
 Մտած վերմակի տակ՝ սղբում է Ներկան:

Ազքատութիւնից ստիպուած՝ մեր տխմարն,
 Հարատացել, զուսգացել է անսահման,
 Աչք տնկած իրեզենների իրանց տան,
 Իւր կնոջից ծածուկ ծախում է կաթման:

Հարուստն ազքատին երբէք չէ հետամուտ,
 Անքք չի պարզէ հանել վիճակից տղմուտ.
 Եթէ այս խմիչքից լինէր մի օգուտ.
 Զօրն Եսհ կ'լինէր, Ղարաշն Սուլթան:

Թ-ը Թ-ը

Վ Ա Ն Թ Ա Ն Ս Ի Մ Ի

Վերջացու մեր այգին, վերջ եղաւ ու վերջ,
 Անտէրութեան ձեռքից աւերակ մնաց,
 Երբ տունկերն սկսան մնալու ստերջ,
 Միանգամայն անջուր, անվտակ մնաց:

Հինգ հարիւր տարուայ չափ չ'զալով անձրե,
 Մասերը չորացան, ծծելով արե,
 Ինքք բուրսովին բնաջինջ եղե,
 Միայն լոկ անուներ լիշատակ մնաց:

Զօրն, խնդրէ նա քաշէ պատուհասը,
 Ով որ հասուց այս մեր այգուն վնասը,
 Աստ և անց ցրուելով ամեն մի մասը,
 Մնացածն էլ այլոց ձեռի տակ մնաց:

ԹՕԹԽԱՆԱՅ-ԴԻՒԱՆԻ

Քս փափագով վառվում եմ. արի, սիրական, սւրտեղ ես,
Երկնային ամպերու մէջ նստող, ծիածան, սւրտեղ ես,
Նանասպարհզ նախելով աշքերուսն լուս չ'մնաց,
Ե՛կ երեսլիթ տեսանեմ ազնիւ սիրաբան, սւրտեղ ես:

Ի՛նչ պատահաւ, անուշիկ, որ դու հեռացար ինձանից,
Քաղցրախօս անուշ լեզու անուամբ գովական սւրտեղ ես
Քանի՛ մէկ քանի՛ շարաշար տանջուիմ պիտոյ ձեռով,
Ո՛վ վեհապանձ անուանի կեանքիս պահապան սւրտեղ ես:

Մեր սիրոյ վայելչական տեղերն ուրիշ մարդիկ առան,
Գուն արի ՚ի միասին գնանք գատարան սւրտեղ ես,
Թող միայն ասեն Ջէ-ն, սիրեկանդ կուգայ,
Թող տատանիմ քո սիրով մինչև լուիտեան սւրտեղ ես:

Կ Ա Ղ Ջ Ո Ւ Ա Ն Ի

Օտարի բնական զիտուածիւնիցը,
 Իմ հայ պապի տուած խրատը լաւ է,
 Փարիզու գարգարուած բառանկիւնիցը,
 Ինձ համար Անուոյ մէկ պատը լաւ է:

Աւրիշ տալիք չունիմ թարց կեանքիս մահէն,
 Ինձ ինչ կուտան օտարք իրանց մեծ շահէն,
 Ինձ համար Փարիզու վեհ կայտեր գահէն,
 Աշտի բանգուած պալատը լաւ է:

Ինչ հասկանամ անհոտ բուքտտանիցը,
 Ո՞վ է գոհ անաշխատ այդեպանիցը,
 Անօգուտ, անսորմ, վատ իշխանիցը,
 Ազգատէր, սղորմած աղքատը լաւ է:

Յ - ր - ր - ր - ի :

Ով օր իր ազգն ուրանայ,
 Երկու աչքով կուրանայ,
 Յեանեալ աղքատի նման
 Դռնէ ի դուռ մուրանայ:

Կշտին զիօշէ զեղարգը,
 Սրտից թափի լեարգը,
 Դժոխքի բանցկելիք
 Լինի ազգութաց մարգը:

Կեղծ ու պատիր հնչողին,
 Կատուի պէս մանչողին,
 Ատառած աշխարհից ջնջէ՛
 Հայ անունը ջնջողին:

Ջ - - - ի :

ըր մէկ արամուխիւն, տարին հազար ցաւ,
Բաշելսփ՝ ինձանուսմ ոյժ էլ չի մնաց.
Լացրս, աղաղակրս եղան ոչ սակաւ,
Բանգի գիմանալու յայտ էլ չի մնաց:

Սաուերի պէս անցան օրերս բոլոր,
Մհ, ես անմխիթար, սհ, ես սգաւոր,
Ըմիւր, շարաթը, մինչ օրը մէկ նոր,
Ականջիս չի հասած գոյժ էլ չի մնաց:

Այս անբաղգութիւնը է իմ մեղացէս,
Յեա կացէք իմ ջուրէս, իմ կերած հացէս,
Սուշու իբաւ կասեմ, բացի կենացէս
Ինձ ապաւ աշխարհին՝ արդ էլ չի մնաց:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Ի Ե Ը Ժ Ի Ն

Խ Ը Ռ Ն Ե Ր Գ Ե Ր

Ա Ղ Ջ Կ Ա Յ Գ Լ Ո Ւ Խ Ը

Գ Ո Վ Ե Լ Ո Ւ Ե Ր Գ

Խ չի, հարսնարգ է կաւ,
 Վերի կալերէն,
 Քեզի հինայ բերին
 Թղթի ծալերէն:

Ախրէր արի, ախրէր,
 Եզները բառնանք,
 Էրթանք զարիք երկիր,
 Թէգօք յետ զառնանք:

Կանչէ, կռունկ, կանչէ,
 Քանի գարուն է,
 Ղարիբներու սիրար
 Գունգ գունգ արուն է:

Կանչէ, կռունկ, կանչէ,
 Ձէնըզ բարակ է,
 Եարիս լեզուն թագա
 Մեղրած կարագ է:

Կռունկ, էզած տեղըզ
 Չայիր-չիման է,
 Ըշխարքը արեզակ
 Ինչի գուման է:

✧ ՓԵՍԱՅԻ ԿԱՆԳԵՐՁՆԵՐԸ ԿԱԳՑՆԵԼՈՒ ԳՈՎԵՍ

Ասենք շքնհաւոր, ասենք շքնհաւոր,
Մեր թագաւորի չափէն շքնհաւոր:

Հոյ նազինան — նազինան,
Քեարար բիշար քեօզինան,
Շու ետրանդարն սօզինան,
Գեաթի չափալի գէլարբըն:

Գէլբըրըն հոյ, գէլբըրըն,
Բիլմազեստ՝ բիլբըրըն,
Սզլան հալալ գադա սան,
Ղօրթուբուս եալտադա սան:

Սուրբ Կարապետի սուրբ զօրութենով —
Զօրութենով ծառս ծագիկ է,
Ծառ ծագկեցաւ, ծառ կայնեցաւ,
Կանանչ ու կարմիր:

Մեր թագաւորն է աջ,
Աջն է խաչ ու մաչ,
Սօլերն է կարմիր,
Էրեւն է կանանչ:

Քայսակեսցոց բարբառով

(Շարժիչի մասին)

Տառն է առ շարժիչ:

- Ա**խշի, բեօ անունն ինչ ա,
 — Եան ազալ, բեօ գաւին ինչ ա,
 — Ախշի, արի վարդ քաղեմ,
 — Իէն կորի, բեօ զլուխը թաղեմ,
 — Ախշի, բե տամ վարդի ջուր,
 — Կորի, սիրտդ մանի սուր,
 — Ախշի արի մէ պաշեմ,
 — Կորի, ձեռներդ խաշեմ,
 — Ախշի, ընձի եր կառնես,
 — Էն օրը՝ որ դու մեռնես,
 — Ախշի, տանեմ բեօ գողէն,
 — Աստուած բցալ բեզ պատէն:

Մ. Չարժիչի մասին

Ս Ի Ր Ա Ջ Ա Ր Ի Ե Ր Գ

- Ա**խ, իմ սիրեկան, ինձմէ հեռացար,
 Բեզ ինչ գէթ արի, որ ինձ մտացար:
 Վերջդ թէ էդ էր, էլ ուր մտ կացար,
 Բու սրտի սերը ինձ ուր խոստացար:
 Սուր էշխիդ նետը սրտի խփեցիր,
 Բո սիրոյ կրակը ջանս քցեցիր:
 Սրտիս կարերին մըչլամ չը քոնցիր,
 Էրուած ու խորուած, մտէդ զցեցիր:
 Արի, սիրեկան, ինձ մէ աւհմ արաւ,
 Երեսդ մի շուռ տուր, ինձ մտիկ արաւ:
 Խղձաւ քո զուլին, մի ականջ արաւ,
 Բո քաղցը ձէնին ինձ արման արաւ:

Գ. Սարժիչի մասին

ՍԻՐԱՎԱՐ ՄԱՐԶԱՆԵԱՆԻ ԵՐԳԸ

բարան զնացող եզրալր,
Սիրականիս բարև արա՛ւ,
Սիրաս ալրժում է շարաշար,
Սիրականիս բարև արա՛ւ:

Երինք մէջերս անուտ երգում,
Ուրախ անցնել օրերս արտում,
Նա ծնուել է Մելիք-ֆեանդում,
Սիրականիս բարև արա՛ւ:

Ի՛նչ եմ անում գանձն աշխարհի,
Երբ չեմ բռնում ձեռքն իմ եարի,
Մելքոն քեօփփի հարսին բարի,
Սիրականիս բարև արա՛ւ:

Սիրելիս հագին ալ ունի,
Ուսին թանկագին շալ ունի,
Սառն սիրուն ման գալ ունի,
Սիրականիս բարև արա՛ւ:

Ես էրումեմ սիրականից,
Չկալ մէկը ինձ կարեկից,
Շիրակեցի Մարջաննայ,
Սիրականիս բարև արա՛ւ:

ԱՅ ԻՄ ԱՐԱՋ՝

բազն էկաւ լափին տալով,
Փեռ քարերին, ափին տալով,
Ո՛րտեղ թաղեմ ես իմ դարգը,
Չոր գլուխըս տափին տալով:

Ա՛յ իմ Աբազ, շուքըդ վարար,
Սիրուն եարիս եարար տեսնո՛ր,
Ես չը հասայ իմ մուրազին,
Աբա՛զ, եարար կարօտս առնո՛ր:

Ամպերն ընկան Մաթիս սարին,
Կարօտ մնացի ես իմ եարին,
Աստօժ սիրես, էրուած սրախս,
Չուզար բերես էկոզ տարին:

Քշերն անքուն գիր կը գրեմ,
Արտասունքս գետ կը շինեմ,
Աբա՛զ, ծէգը ջրիդ չառած,
Իմ սե. դարտը քեզ կը բերեմ:

Կասես՝ շողքը քարին ընկաւ,
Կրակն իմ սրախս մէջ ընկաւ,
Կամար ունքից, թուխ աչքիցը,
Ցաւն իմ ջիւան ջանին ընկաւ:

ԿԱԿԱՒԻ ԵՐԳ ՎԱՆԵՑՈՑ

Ա. Ինչո՞ւնք Ինչո՞ւնք:

Ա. Ինչո՞ւնք Ինչո՞ւնք:

Երև տէրաւ սարին վերէն,
Կեաքեաւն էլաւ իր բնանէն,
Բարև արեց ծագկըններէն,
Թաաւ, էկաւ սարին վերէն:

Երբ կեաքէաւն ձայն կը լսեմ
Նրդիան ի վեր տիւս կ'երիշկեմ,
Կեաքեաւ կիւկեայ կրկրբաւով,
Քեաքին վերէն շորորաւով,
Ա. Ինչո՞ւնք և ո՞ւնք:

Քեա բնան հինած ծագկըններով,
Ռըհան նարկիդ նունուֆարով,
Քեա տեղ լցուած է շաղերով,
Գիւ կը մալլիս անձա՛հ հասով,
Ա. Ինչո՞ւնք:

Գ Ա Ր Բ Է Գ Ա Ր

Ասալը՝ մի քանիսը, զիտիս ինչ կենեկնք կը,
 Ինչ քեֆիք, ինչ զաւղ ու սաֆեք քշեկնք կը,
 Մի քանիսը, ձիւր տունը զիջ էր ջոկջոկոյը,
 Վերտից էրնիք, մինք քեֆիքս կենեկնք կը:

Խաչը զկայ, էնդից լետիզ, զիտուզ իմ մետիք,
 Աջար մի անհարգով ինչք ինք էրիք,
 Միանձուկը մի անհարգէն ինչք է քաշիք,
 Լեզու լեւիք խօսիք՝ զիտուն ինչք կենեկնք կը:

Սալըզով ըսիմ, որ հասկընաք. Պլատան քարը,
 Չարս բուրսք բանեկնք կը մի Գարսայ պարը,
 Ձիւր գառն տանիք Չափլակ Ափարը,
 Գուսգուսէն հեանիքս՝ ման կուգայի՞ք կը:

Վ Ա Ն Ե Ց Ո Ց Ե Ր Գ .

Արեւ տակ մըջ բազանին,
 Մէրիկ մէտնէր ուր Վարդանին:

Արեւ տակ մըջ խաչերաց,
 Մէրիկ մէտնէր թուխ աչերաց:

Կոնեա—գեալին թափիք բամբակ,
 Խալլիթ կարեց չորս հաս ջանգակ:

Վարագայ սար բացուեր կակայ,
 Խալլիթ կարեց ութ հաս անկաջ:

Վարագայ սար բացուեր սուսուն,
 Խալլիթ կարեց չորս հաս թուսուն:

Սէլեր էկան ճրոճրոալէն,

Մէրեր էկան ձրոձրոալէն:

Ամման, ամման, Խալլըթ աղա,

Օրօրոցին խաթր արա:

ԵՐԿՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐ

(Պարալագեացի բարբառով)

Տղան և աղջիկը

— Ասիմ, գեօզալ, շէօղ էրէսդ քրտնիր ի.

— Ասաց, աօ լաճ, մէ առատուան շաղ եմ ես:

— Ասիմ, գեօզալ, զլֆերդ արպշուճ ի.

— Ասաց, աօ լաճ, բաղի բաղի բանդ եմ ես:

— Ասիմ, գեօզալ, ինչ ես կայնել ես մէջ սրագին.

— Ասաց, աօ լաճ, էրվամ դէմը արգէկին:

— Ասիմ, գեօզալ, զըլմաթ ունես, չկայ գին.

— Ասաց, աօ լաճ, զիւռ ջոււաշիր լալ եմ ես:

— Ասիմ, գեօզալ, շատ հարիֆ ես, ֆեանդ կանես.

— Ասաց, աօ լաճ, գու իմ գարգին ման կեանես:

— Ասիմ, գեօզալ, շատ բազրգեան բանդ կեանես.

— Ասաց, աօ լաճ, շատ մայաներ թաղեմ ես:

— Ասիմ, գեօզալ, եարոջ խնձոր թալեցիր.

— Ասաց, աօ լաճ, դեօր թամանդալ արեցիր:

— Ասիմ, գեօզալ, էշխէդ ինձ էլ հալեցիր,

— Ասաց, աօ լաճ, սրտիդ մէջը սրագեմ ես:

Ս օ ս ր

Ազգի, երբ որ քեզ տեսայ, թաւաւ երեսին գոյնը,
 Թէ արեւոյ կ'սիրես, մի կարելի իմ անուշ քունը,
 Տուած խօսքդ պի՛նդ պահիր, որ հաստատուի սրտին սինը
 Սէրիդ կապը նորոգի, իմ սակի զարայ Վարդիթեր:

Պ ա Ր Ե Ղ Ի Ն Ի

Ինչ պէս հասարակ ազգիկը, որ հոգ եմ քու ստի տակին,
 Ինչպէս կարամ քունդ կարել, որ զերի եմ քու պատկերքին
 Իր խօսքիցը լեա դաւնողն արժանի ա թէ՛ժ կրակին,
 Սէրիդ կրակը նոր ա նոր, էրուած սրտին շաց Սօսի ջան:

Ս օ ս ր

Աւգում եմ քեզ մէկ գոլիլ, զախում եմ էդ իմ բանը չի,
 Թէ արեգակ կասեմ կասեն, նրա նմանը չի,
 Արեգակը աչք ծակոյ է, էդ սրա նշանը չի,
 Բաս լուսնեակ ես կէս ամսուան իմ լիս ու շաւաղ Վարդիթեր,

Պ ա Ր Ե Ղ Ի Ն Ի

Գովասանքը զարգակ բան է, սէրն ամենից է գովելի,
 Արեգակ, լուսնեակ տակում ոչինչ չէ գուս գալի,
 Թէ գովելու ջանն ես ուզում, քեզ պէս էլ սր մինը կրլի,
 Համ քաղցրաձայն համ պարգասիրտ, համ կարիճ զօջախ Սօսի ջան:

«Ս: Է Վ. 77»

ՆԱՆՈՒՄ ԷՒՎ ՋԱՆ

Բ

Երգիցը գուրս էլայ Ալազեազ տեսայ,
Խանում էլայ ջան,

Արարան աչքերիս գունձան ա գառել.
Գուն կեցիր բարով, ես կերթամ լալով,¹⁾
Լալով սղբալով, քեզ ու բարխանով,²⁾
Խանում էլայ ջան³⁾։

Աշխարն էսգին կարծայ, էնգին գառները,
Կանչըցեր ա ծագիկները ծառները։

Արի էրթանք քու ման գալած արտերը,
Քեզի տեսայ թաժազաւ իմ գարտերը։

Ձեռ ու սաս կապին՝ բերդը գրեցին,
Չուխայ, շալվար լալով տունը բերեցին։

Ես Եւրոս եմ Չամուլեցի մէկ ջիւան,
Տուխտազ էգայ ըստուց չուրի Երեան։

1) 2) 3) Ամեն երկու սողից լատայ կրկնել այս սողերը

Բըլբուլ թռաւ բանձր քարին,
Կիւլայ գարաւեր իւր ջիկերին.
Ես լէ գուրբան կեղնիմ եարին,
Ծիկ մօտ տարէք Սիփնա սարին.

Սիփնա սարեր գուժան մըժ է,
Ես ան կէնիմ, էն լէ փօշ է,
Կասեն արախ գարաին խօշ է,
Էլպէթ Կիկօն ճիպ սէրխօշ է:

Ես սէրխօշ եմ սիրով էնջախ,
Բօռ ու ջահնամ էզնի արախ,
Նար գու մարես իմ տան օջախ,
Քեզնից մահրում կէնիմ ան, վան:

Նարս որ կէլնէր կիջնէր պաղչան,
Կու սարսըռար ճալտին մաղչան,
Աշից շողքէն խոզաւ իմ ջան,
Իմ հեշտ կեանքի տուեց վախճան:

Կիզեամ, եար նստեր վըր խոտին,
Նուչան ցէնեմ էս քեօ ոտին,
Թեւքս կեղնին մէջիցց գոտին,
Տէրաէ կոխնա մէր ներօտին:

ՂԱՐՍԵՑՈՑ ԲԱՐԲԱՌՈՎ

Ը ն չ Է ն է

Բիւլբիւլ իս, բէրնիդ էլ լիզուիդ էլ մէռնիմ,
 Բագի բիր միր տունը չիս գար, բնչէն է.
 Գիտիս որ կարօտովդ սավզով կէրվիմ,
 Աղէբսանքս մէկ չիս լսիր, բնչէն է:

Յէրէկ կերթայիր կը էհրամ գործ տալու,
 Ես էլ յաշկերաներուս տարայ ման գալու,
 Եփ տեսայ Էրիսզ վառ վառ ու խալլու,
 Քիչ մնաց որ խիլքս էրթար, բնչէն է:

Էրնէկ թէ սավզէն Եսված չբստեղծէր,
 Օր բնձի քու սավզիդ գիրքիֆտար չէնէր,
 Գուշմանս էղաւ սասպայ թէ Ասվրծմէն էր,
 Վարձիւ կարայի թողին, բնչէն է:

յ ո ռ դ ո ռ ա կ

Ես բիւլբիւլ իմ, վարգս սւր է,
 Երի, Գիւլգեազ ջան, արի,
 Սէրդ սրտիս մէջը սուր է,
 Արի, Գիւլգեազ ջան, արի:

Պառկիր իս անուշ քնիր իս,
 Պատուդ պատուդ քրանիր իս,
 Թէ որ Եսվածդ կը սիրիս,
 Արի, Գիւլգեազ ջան, տուն արի:

Որտեղ է ձիր հաւի թառը,
 Լսէ Թարձիւ բարբառը,
 Քու օղուրիդ մօրթիմ գառը,
 Թող էզնի մատաղ, տուն արի:

Գացէք, տեսէք սրն ա կերել զէծ,
 Գացին տեսան զէլն ա կերել զէծ.
 Գէլն բղիծուն, էծն բզտկուն, տիկ զարեւուն,
 Հալալ է կրճօ, հալալ է, հալալ է ջամօ, հալալ է,
 Էս քնչ քեաֆուր գարու հասանք, հալալ է,
 Էս քնչ խրտար կրճօ ստացանք հալալ է,
 Գէ զնա՛ կիգամ, զէ զնա՛ կիգամ, շուտ կիգամ,
 Կարմիր սոլերս հազնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
 Գացէք տեսէք սրն ա կերել զգէլ.
 Գացին տեսան արջն ա կերել զգէլ՝
 Երջն զգիլուն, զէլն բղիծուն, էծն գտկուն, տիկզարեւուն
 Հալալ է կրճօ, հալալ է, հալալ է ջամօ, հալալ է,
 Էս քնչ քեաֆուր գարու հասանք հալալ է,
 Էս քնչ խրտար կրճօ ստացանք հալալ է:
 Կազ մի աներ, կազ մի աներ, կազ աղջիկ,
 Մինժանովդ թազ մի հաներ, շան աղջիկ,
 Կազ կու էնեմ կու, կազ կու էնեմ կու,
 Կազ կու էնեմ, կազ կու էնեմ, կազ աղալ,
 Մինժանովս թազ կու էնեմ, շան աղալ,
 Խօրօտիկ, խօրօտիկ, խօրօտիկ—մօրօտիկ իմ եարն է:
 Գացէք, տեսէք, սրն ա կերել զարջ,
 Գացին տեսան առիւծն ա կերել զարջ.
 Առիւծ զարջուն, արջն զգիլուն, զէլն բղիծուն,
 էծն գտկուն, տիկ զարեւուն,
 Հալալ է կրճօ, հալալ է, հալալ է ջամօ, հալալ է,
 Էս քնչ քեաֆուր գարու հասանք, հալալ է,
 Էս քնչ խրտար կրճօ ստացանք, հալալ է:

Ծառք ես եմ, բարբ դու ես, Աննա ջան,
 Սրտով սիրած եարս դու ես, Աննա ջան:
 Ծառք դու չես, դու, ծառք դու չես, դու,
 Ծառք դու չես, ծառք դու չես, շար աղայ,
 Սրտով սիրած եարս դու չես, շան աղայ,
 Խօրօտիկ, խօրօտիկ, խօրօտիկ—մօրօտիկ իմ եարն է,
 Քրիզօրն եմ, Քրիզօրն եմ, ձեր մայիկցի Քրիզօրն եմ:

8

նայ աշուն՝ էկաւ գեարուն,
 Ազրբանց-արուն մըջ քեարերուն,
 Գեղին-սուտան վըր սարերուն,
 Զէ-կեօ էկաւ բարի գեարուն,
 Քե կառնեմ վըր իմ թեքերուն,
 Թառւմ վըր բանձրիկ ծառերուն,
 Բուն կըր շինեմ մըջ ճիւղերուն,
 Յէրգիս բանամ գէմ խով քեամուն:

Վ.՝ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛
 Վ.՝ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛ չ՛

Մնչի կ'իժափես կիւց կիւց արուն,
 Կէհա լցուի բարակ սառուն.
 Զէ-կեօ էկաւ բարի գեարուն,
 Քե կառնեմ վըր իմ թեքերուն,
 Տանեմ խանեմ վըր սարերուն,
 Բուն կըր շինեմ մըջ քեարերուն,
 Թանիթ թաղեմ մըջ ալբերուն,
 Ծուխ կըր խանեմ խրա ամպերուն Վ.՝ չ՛ Է.՝

Քեա սե-սեաւոր աղջիկ, (2)

Քեզի կիտամ Վանայ խօջին,

կեարմիր Ֆէսին

նախշուն յօղին չե-;

Քեա, սե-սեաւոր մարէ, (2)

Ես քնչ կեանեմ, Վանայ խօջին

Կեարմիր Ֆէսին նախշուն յօղին

Վաւրբան կեանեմ զիմ Սախօլին չե-;

չուչ քեազախուն

ծակ քեօլօղին՝

չարխի թէլին,

լեռքի փէտին չե-;

Հով, Հով, Հով էղնի,

Եարս քեամարով էղնի.

Հով, Հով, Հով էղնի,

Եարխա տունը ծով էղնի,

Դէ թռէք, թռէք, թոզը Հանէք

Մեր դուշմանի գեօզը Հանէք,

Դէ գանէք գանէք, թոզը Հանէք,

Մեր դուշմանի գեօզը Հանէք:

Գնաց գեարուն՝ էկաւ աշուն.

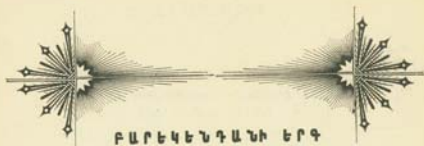
Կարաւ ձէնիկ ըլլըրիւլներուն

Կարաւ խօտիկ ծաղկներուն,

Կարաւ ձէնիկ կեաքվըներում, Քե կառնեմ ևն:

Կարաւ ջրի բարակ առուն:

Բ Ա Ր Ե Կ Ե Ն Դ Ա Ն Ի Ե Ր Գ

Չնացէք տեսէք ո՛վ ա կերել այգին,
 Գնացին տեսան այծն ա կերել այգին,
 այծն ու այգին ձեզ բարեկենդան մեզ բարի գատիկ:

Գնացէք տեսէք ո՛վ ա կերել այծը,
 Գնացին տեսան զայլն ա կերել այծը,
 զայլն ու այծը, այծն ու այգին ձեզ բարեկենդան
 մեզ բարի գատիկ:

Գնացէք տեսէք ո՛վ ա կերել զայլը,
 Գնացին տեսան սուրն ա կերել զայլը,[⊕]
 սուրն ու զայլը, զայլն ու այծը, այծն ու այգին ձեզ
 բարեկենդան մեզ բարի գատիկ: [⊕]

Այս երեք աների նման շարունակել հետեւայնոր
 ժանկն, իւրը մուկն, կատուն (ով ա տարել) և հարսին,
 փեւէն Աստուած:

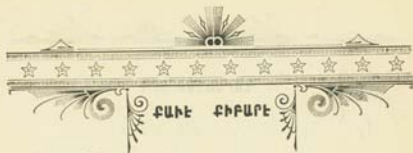
ԳԵՑ ԵԱՐՆ ԵՄ ԵՍ

Իւ արի ես, զիւ արի ես,
Խիւանդ եմ ես, խիւանդ եմ ես,
Առ խնձոր արի ձի տես,
Քեօ կարն եմ ես, քեօ ջանն եմ ես:
Նարն ի գաղղեր կարմնջին,
Ասկի օղեր ակնջին,

Փաթուխերի ուր ետփնջին,
Քեօ կրակով զիս երեցիմ.
Խիւանդ եմ ես, խիւանդ եմ ես,
Առ խնձոր արի ձի տես,
Քեօ կարն եմ ես, քեօ ջանն եմ ես:
Գիշեր հազեամ զիւս էլամ,
Մօրմօրիկ ձիւն մ'էլ եկաւ.
Մէ բարիկ խեւ մ'էլ գնաց,
Ընկամ խաթան, խեւ էն խեթին գնացիմ,
Գնացիմ խասամ կարսջ զիւս,
Դիւս բացիմ երիշկացիմ,
Նար տուն շէր նստամ լացիմ.
Խիւանդ եմ ես, խիւանդ եմ ես,
Առ խնձոր արի, ձի տես,
Քեօ կարն եմ ես, քեօ ջանն եմ ես:

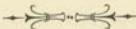

Գլէ ջանէ, բէտ բէտ բարեր,
 Գեռ չէ լուսցեր, արևն առեր,
 Էրկու խորատ կար եմ ճարեր,
 Ֆալար զարկեր մէկն ա տարեր:
 Բռնէ սիւրբէ Կռնէ Կռնէ Կռնէ:

Մեր տան առաջ մանար ուռ էր,
 Աեր տան առաջ մանար ուռ էր,
 Քանի բաղէնք կասէն ժուռ էր,
 Ֆալար զարկեր մէկն ա տարեր:
 Բռնէ սիւրբէ Կռնէ Կռնէ Կռնէ:

Մեր տան յետև կալ-կալ բոքի,
 Աեր տան յետև կալ-կալ բոքի,
 Աստուած առնի սարբի Հոգին,
 Գործ չթողցեց զլոխ գնի
 Թէլլի Եամամի շօքին: Բռնէ

ՂԱՐՍԵՑՈՑ ԵՐԳ

արս միտս ընկաւ լելայ զնացի,
 Խնձի հետ խօսած չունէր մէկ խօսեցուցի,
 Թիւռլի խօսքերուն էլ զուռք բացի,
 Մէկ պաքըմ ուզեցի հերստաւ՝ ընչք . .

Քեամիլը պրծիր է զուգալ օխախէն,
 Պաքէի լերիսը լեօիւ բոխախէն,
 Շաքրի պէս պունկիս համ տուեց՝ ընչք . . .

Դուն մէկ գիտուն մարդ իս, խօսք կ'հասկնաս,
 Թիւռլի խօսքերուն էլ զուռք կ'բանաս,
 Մէկ պաքըմ լուզեցի հերստաւ՝ ընչք . . .

ՂԱՐՍԵՑՈՑ ԵՐԳ

Յար, քու սերդ ընձի եփիր--գառիր է,
 Եդ քու սիւ աչքիրդ խիլքս տարիր է,
 Եսօր չիմ տեսիր՝ զամբղ ընձի առիր է,
 Չիս օր էրեզար՝ չէզնք ֆելլառ գառիր է:

Անմարելի կրակ սիրտս բցեցիր,
 Հափքսխանէն էրիր՝ զուռք գոցեցիր,
 Անդանակ, անդամա ընձի խոցեցիր,
 Ընչք էզպէս սիրարդ ընձէն սառիր է:

Եղբան մի զբժըշիբ, Նըլա ջահել իմ,
 Կլոր սուբասթ՝ թաւազ բոյիդ մայիլ իմ,
 Ընձի հիագ գժուխք տանիս՝ զայիլ եմ,
 Թնք թող բսին-լեղասնը Մ:օ:ճ: առիբ է:

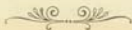

ՊԱՆԴՈՒՒՄՏ ՄՇԵՑՈՒ ԵՐԳԸ

օթն օր, եօթ գիշեր
 Նախկամնի գօտիս թոռմշեր,
 Եար մզիկ գըռնէն գուս շեկնայ
 Փշուրմի սիրա մըզիկ խովնայ—
 Առչէ, լառչէ, լառչէ, լառչէ . . .
 Երթամ Ստանբուլ,
 Գատիմ փարա բօլ,
 Իմ եարի խամար
 Առնիմ ջուխա մի սօլ,
 Արի, եար, արի,
 Խուղ մի կենայ,
 Աստուարիս բան՝
 Եար, մզիկ չի մնայ:

Առնիմ գասնբուրէն
 Յէլնամ բու մամու լերթիս,
 Զիմ կարգու անուշ ձէննի լսիս,
 Եար, անուշ բնէգի զարթիս
 Առչէ, լառչէ, լառչէ, լառչէ....

Կայներ ես լիզին
Խաղաղ կու քաղես,
Շամամ ծծեբով
Շաքար կու մաղես.
Ամասս բիշազով
Զիմ սիրա կու գաղես.
Արի, եար արի...
Վնչ, սանխէր Կիվկիվ,
Գու գացիր ի Մուշ բարով,
Ել շրս լիգայ չազար տարով,
Խարս պարկէ ազայ բերէ,
Առ ջրնեկ լէ գութան կու վարէ—
Վնչէ, լնչէ, լնչէ, լնչէ:
Քամբախ Բուլանբի
Ինչ անուշ գեղ է,
Էրկուսս մէ շապիկ՝
Փոզպասանի նեղ է,
Եարիս մէ պագնի
Երախս ի գէղ է.
Արի, եար արի...
Մկուրսի քամբախ Էրկրէն
Խարբիկ մէ էկեր—
Թ՛ Տանիկ լցուեր գեղ,
Զրմմէն թալներ ու տարեր,
Վնչէ, լնչէ, լնչէ, լնչէ,
Խալեր, վնխ, Խալեր,
Շիւար էք մացեր,
Զիմնօք մըր էրկրի
Լացերն ու թացեր:
Արի, եար արի...

ՍԱԼԱԹ ՄԷՅՐՈՒ ՏՂԻ ԵՐԳԸ

(• Գրող սանիւս երգի ելակուակով)

« Լեզ մեանիմ, Սասնայ ծաեր,
Էն սրն ա կիդայ մըր լեաներ,
Քսան քրդի գըլնին թեաներ,
Դրած զար-գաւաթով կիդայ:

Գէն իրիշկէք, ձըր Ասու սիրուն,
Իմալ արուն զեօլեր թրուն,
Թըռքպէ անխիղճ քրտերուն,
Վարագի ճանկ թաթով կիդայ:

Ձըր Ասու սիրուն, գէն իրիշկէք,
Առէք գէնքեր, գրահ չազէք,
Թաթվէք ձեռքրն, սիրան սրագէք,
Տեռէք ի՛նչ խօսթով կիդայ:

Ազաներ է ֆաթ — Չանգին,
Գլօխ զարչեր է թվանքին,
Մեանեմ էն սրատ սրանկին
Իմալ սանթանաթով կիդայ:

Արնով է սարգի լողը,
Իարութով է կարի գողը,
Քրտի գոսայ թուրքի գողը,
Խօրտա զար-գիննաթով կիդայ:

Ախլախնձոր տեփուր լիբես,
Շատ դու շմանի կեանք թորկել կէս,
Նարինջ ձին տակ, սուրանի պէս,
Իմալ շաշխաթով կիդայ:

Սասնայ վիշապ ազնասուր բէտ,
Չար աչք, քօսցի, մի իշէ խէթ.
Ընդգրնացի Լևոն Հեա,
Արծուի դօլ խանագով կիգայ:

Մէկ խարցուցէք-գալող սրն է,
Քաջ Ըրարօ բազդաւորն է,
Կարմիր իրիցանց զինւորն է,
Առաքելսի զարգով կիգայ:

Արարօյիս բաժըն բողո-ն,
Բարութ զիւլէն ուր բնագուն,
Կը թափէ ձըր վախկոտ արուն:
Հայ անարատ կաթով կիգայ:

Առքի կայնի, կարիճ Խէրան,
Չօրքով զնա՛ առաջ ուրան,
Սալաթ. Մէլրին բաժին զուրպան,
Ըրարօս դօլվաթով կիգայ:

Յ-ւ-ր-ո-ւ

ՂԱՐՍԵՑՈՅ ԵՐԳ

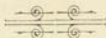
Ես վերէն կուգայի՛ զուն զուռը բացիր,
Չեռքդ ծոցդ տարար՝ ախ երիբ լացիր,
Ես էլ քեզի շառայ՝ տունը մնացիր,
Գընը՛, զապլի խալին, եար չեղար ընձի:

Ես սարէն կուգայի, շալակս բուրդ էր,
Լեզուդ ընձի համար վառած քուքուրդ էր,
Բօյդ զարդու զամիշ, լերիսդ թուխթ էր,
Գընը զապլի խալին, եար չեղար ընձի:

Երկինքը ամպեր էր, Բնչ անուշ թան էր.
 Եկալ գունէն անցալ, ջանանս հան էր.
 Երեցալ-ժառեցալ, Էս Բնչդ տուն էր: Գընը՝ . . .

Էսօր շարաթ էղնիր, Էգուց կիրակի,
 Ետրբս գրունէն անցնիր էրթօր կրակի,
 Լիգուն բանիք էղնիր, ծուցը ֆուտնի: Գընը՝ . . .

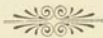
Լիգուովդ աշնայ իս՝ մտօքդ խալին.
 Քլօխս ասնիմ էրթօմ վրբ լելման շալին,
 Մատնիթ, հատէք Աշէշէ՝ հաւարին,
 Ետր, մարամդ էն է օր՝ սրպանիս ընձի:

ՍԱՍՈՒՆՅՈՅ ԲՈՂՈՒՄ

Է, ազրբրտանք, վալա թուլմուլ էք, վրղբժաք,
 Մըք կարեցինք ու կըսըբուեցանք,
 Գըք էր կանաք ու շուարեցաք,
 Կինաք շուրվա ապուր է կը գըղթաք:
 Մըք ազրբրներ ու տիրացուներ,
 Վըրժապեաներ ու վըրժաճեաներ,
 Ըգատ երկիրներ գինի կը խըմէք,
 Մըկ էրկիր կը սուքէք, մէկ լէ կաւրէք,
 Կը ծընծակ ու խընտակ՝ արծիւ էք,
 Թա վրբ կըսիւ տեսնէք՝ անձեզ էք,
 Մընակ մըժլով Սասուն կազրտիք.

Ըզորա աւրուաւ մըր էրկիր ու սարեր-
 Կտրեցին մըր քուլֆաթն ու ճըմեր,
 Տարան զհարսներ ու ջըհել ազգիկներ,
 Ամսա էմլէ մըք կանք ու կը կենանք,
 Էմլէ կապրինք ու կը մեռնինք,
 Լը գուք վըր օրուայ էք, աղբըրտանք,
 Մըր վրէն էկան քսան աշիրաթ,
 Տասը հազար լը սոքեար ու զասուլթ,
 Մըր բերդն էր Անդոք ու Կէփին,
 Յընֆըս — Քար ու ջուխասկ ծեր Մարաթին,
 Գուշմնի ձեռք կըր այնուլի սև կոթ,
 Լը մըր ձեռք չախմախլի գըռկոթ:
 Մըք չուենինք Հըց, կերանք այնի խոտ,
 Ու բայլ էս հալով ու խուզրաթով
 Չուզինք թուրքին հալել ու մաշել
 Ու հետքութեն ամեն օր քաշել,
 Մըք մեռար առօր ու փառօք,
 Լը գուք մամունի ձեռօք:

ՎԱՆԵՑՈՑ ԳՈՒԹԱՆԻ ՀՕՐՕՎԵԼ

Էրիէլ, էրիէլ, մուսլի գէօժէշ,
 Անաս եմ թմալեր Ասարծու փէշ,
 Ձիս իմ կռուան պակաս չանկո:
 Ազուր ի, այ կռուան, ազուր ի,
 Կլորուի ակներ քոյ իսե,
 Կլորուի, խանի գար ի վեր:
 Բարէօժ առեց, հա բարէօժ առեց,
 Յառէվէլ սոս, վամաուն վար, լառէվել,
 Ընաւօսաման խօփ, խօփ գան անուշ,

Ես քե մեռնիմ մուտի գէտմէշ.
 Արևն առեց վէր շիմընին,
 Կռուան մեռնեմ թուխ բըռչումին:
 Յառէվէլ գետոճ պիւլորի, չար մոլըրի:
 Ակնախան ի, հա, ակնախան ի,
 Չարկմի խոզին կը խանի:
 Չարի սր շարական,
 Շուռ տու գիմաց արեգական,
 Արեգակ դարտի քե օղնական:
 Ընդոտ ի, ծէր կապոտ ի,
 Կուրնու քթին անուշ խոտ ի,
 Կէս-օր ի, դանի կեախ ի,
 Շատ կապըլներ քչէցեր ի,
 Կուրնի աչքեր թուխ ի,
 Աիրան ուրախ ի:

Խ Ղ Ճ Ո Ւ Կ Ի Ձ Է Ն

Եցաւ տարին շալոցս էլ փառք ընցաւ հեա,
 Գրախտի սարէն գարսունն լեաին բարե եա,
 Կարիճք առան գէնքերն իջան տակ հոգին,
 Վճիս մըր գլխուն, սև մուր էկաւ էն օրին:
 Շալու աչքեր թող մեզ լան,
 Մխ մեզ լան, վճիս մեզ լան:

Շալեր, գերի եղանք բողգին անողոք,
 Աստուած, հրեշտակ, մարդ չլսեց մըր բողոք,
 Մըր լալերու ձէն ծածկուաւ Տարնոյ տակ,
 Մշտ գաշտեր պահեն օրտից հառաչանք:
 Շալու աշուղք թող մեզ լան,
 Մխ մեզ լան, վճիս մեզ լան:

Մըր աշխարհի քակվուկ շէնքերու ներքև,
Նստուկ մամ, պապ՝ ճրթեր մացին անարև,
Նօթի՛ աղլոզ, ան, չկալ ակր տիրական,
Անգուժ թրտու զըլմին էղած ենք խուրպան:
Խարիպ աղբերք թող մեզ լան,
Ա՛խ մեզ լան, վան ի մեզ լան:

Մատղաշ աղջիկն ու հարս հայու մի չունի,
Ար իր մարմին անօրէնին զէ՛մ ծածկի.
Էնպէս գրած ձեռքերն աչից ամչըկոտ,
Փուժի, սիրոյ սղորմութեան է կարօտ:
Հալ աղջիկներ թող մեզ լան,
Հայու հարսներ թող մեզ լան:

Կեցէք, Մշու գաշտի քամիք, քիչմ կեցէք,
Մըր սղրաձէն բարեն էլ ձըր հետ տարէք,
Աւ եր ընցնիք սուրբ օրէնքի կամարից,
Հանկուց բսէք խարիպ մըր հալ աղբերից:
Էլ թնչ պէտքէ որ մեզ լան,
Ա՛խ մեզ լան, վան ի մեզ լան:

Մացէք բարով, իմ հէր ու մէր, քուր, աղբէր,
Մացէք բարով ծանօթ տարեր ու գաշտեր,
Փուցէ մեանիմ, էլ չը տեսնիմ այսուհետ,
Փարա մի էնէք, գուշման տարեր եմ իմ հետ:

ՂԱՐՍԵՅՈՑ ԵՐԳ

Ենձի կրտին—եարբղ տեսար.—

Վէ՛՛վ է տեսիր, վէ՛՛վ է խօսիր.

Կրտին—էնօնց լերթիկն էիր—

Վէ՛՛վ է լիւիր, վէ՛՛վ է քելիր:

Տիկը բռնած սինդ ձեռնով,
Իսկի, ափս, թողնում ինձ

Քաշալ զլուխ գուռնաշին
Հառալօ է սր փշում,
Տիմսլիպիտօն լրսողին
Վուզն աւ ականջն է տանում:

Միր սասուելի բազբցուն
Աչքը ճակօին է թըռել,
Գամաղին կպել լիզուն—
Ե՛լ չի սուգում նա լըռել:

Բազբցու գողալ բալին
Մարդիցը լեռ չի մընում,
Ձեռին առած մինձ կօզդին,
Զօռ է տալի կարէթուն:

Գըրմփացնում է գահիրան
Իրա փափուկ մասնիրով,
Պար է գալի լեզգինկան
Ազունակի սուանիրով:

Էստի՛ կիկօն „Զուլօին“
Քնաթաթաթա զըռում է,
Էնտի՛ Վանօն Չալօին
„Էրթի բալին“ մըռում է:

Էս ին անում համաշա
Մարդիկ իրանց բազաւմը,
Թէ սիրում իս թամաշա,
Պըտիս իլի բազբումը:

Գ-Ք.

Խ Ղ Ճ Ո Ւ Կ Ի Լ Ա Յ Ը

Ի-մալ պըտի էնինք, ես էլ չըմ գինայ,
Որ չը թորկինք քոչինք մըր սոււն ու վաթան,
Չունինք խաց ու խալաւ, խեղճ ինք շուր մըկայ,
Հիմկուց լեակ արսնանք, փոխինք, զմեր բան:

Եղա խարխուլթենն աւերեց զմըր սոււն,
Կը թորկինք հեւենանք ճըմերսի սիրուն,
Լալով մընք հաց կուտինք շուրի լիբիկուն,
Էլ եր միտք կու բերինք մըր խեղճ Խայտասան:

Աէֆիլցեր՝ կը գոզանք քրտերու առաջ,
Տաճկին գանգատ կենինք, չի էնէ ականջ,
Մանարցուցեր է մըր վրէն խարճ-խարաջ,
Եկզգերին պարտքնտէր, քեաֆիր խարկախան:

Թորկած խորստ հանգերս, թորկած սիրելիս,
Թորկած Ջուլ եգս, թորկած Մաշուլի,
Ես ստամբոյ կերթանք, ես թէ չէ Թիֆլիս,
Էնտեխ աչքերս առած ինք սե գերեզման:

Գ. Տաշու

ՊԱՆԳՈՒԽՏ ՎԱՆԵՅՈՒ ՎԱՌ ԻՂՁԵՐԸ

Խնկեալ թաղէ թաղ աղչէմ ճարեցի,
Տըզի թապաղէմ թըզթիկ առիցի,
Աչքիս արասաււնք թանօք արիցի,
Շողշողուն մատկերս՝ կալամ արիցի,
Ստամբօլ քաղօք էօրէօխկեցի:
Կարիպնի նստեր վէր օտար փուզցին,
Կարիպն սխ կանի իր խօր խէրանին:
Դանչեմ, ջան արե, սարեր լացուցեմ.
Շաս կարիպ, կուրբաթ ճամփէն դարձուցեմ:

Ծոխուն խովքմ կէր՝ անունն էր Արօր,
Վզիկն էր էրկէն, սրտիկն սեւաւօր,
Կապեմ պէշարէն, էրթամ խէտ ինօր,
Էն իմ տարա գիտէր, ես էլ կէօ ինօր:
Պէօտան եմ դրեր վեր էնա դարին,
Չէլաւ մէկ շամամ էօրէօխկեմ եարին,
Աստուած շէն պախէր էս տարփան տարին:
Չէլաւ մէկ շամամ էօրէօխկեմ եարին,
Շամամ թօռօմու, իմ եար խաւալաւ.
Արե, եար արե, խաւղ մի մնալ,
Ատրփորիս մալ, ծի, քե չի մնալ:

Պաղչէմ եմ անկեր վարդ խաղար թափուր,
Մէջ հըմէն վարդին՝ իմ վարդն էր քեաֆուր,
Շահ-պլպիւլն իջաւ վէր իմ վարդին խուր,
Լեզուս քե գինի, սիրտս քե խուրուփու:
Աչքերդի թուխ թուխ ընքվերդ փէրիշան,
Իմ մատի մատնիկ կուտամ քե նշան,

Ար շես ամասար, կէօ հան Սուրբ Նշան,
Թարթըփներդի կըսընկու ճիվան:
Ըրն, կար արն, խոսով մի կէնայ,
Ասարգորիս մայ, ծի, քե շի մնայ:

Երկինքնի ամպեր, կիւզայ մարմար ձիւն.
Կխալի, կաթի վէր մալիւլ մարդիւն,
Մէկ էս եմ մալուլ, թէ աշխարհս պիթիւն,
Էսօրնի ամպեր կուզայ անձրև ու ձիւն.
Ախ նրբ կէլնի, որ իմ կար գայ մեր տուն,
Էսօր թնշ օրի—ուրբաթ ու պախս ի,
Նախարմ կար ունիմ աէլ նարախարսի,
Խորած վարդապետ կասի չխաս ի
Կանչեմ, կար արն, խոսով մի մնայ,
Ասարգորիս մայ՝ ծի, քե շի մնայ:

Նո. 10. 10. — Սիփանայ սէգ սարի վերայ,
Կարիճները շտապով գալիս են միանում,
Այնտեղ անվախ սրգիք հսկայ լեռան վերայ
Զէնք ու զրահի են ընտանում: (Զր. Զր.)
Եհօ գառոււմ են՝ գինոււմ,
Սանձակոս ձի հեծնում անհամբեր,
Արիւնք նրանց բարբաք սրտի մէջ կուսւմ,
Թուշում, անցնում անհամբեր,
Զերթ Սիփանայ պինդ քամին,

Միանում են զէպի ջած,
Գաշափ միջին թշնամուն պատահում են
Եւ մեծ վրէժ անմուաց—
Ահնեղ կուում նրանից աւնում,
Հատու սուսերը հանում,
Յեղապետին են սպանում
Եւ զերթ կիզող հուր վառում: (1775-77)
Այժմ բոլոր ցեղն ստի կանգնած
Թշնամու զէմ՝ մահաւիթ մարտի է կանչում—
Արեան մեծ վրէժը թշնամուց պահանջում
Եւ թշնամին պարտում՝
Թողնում փախչում սարէ սար՝
Յետ ձգելով մեծ աւար: (1775-77)
Արիւն թափեցին, արիւնի փոխանակ
Երիւն քամեց ծարաւի սուսեր,
Նրան յագեցած՝ դրեցին պատեան,
Ելնում են ի լեռ—սէգ Սիփանն իվեր,
Սէգ Սիփանայ կանաչ գլխին յաղթող
Յեղն անում է, սհ, մեծ խնդում,
Ամպերի թանձրութեան միջից
Սիփանն ամբողջ է թնդում,
Էլ շնն գալ մեկ մտ թշնամիք,
Սուր տեսան մեր սրովատիք:

Բ Ա Յ Ա Թ Ի Գ

Սպուռասկ ձին նստել էմ,
Երազին մօտացել էմ,
Երանց, ինչ մի ճանրայ տուր,
Մասիսին կարօտցել էմ:

Անի, Անի, օխ Անի,
Քանդողից տունը քանդուի,
Քեզ որ ազգը չպահէց
Մէկ տուգ անողն թնչ անի:

Անիս բազում նահատակ,
Պարկել են սե Հոգի տակ,
Քեզ պէս քաղաք չէր լինի,
Ափսոս, եղար աւերակ:

Երեսըզ բաց ու ետ տար,
Երբ ուզենաս Հոգիս օտ.
Թող մէկ Հոգըզ, օխ, մտնեմ,
Ին վախտը սէրզ էլ ետ տար:

Բաղդը մեզի հալածեց,
Երկրէ երկիր տարածեց,
Մենք էլ մի երամ էինք,
Գէտքը արտէս հարուածեց:

Տօր էդ հաւին՝ ո՛ր սուր,
Աշխարհքս գանակ ա ու սուր,
Զօռ մարդի թուրն ա կարում,
Ինչո՞ն սուր կորչի, օխ, սուր, սուր:

Ախ, Հայաստան, Հայաստան,
Մնացիր անգատատան,
Ելլոց օթեւան գառար,
Ո՛ւր են քս Արամ Տիգրան:

Երկնքի կանանչ կարմիր,
Այ սիրուն կանանչ կարմիր,
Լերգս ու թոքս չորցել է,
Սար ու ձոր կանանչ կարմիր:

Ընկել եմ, օխ սարէ սար,
Գարման շունիմ, ոչ մի ճար,
Ուզում եմ գամ քս սար,
Առաջս ծով, սար է, սար:

Կանանչ են օխ, սար ու ձոր,
Ձէնս բարակ, սիրտս խոր,
Հոգիս էլ տամ չես լսիլ,
Ի՞նչ ես բնկել սար ու ձոր:

Պ. Վ. Ի.

ՊԱՆԿՈՒԽՏՆ ԱՌ ԿՌՈՒՆԿ

Երևանի, ուստի կուգաս, ծառայ եմ շանիդ,
 Կառնի, մեր աշխարհէն խաղրիկ մի չունիս,
 Մի վազեր երամիդ, չուսով կու հասնիս,
 Կառնի, մեր աշխարհէն խաղրիկ մի չունիս:

Թողեր եմ ու եկեր մըլքերս ու ալգիս,
 Քանի որ ան կանեմ կու քողուի հեղիս,
 Կառնի, պահ մի կայիր՝ շանիկդ ի հոգիս,
 Կառնի, մեր աշխարհէն խաղրիկ մի չունիս:

Աստուորիս բաներն կամաց կամաց է,
 Եթէ Աստուած լսէ զանակն բացցէ,
 Ղարիպին սիրան է սուգ, աչերն ի լաց է,
 Կառնի, մեր աշխարհէն խաղրիկ մի չունիս:

Աստուած, քեզնէ խնդրեմ մուրվիթ ու քերէմ,
 Ղարիպին սիրան է խոց, ճիկերն է վերէմ,
 Կերած հացն է լեզի ու ջուրն հարամ,
 Կառնի, մեր աշխարհէն խաղրիկ մի չունիս:

Գրեր եմ մեջ թղթիս, թէ հաս մընացի,
 Օրիկ մի օրերաց գաւերս չը բացի,
 Սիրելիք, ձեզանէ կարօտ մնացի,
 Կառնի, մեր աշխարհէն խաղրիկ մի չունիս:

Աշունն է մօտեցեր, զնալու ես թէպօիր,
 Երամ ես ժողովեր հազարներ ու բիւր,
 Ինչ պատասխան չը տուիր, ելար զնացիր,
 Կառնի, մեր աշխարհէն զնա հեռացիր:

Վանիկի սիրտը Միշտն:

Չայնը հնչեց Կրգրումէն, Հայոց լեռներէն,
 Թունդ-թունդ ելան Հայոց սրտեր զէնքի շաշիւնէն.
 Հայ գեղացին գարուց ի վեր սուրբ չ'տեսած՝
 Կաշար թողուց սուր, հրացան բահի տեղն առաւ:
 Անձիւթիւն, առնը քանդող Հայոց խեղճ ազգին,
 Հրածարուեց, տեղի տուաւ միութեան ձայնին:
 Հայ աիկինը ստիպուծ է սմուսնուն գնալ,
 Պատերազմի գաշտի վերայ վերք տալ, սաանալ:
 Քնքոյշ կեանքը ծանր է թուած հայ օրհորգին,
 Ձէնքը ձեռին սիրտ է տալիս Հայոց քաջերին:
 Հայ ծերունին ցուպը ձեռին, լալով խնդրումէ,
 Հայրենիքի ազատութիւն տեսնել ու մեռնել:
 Եւրոպային հասաւ լուրը հայ գեղջիկի շարժման,
 Աւրախահան սղջուն տուաւ հայրենասիրին:
 Լսեց թուրքը ու սառեցաւ արիւնը խեղճին,
 Ձէր երազեր հայուն տեսնել նա այս փիճակին:

Ա Ռ Կ Ռ Ո Ւ Ն Կ

Ձանապարհս ընկաւ Տրփիս,
 Կրակ լցուաւ մէջ իմ սրտիս,
 Բարև արա սիրականիս:
 Երբբայ իտի՞, երբբայ իտի՞, չբբբբ իտի՞
 իտի՞, բբբբ իտի՞ վբբբ իտի՞,
 բբբբ իտի՞ իտի՞ իտի՞ իտի՞:

Լալով գնում եմ ձանապարհ,

Նա իւր տանն է ես եմ օտար,

Ասո՛ւ չընարէ նոր սիրահար: Երբբբբ . . .

Մատաղ լինիմ քու երամիդ,

Անուշ կսկսան բերանիդ,

Ասո՛ւ տեսայ սիրականիդ: Երբբբբ . . .

ԱՌ ՊԱՆԳՈՒԽՏՆ

Ճապէմըն, խէր հաթի գիար Թիֆլիզի. ¹⁾

Մըր նուպոյէն ըսկի Բնչ խըսա ունիս,
Ընձի խէր խապար տուր, ես մըռնիմ քըզի,
Մըր նուպոյէն ըսկի Բնչ խըսա ունիս :

Խօշ խապարէ բըտէ գիարէ գեանճէ. ²⁾
Էն անիծուկ բուրզը խալին կու ասնջէ,
Ա՛խ, բօթի, մըռաաւոյ, խարապ կուբմանջէ. ³⁾
Մըր նուպոյէն ըսկի Բնչ խըսա ունիս :

Սեարէմըն գիւ բէթի, նուպոյ շք գըքէ. ⁴⁾
Խճայ, ուբախ է թէ՛ շիւան ու սուգ է,
Մըր բաւշանն անո՛ւշ է, թէ՛ ձուն ու բուք է,
Ե՛րբ նուպոյէն ըսկի Բնչ խըսա ունիս :

Խյօզի գիւ նահաթի խուբաթի սեարըն. ⁵⁾
Գու Բճալ թարկեցիր զօգալ աշխարըն,
Սո՛ղ են իմ պապ ու մամ, ես չէ իմ եարըն,
Մըր նուպոյէն ըսկի Բնչ խըսա ունիս :

Կաւէմն, բըրէմն գեանճէ, սալամնթ. ⁶⁾
Խալու էրկրէն մէ լաւ տուր մըզի խասասա,
Յ-նէ՛նց ցու շաա է, օր պատմէ խաա խաա,
Մըր նուպոյէն ըսկի Բնչ խըսա ունիս :

1) Աչքի լոյս, բարձր կերպ գու Թիֆլիզու :
2) Լաւ լուր տուր մեր աշխարհէն, Բնչալէս է :
3) Ա՛խ անպիտան, զարշիւի փառցած բուրզ :
4) Գլխասարքս, գու սաս, նուպոյն ինչպէս է :
5) Երանի գու սասարութեան չը սալիք գրուեց :
6) Որգիս, կըրալս լաւ են, սուպջ են :

ՍԱՍՈՒՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

անկուճք, երբոր հրացան բացուաւ,
Գոռուն, գոչուն լեռներն բնկաւ,
Քուրա խոտի պէս գետին թափուաւ,
Խեղճ սասունցոց օգնող շեղաւ:

Ահա Վալին էկաւ Բաղշէն,
Զօրք, թնդանօթ բերեց Մուշէն,
Եւ սերին զօրք չորս կողմերէն,
Խեղճ Տալուարցուն ջնջել կուզէն:

Խեղճ սասունցիք կաշին— Ըստուած,
Անօթի ինք, սուր մըզի հաց,
Ամենքս մէկ և անկասկած,
Զարկինք ջարդինք մինչ կատարած:

Հայեր, տեսաք քաջ Տամատեան
Ի Տալուարիկ նստաւ գրգան,
Ծնաւ նորայր, Աբամ, Տիգրան,
Պանզնել զանկուն զհինգգարեան:

Իլաւ, լանկարծ այս փութօրիկ
Ծագումն առաւ ի Տալուարիկ,
Խեղճ Տալուարցիք մերկ ու բարիկ,
Հրացան վերցին մարդ, բնտանիք:

Ահա ութ հազար զօրք Քրտուն,
Հայոց միայն թուով ութսուն,
Դէմ լելան բարի լուսուն,
Գասպար բոռաց— զարկէք զայդ շուն:

Անգուժ թշուեր վերցին զբաւան,
Փասար բռնաց կորեան նման—
Տղէկներ, զուք իք Վարդան, Վահան,
Ասիւծի ձագ Մամիկոնեան:

Յանկարծ էրկինք էրկիր ձայնեց,
Սարեր, ձորեր ձայն արձակեց,
Որոտաւայն զնդակ թափեց,
Քրտերու գորք իսպառ լափեց:

Յայնժամ կասէ մեծն Խաճանտար—
«Էդ Հայերուն զու ձեռք մի տար,
Հայեր վառուած ին շարաշար,
Զմըզի կէնին ամօթահար:»

Ընդից Վալին կասէ. — Աւաթ,
Հայոց ազգն է թերահաւատ,
Մըր պառեկն է հզօր Մահմատ,
Ազոնց հաղար՝ ու մըր մէկ մարդ:»

Վալուն կասէ Քելու իշխան. —
«Հզօր մահմադ ձրզի պաշտօղան՝
Սուրբ Արապկա մեզ օղնական,
Զարկինք, ջնջինք զՏաճկաստան:»

Վալին կատղած կշտէ. — օղուլ,
Մշու գաշան է բիրինջի խօլ,
Վարիմ զգլուխդ՝ խաղամ ի հօլ՝
Զմարմինդ ճամբիմ էրթալ Ստամբօլ:

Անվախ Աեաօն կասէ Վալուն —
«Ես նստեր իմ վըր էս սարուն,
Իսնիմ գքու ձեռք զարկիմ քարուն,
Ստամբօլա գօլ լցուի արուն:»

Կատարած Վալին կասէ, — ւանդէտ,
Քս ձեռք շրկալ կտոր մ'ի փէտ,
Բռնիմ գրեց, քէրթիմ գլխէդ,
Քս մորթ կ'ըլնամ կորեկ ու յէրդ:

Պետօն կասէ Վալուն, — շքելէ,
Այս խօսք քեզնէ շատ աւել է,
Ես առիւծ իմ, ձագերս գել է,
Քեզ կը պատուին, անտէր մարդ իս:

Վալին կատարած կասէ խըշման —
շԻՆՉ կը խօսաս, Քէլու իշխան,
Ես Տէր ունիմ Ալի — Օսման,
Սուլթան Երզնէլ — շամիգ քաջ խան:

Պետօն կասէ Վալուն — շգազան,
Մեզ աջակցեր է Եւրօպան,
Թողում բոել զմերձական,
Չանպարտելի Խունն ու Անգլիան:

ԿՏԻՒՃ ՍՍՍՈՒՆՅԻԲ

Մընք սրտով կորիճ ու բաժով պարթիւ,
Ունինք հաստ — հաստ թիւ ու վազինք թեթիւ,
Հէսրութենի մէջ մըր սիրտ կ'հալի,
Տուէք մըրի, հայեր, մէկ — մէկ այնալի:

Մընք քար կը հալցունք, ջուր դարձունք գերկաթ,
Ափսոս չինք մնանք վաս Տաճկին ըսիաթ,
Հէսրութենի մէջ մըր սիրտ կը հալի,
Տուէք մըրի, հայեր, մէկ — մէկ սիրամալի:

Անտաք, Ծովասար, Կէփին, Մարաթուք,
 Կանչին, — Հարի Եր մեռուկ մնաք դուք,
 Բէզրանք նստելով, մընք կու. կուզենք,
 Միայն թէ, Հայեր, սուէք մըզի զէնք:

Շիր մըր առջևէն փախնի քընց կատու,
 Ափսոս չիք մնանք ծանկին Հարկատու,
 Արտերսի չեն վատ, քաջ աղէք կան շատ,
 Անինք լուս Հաւատ, յորք չինք ազատ:

Մըր սուրբ Մարափէն էզնի ձեզ վկայ,
 Աշխարհք քընց մըզի կարիճ մարդ չկայ,
 Հանգէ կը կանչինք ու յառաջ վազինք,
 Եւստով մըր վըզէն լուծ, շղթան խզինք:

Անօթի, ծարաւ, աղ լէ չմնաց,
 Կուտինք չոր արմատ, չընք լուզի արծաթ,
 Մէնակ մընք կուզինք ձըզնէ ծակ էրկաթ,
 Ընարով մընք Աստուծո ու զՄուշ կազատինք:

ԿԻՎՈՆ Ի ԳԱՄԱՆՄԱՅԱ

ըր խօր սրտովէ գերեզման,
 Թողի հոնտեղ կիզամ ման,
 Խոզիս կէլնի ի. քի տակ,
 Խաւտա դժուար ա վաստակ,
 Վալլէ, լէ, լէ, լէ, լէ, լէ: 1)

Քանի դուրզաթն եմ բնկեր,
 Միջացս գոտին չըմ բակեր,

1) Կրկնել իւրաքանչիւր տան վերջում.

Խարսնուկ անուշ անթառամ,
Քեզնից զատ կինն է հարամ:

Հիմիկ լաճերս թնչ կանեն,
Մեռան կորան, թնչքան են,
Սիրուն յուշան ներստիկ,
Կըրպօն, Մըրսօն խորօտիկ:

Հիմիկ իմ արտ թնչ կեզնի,
Ընձնից մահրում կու գեզնի,
Յամքի սեհան, նունուֆար,
Կամից պակսի մըր տուար:

Արև շոգեք ա պայծառ,
Նախուսն ա գաշա, ճեզն ու ծառ,
Ձէրդիս վերև են հաւքեր,
Կու ճըլզըլան մըր խաւքեր:

Ախ, շաշխուն եմ, թնչ էրի,
Ղարիք ընկալ, սիրտս կէրի,
Տղալ, սուս կաց, թնչ պէտք երգ,
Կիզում, կիզում իմ աղէրք:

ՈՒՈՐ ՄՈՒՈՐ ՄՆԱՅԻ

Մի գեզեցիկ պատահեցաւ ինձ լանկարծ,
Ձը հասկացալ թնչ ցեղից էր նա ծնուած,
Անսուր մարթեց, առանց կրակ խորովեց,
Խաղաղ սիրտս աւ հոգիս արտ խոցալից:
Այլ — ինչո՞ւ ճաշի, քէնն քըշանն թողնի,
Կիզումն սեռն, թոյն, արտ, լուս ընդունի:

Սուր սուր նեւեր սիրտս խփեց ու թռաւ,
 Հէնց այն օրից արեւս խաւարեցաւ,
 Եւ սուր փնտռեմ, սրտեղից գանձեմ նորան,
 Ար իւր ձեռքով նա ինչ գնէ գերեզման: Աստ Եստ . .

Չը գիտեմ թէ նա օգի մէջ սյացաւ,
 Թէ մի հրեշտակ էր երկինք վերացաւ,
 Պուցէ երագիս մէջ ես տեսայ նորան,
 Ար խոստացաւ լինել ինչ սուրբ սիրտկան: Աստ Եստ . .
 Գ. Տաշան

ԱՅԽԱՏԱՍԷՐ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ

Մութն էկաւ աշխարհ զգտակց, հագիտի խմբաւ,
 Քունն էկաւ աչքերս կոխեց, մարմինսի թմբաւ,
 Երագներ թափան վրէս, շուտ գէլ տուեցի,
 Ազամամութն օր հասաւ՝ լրմմէն էլ ցրուաւ:

Ծէգէծէգ գրա չէր էղած, ես հըրամ զարթայ,
 Լուսաստղը դեմ ազօթարան շատ պայծառ տեսայ՝
 Կշեռքն ու Քեարփանդաւանն Բուլքին են մտեցած՝
 Իմ ջուխտակ եզներ լծաց՝ ես իմ արան հասայ:

Մանկեան ու արօր լծած իմ վար վարեցի,
 Հեռ առին գացի էկայ ու դունդունացի,
 Շաշ կտորաւ. սկրըզգահ էր, վարելուց սլրծայ,
 Իմ վարած սըսուռն արտի էրես տափնեցի:

Փողվեցի իմ հար-հանսթ զարձայ զիպա տուն,
 Բրգուճ մի չոր հաց կերայ, մտայ ես ի քուն,
 Մէկել օր լուս չը քացուած՝ առ տփ քաշեցի,
 Վարեցի, հերկ էրեցի շուրի իրիկուն:

Իմ վարն ու վաստակ ծլաւ, էկաւ շուր դօտիկ,
 Փաթթոթաւ մըջ փիլուն'ն, քիստն էր խօրօտիկ,
 Ինզնաւ ու խնկադունաւ դարձաւ քընց մէշայ,
 Կւսւթնէր կախ—կախ բն'ան, հա, քաղն էր մօտիկ:

Քաղեցի, եզըն գրի, տարայ դիզեցի,
 Ծեծեցի, թեղ քամեցի, ցորեն հանեցի,
 Շուքը էզայ իմ Աստուց, հազար բերան շուքը,
 Իմ ճակատ տաք քրտինքով պարաքեր աուեցի:

Հազար ու հազար բերան շուքը իմ Գենէ, Տէր,
 Փշուր մ'ի հաց աււր մըզի, մի թորիկ անտէր,
 Աբր խաւտի դուշման մի թորիկ ծիծղայ վըր մըզի,
 Խայ ազգին, Տէր, Գու գինաս, աււր փշուրմի սէր:

Մայ փշուրմի

ԳՈՒԹԱՆ Ի ԳԱՇՏ

Մութն բն'աւ գութան թորկին,
 Ասճկալն, հասազ կա պարկին,
 Եզնարած եզնէր տարաւ,
 Խանքաջին փլաւ բերաւ,
 Աբօն պարկէ մէջ տաուին
 Կու մըռմըռայ վըր պառուին,
 Լուսասազ ուր քիթ քցեց գուս,
 Գութան քէէք դարի գուս,
 Ասրայ գըմէշ լծան տակ,
 Թըլս գլօրի պատիկ ակ,
 Գուշման մօտէն կիբիշկայ,
 Ափօլի վըրէն բինիշ կայ,
 Հօտազ, քե դուրպան, պարկի:

Թրխ մեր գուշման ակրակի,
Քունն անուշ պզտակին— մենծին,
Գառներ գմաքիք կու ծրծին,
Արաւու թռու աւր բրնէն,
Լուս ծեղեց աղօթբրնէն,
Բամին անուշ շքնկշքնկալ,
Թուփն ու ծաղիկ արնկարնկալ,
Հօտղներ, շուտ վեր էլէք,
Խարզանն ու լծեր լծէք,
Մաճկալ, իշկէ գէմ աղօթբան,
Փառք տուր Ասածուն մէկ բերան,
Հոռօփել տուր, մաճկալ ջան,
Ըմ ջան քու ջանին դուրբան:

Ն Ա Ի Ա Վ Ա Ր

ուաճար գու, Ինչու այդպէս
Մասձմունքով անձղ տանջես.
Նայէ մէյմբ չորս բոլորդ,
Հարիւրաւորք են քեզի պէս:

Ալեաց կոհակքն ալ տարուբեր
Խորտակեցին նաւիդ լաստեր,
Նաս մի տբամիր, լուսն ի Տէր,
Հարիւրաւորք են քեզի պէս:

Ընդդր չի թողուր միշտ մարդուս
Ճրագը վառ մինչև ի լոյս,

Պատէ բոլոր մասախուզ փուս,

Հարիւրաւորք են քեզի պէս:

Քնն ի տես սիրուն վարդին,
Ստիակաց հոգիքը զարթին,
Ախ, երբ գառնաս գոյն սաղարթին,
Հարիւրաւորք են քեզի պէս:

Պահլուհի, լոյսդ մի կարեր,
Սա կաղաչեմ Աստու խաթեր,
Նաւիդ զէկը ձեռքդ բանիլը,
Հարիւրաւորք են քեզի պէս:

ՂԱՐՍԵՅՈՅ ԵՐԳ

Չիմ գիտիր թնչ պիտիր տանիս գուն գունի մայէն,
Մէ պաքրմ կուգիմ կը չիս տար լերեսիդ խալէն,
Ստորճիկըմ հասկընայիր գուն իմ ահալէն,
Ղըսմաթ էզնիք քրջէի գիւլուդ ալ վալէն:

Խաթըրբանդա չէզնիս, օր բանըմ բսիմ,
Բիբ մէ իդի լերիսըդ լերիսիս քըսիմ,
Օր էզնի՛ օր բանմ բսիս իս էլ լսիմ,
Հէչ չիմ կշտանար էդ քու լերեսիդ խալէն:

Ի՛նչ կէջնի օր, մէկ հիաս էնիս խօսքդ,
Հէչ չիս ճանչընար գիւշմանդ, գօսաբդ,
Քեաշկեամ մաղասշ վախտըդ կօռտիր օրուցքդ,
Զըթչի Թ-Ք-Ն իմ, քօսցա իս լալէն:

ԷՐԶՐՈՒՄՅՈՑ ԲԱՐԲԱՌՈՎ

արլի, պախչալի ես, անընիդ մեռնիմ,
 Պագէտ մէ պառուզմ քաղէ, տօւ ընձի,
 Ծծերդ ես մեղր է, ես շաքեար նարաթ,
 Անքզ այրմաղ ան, մաղէ, տօւ ընձի:

Ստվգա լընկալ վրադ, պէտքէ իմանաս,
 Ես օր կ'զիմանամ՝ դուն ալ զիմանաս,
 Սիրաս կարտած է, գրած է մաս—մաս,
 Կուգես մատին մէկը աղէ, տօւ ընձի:

Հոգիս կրտիկի մէջ, անձս գողինքն է,
 Կրսեն ցաւիս զեղը լերսիդ քրտինքն է,
 Քրտինքդ տուր ծծեմ, եարիս բժիշկն է,
 Սէրքն եմ, քանի օր վաղ է, տօւ ընձի:

յ - շ - շ - շ - շ

Ապրին թանը թթու թան է,
 Էկօ, ձագուկս, տուն էկօ,
 Հոգիս սրտէս դու մի հանէ,
 Էկօ, ձագուկս, տուն էկօ:

Արգիւրուճալ ջուրն անուշ է,
 Բարլիկ մի քալէ շատ փուշ է,

Գու պգտիկ ես, սերդ անուշ է,
Էկօ՛ ձագուկս, տուն էկօ՛,

Մեանիմ արագեօզ աչերուդ,
Հիշտիկով քաշած ընթններուդ,
Սիրտս էրաւ վառ — վառ սիրուդ,
Էկօ՛, ձագուկս, տուն էկօ՛:

Պարտիզում վարդեր բացուած կըսպասեն սոխակին.
Առանց սոխակ թառամած՝ կարօտ են պըսակին,
Արգեօք սվ է, զուռն է թակում, սխ, սիրտս կզոզայ,
Իմ սիրուհիս սւր է գնում, սխ, սիրտս կզոզայ:
Գետակի ալիքները գնում են խալտարով,
Սիրահարի աչերը նայում արտասուելով: Արգեօք սվ է,
Թիթեար ճրագի մօտ շրջում է անգագար,
Մինչ իր վերջը սիրակարօտ չունի նա օր գագար,
Սիրուհին տանը նստած՝ սպասում է եարին,
Քնօրը ձեռին առած նուագում լալագին:

Գ. Տ—՛—

Ա Ր Ա Բ Օ Յ Ի Ե Ր Գ Ը

Բասու՛նայ սար փշէ ուր հով,
 Արև կշտե՛ղ ընցնի ամպով,
 Չուր եր քնիս երազներով,
 Զ-ընէ՛ր, լուս հանի՛մ արշի,
 Ե սէ հանի՛մ, օգնէ իսպառն:

Բորիկ էրթամ Մարմառ.—Քու՛մքէթ,
 Եօթ—Անու՛նն էղնի քս խեռ,
 Քրդու արուն կաթա թրէղու Զ-ընէ՛ր . .

Բորիկ սաքով չուր Աղթամար,
 Էրթամ լիլամ քրդի համար,
 Քե խեռ էղնի սուրբ Տիրամար: Զ-ընէ՛ր . . .

Քրդու գըհէն էղնի պողոս,
 Խալու Խալրիկ քե բարեխոս,
 Թուրդի օրհնէ մըր Քիրխատու: Զ-ընէ՛ր

Գրող տանի քուրդ Արային,
 Ըսպաններ է ջոջ Էփային,
 Իլլաջ մացեր Արարային, Զ-ընէ՛ր

Ձաբ էր մնամ էլու գանեղ,
 Երթամ գանիմ զիմ խեղճ գառներ,
 Սուքեմ զիմ բախշայի ծառներ, Զ-չէ՛նչ

Կէն իրիշկէ, գալող օրն է,
 Քաջ Արարօ բազգաւորն է,
 Կարմիր իրիցանց զինուորն է, Զ-չէ՛նչ

Խեղճ Մշեցին մնաց լալով,
 Հեռու երկրներ մանգալով,
 Մեռաւ թուրքի պարտքը տալով: Զ-չէ՛նչ

Սաքի կայնի, կարիճ Խերան,
 Զօրքով զնն առաջ ուրան,
 Սալաթ Մէլրու բաժին զուրբան: Զ-չէ՛նչ

Սեֆիլ, շիւար մացած Հայեր,
 Էղած անտէր—բնաւեր հաւքեր,
 Տէր, զու փրկիէ, պահէ արթուն: Զ-չէ՛նչ
 Յ-հր-ո

ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԵՐԳ

Սուրբ Կարապետ շալիր շիման,
 Բոլոր բարձր մէռմէն զիւան,
 Վանքերն հեռուէն կերեան,
 Սուրբ մասունքդ վանեց զիւան,
 Մշու Սուլթան Սուրբ Կարապետ:

Սուրբ Կարապետ գեղին՝ մօտիկ

Երեք օր փոզեցի բորիկ.

Ինքն կանէ մարդու մօտիկ,

Մեծ, զօրաւոր Սուրբ Կարապետ:

Սուրբ Կարապետ աղբուր ու ջուր,

Սարգ կուգայ շատ կազ ու կուր,

Դու ամենուն մարազը տուր,

Մարազատուր Սուրբ Կարապետ:

Սուրբ Կարապետ կայնեցուցին,

Լուսեղէն Հանգերձ Հազուցին,

Քրիստոս գիբիբ մկրտեցին.

Մկրտարար Սուրբ Կարապետ:

Սուրբ Կարապետ լիման գետեր,

Մէջն է բուսեր կանանչ խոտեր,

Քենէ կուգայ խնկի Հոտեր,

Չանկի—Գիւան Սուրբ Կարապետ:

Սուրբ Կարապետ բանձր բոյոր,

Ճանփէք ունի ուր-մուր,

Ուր դուռ կերթայ շատ ուխտաւոր,

Որ ստաւոր՝ սր ձիաւոր:

Մարազ կուտայ ստաւորին,

Օսկէ խնձոր ձիաւորին,

Ջուխտակ աղբուր մըջ ուր բակին,

Ուր դուռ կերթայ դառն ու մարին,

Մատազ կէնին լուս կիրակին:

Կազ գեն սասց—եաման, եաման,

Ընձի մի թալի գրնդան,

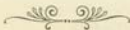
Ես քեզ կեղնիմ փոշեհան,

Տանիմ թափիմ Փէրէ-Բաշան: ¹⁾

1) Փերէ-Բաշման ըլլի անուն է, որը գտնվում է Սուրբ Կարապետից
24 ժամ հետո, գէոր Բագմատարի կողմը:

Սուրբ Կարապետ քեօշայ—քեօշայ,
Գուռդ կուգայ բազ ու փաշայ,
Նամփէք ունիս զօշայ—զօշայ,
Լուս—գերեզման Սուրբ Կարապետ:

Սուրբ Կարապետն է մէջ զաշտին,
Սրբանունքն իրեն հեա հաշտին,
Շատ խաչապաշտ իրեն պաշտին,
Մշտ Սուրբան Սուրբ Կարապետ:

Տ Ա Լ Ո Ւ Ո Ր Ի Կ Յ Ի Կ Տ Ր Ի Ճ

Տալուորիկցի կարին եմ խորթ,
Քաղքցու պէս շեմ թուլամորթ
Սարի զաւակ, քարի որդի,
Հին քաջ Հայոց եմ մնացորդ:

Տալուորիկցի զաւակ եմ քաջ,
Չեմ խանարհիր թուրքի առաջ,
Քարտս լերանց ես ազատ լաճ,
Չեմ տեսեր՝ ո՛չ արօր, ո՛չ մահ:

Նրբօր բացի աչքս այս աշխարհ,
Ազատ տեսայ մեր սար ու քար,
Մինչև փակեմ աչքս ի խաւար,
Պիտ չ'կսիտ հոս սաք օտար:

Իմ պապ ծնաւ զիս պալու ծոց,
Ինձ բնկոյզ կոճմ կղաւ օրոց,
Տկլոզ ծնած, մեծցած արկլոզ,
Գէժ արեւ, սաստիկ հոգմոց:

Ոտքս բորիկ, սիրաս միշտ բաց,
Ինչ փոյթ՝ թէ քոյրս ալ մերկ մնաց,
Ինձ մօտ մէկ է արեւ, բուք, ցուրտ,
Բաւ՝ չէ իշխեր զբաս թուրք, քուրտ:

Յօրենի տեղ կուտեմ կորեկ,
Երկաթ ձեծեմ զիշեր ցորեկ,
Նինեմ փէտատ, խփ, խաճրկաթ,
Ծանր է գատուճս, բայց եմ ազատ:

Հարստութիւն, ուսում, հանճար,
Պատիւ և փառք չեն ինձ համար,
Բաւ է՝ ունիմ ճաք, թուր, խանճար,
Բաւ՝ չէ իշխեր զբբաս օտար:

Ձէնքս է միակ իմ խաղալիկ,
Կատեմ հանդարտ կեանք խաղալիկ,
Կը սիրեմ սրս, կախ, աւար,
Կսպասեմ Երբ բնկնի հաւար:

Գիշեր գէնքս վրաս քնեմ,
Երազիս մէջ կախ կընեմ,
Կաուելը ինձ մօտ խաղալ է,
Կաուոյ մեռնելն ինձ հալալ է:

Կաուի մէջը մեռաւ իմ պապ,
Այդ կերպ մահն է անուշ մբափ,
Ես ալ կուզեմ մահ մէջ կուուի,
Որ իմ անուն անմահ գրուի:

Այս սարերը անմատչելի
 Իմ քաջ նախնիք երբ ընտրեցին,
 Ըսին. — ազատ որդոց որդի,
 Քաջաց սերունդ թող հաս այրի:

Եւ իմ խելօք ջոջ պայ Յարէ,
 Ասասած հոգին լուսաւորէ,
 Ինչ կըսէր միշտ, — ազատ այրիբ,
 Մի ծռեր վիզ. հարկ մի վճարիր:—

Տալուորիկն է սե-սե սարեր,
 Խոր, մութ ծործորք, սեպ-սեպ քարեր,
 Վերև ջուխտակ ձեր Մարտիան,
 Հոգիս մատաղ մեր Մարտիան:

Մեզմով պարծի այսօր Սասուն,
 Մենք ենք խրախօյս Հայոց նկուն,
 Տալուորիկ սար, ժայռս Զէլթուն,
 Տան իրարու ազատ ողջուն:

ԹԻՖԼԻՋԵՅՈՑ ԳԱՆԳԱՏԸ

Եհար մէկը շլապալով,
 Քաշած ձեռին շան կաշին,
 Շուշի կտորն աչքերին,
 Լուս ընկաւ քո առաջին:
 Ե-նչ է, հէր- է, հէր- է, հէր- է ¹⁾:

Պետերբուրգումը միթժօմ
 Աւարտիլ է իր ուսում,

1) Կրկնել իրարանչիւր սան վերջում.

Փիլիսոսփայ է, կօսիս,
Եււրը արկէմէն է խօսուս:

Մէկ էլ տենում իս պուշը
Թաւ է տալիս զայլրաթով,
Կօսիս բուշի աւլիլը
Վիտ է կալել փուտրաթով:

Մէկ էլ տենիս բժիշկը՝
Եւր զիգիթի փուզն առած,
Գեռ ինքն էլ տուն չի հասած՝
Հիւանդն էլ յետնէն մեռաւ:

Մի ձեւը նա փքուելով
Ունի շալուարի ջիւում,
Կտարատուելով միւս ձեռով
Եւզած մագիլն է բօբում:

Ու բերնուսը ծխելով
Ստատանայի բուրվառը,
Մէջքը կտարած կատուի պէս
Երբ շափում է բուրվարը:

Մէկէլն օշխարի նման,
Էզնէն կախիլ է դմակ,
Կօսիս գարբնի մեծ փուքսով
Փշած բլին իր բամակ:

Ախ էն գամբի պէս գործած
Էրէսների էն բուղը,
Ստադակների ճոճոցը՝
Քանգում ին իմ բղուղը:

Զիմ կանացի, հախ Ասածու,
Բարկութիւնը իմ սանձել,
Սկսում եմ վայ տալով
Միք կնանիքն անիծել:

ԱՍԼՈՒ ՏՐՏՈՒՆԶԸ

Քանի՜ մէկ բարբառութիւմ, քանի՜ մէկ վառուիմ,
 Մայրիկ, սուր է սրտիս մխիթարանքը,
 Հէ՛շ, շաղանձ հէ՛շ, ջանանձ հէ՛շ, սահադձ հէ՛շ, փշրո՛ւնք՝

Տայ Աստուած, որ ես էլ մեռնիմ սպառուիմ,
 Այսուհետեւ ինչո՞ւ է պէտք իմ կեանքը,
 Ա՛հ, չէ, ոչ քիչ չէ, չէ, ջանա՛յ չէ, չէ, հոգի՛ն, չէ՛,
 փշրո՛ւնք՝¹⁾

Նրանի՜ էր ինչ չը ծընկեր մայրիկ,
 Ձանկնայիք ինչ պէս տարաբախտ աղջիկ,
 Գուք էլ ինչ հեռ կգաք խեղճ, ապերջանիկ,
 Մաշեց, քանդեց մեզի գառն փորձանքը՝

Ասիին²⁾ եմ, չը փոխուաւ իմ օրս լուի,
 Կարժուե՞ջ գառայ ես հոգսերի ու ցաւի,
 Եթէ Աստուած չը կամենայ, լիրաւի,
 Ձի կատարուի ո՛չ մի մարդու բաղձանքը՝
 Թ՛շտ. Ձէ՛—անք՝

ՎԱՆԵՑԻ ԿՆՈՋ ԶԳԱՅՄՈՒՆԲԸ ԴԵՊԻ ԻՒՐ ԱՄՈՒՍԻՆԸ

Քեամբախ Բէյօզլի, պլէր Իւօքիւտար,
 Ար շանէր իմ եար վէր ձիկ զարբէզար
 Քեամբախ Բայիլի Բնչ անուշ տեղ էր,
 Մէջ քէօ էրկու ծոց քնելու տեղ էր՝

1) Բուրք աները այս տան նման երգեր:

2) Աչըզ Քեարամի սիրուհին:

Արէ, ետր արէ, մալոււ մի մնայ,
Կուրբաթ ես ինկե, արէ, մի մնայ,
Պէտնցրիկ սարերաց լըմէնին տէր կայ,
Յրմէն եղնիկին մէկ էլ մարդ մը կայ,
Շո խօրօտ եղնիկ, ընձիկ տէր չկայ,
Վոյ ձիկ չը սիրե, ուր սիրտ սէր չկայ . . .
Ստամբուլ քաղաք վէր սե ծովերաց,
Վաթան կուրիտէ վէր կարիքներաց,
Կարիքիս մեռնեմ, ուր ճամբիներաց,
Որ չ'էրթէր մնէր լեռն սարերաց . . .
Վանայ չիւմ Պոլիս մէկ էօրէօխկեցի,
Շատ կարիք—կուրբաթ՝ ոտով դարձուցի.
Արէ, ետր արէ, արէ, չան արէ,
Վալլահ՝ կու մեռնեմ, խոցերս՝ խոտ է . . .

Ե Ր Ր Ո Ր Կ Բ Ը Ժ Ի Ն

ՊԱՐ-ԵՐԳԵՐ

Ն Ա Ջ Ե Ր Ո Վ

Ազգիկ, նազերով նազերով,
 Գիլբար, նազերով նազերով,
 Ազգիկ, մի գար մեր կայերով,
 Գիլբար, մի գար մեր կայերով,
 Գիլբար, շին էր նայերով,
 Ազգիկ, մի գար մեր կայերով,
 Ազգիկ, մի գար, մեր աուն ծուխ է,
 Գիլբար մի գար, մեր աուն ծուխ է,
 Կարմիր իրես աչքեր թուխ ի,
 Արի էրթանք Հորդկա խառիկ,
 Գիլբար էրթանք Հորակա խառիկ,
 Տեսնենք վեր կարն ա խորառիկ:

Մարտինի թուի փուլով աչքի, թուր յերն,¹⁾
 Ջրի փնա յուստի քննա, գուն հուրերի էս²⁾

Ազգիկ, քու գլխին է գրած կարմիր ջրալու,
 Բերիք է, խրդ վրդնոցից մալուլ մը խոզալ,
 Ես ու գու արի կար էղնինք, խորաւ Եազգուլ,
 Բարալու ազգիկ իս գու, ես լէ խեղճ ալալ:

¹ և ² ազգիկ պատրի կրկնել ամեն երկու ապոց յետոյ:

Իմ ու քու նանէի մէջ՝ թրիս Աստուած գառէ,
Եագգուլ ջան, մէ իրիշկեկըդ ձիկ շառ ու շառ,
Մօակցի, մը վանխենայ, քու անուշ եարն իմ,
Փաթօթուի, իմ վիզ գրկէ. մը անի ետա է:

Քու խէրանց զուռ ու լէրդիս մենձ սրար ու խաղ է,
Եդ սիվաակ դօշիդ խամար. իմ սիրանի գաղ է,
Զիմ սէֆիլ բալալու բաշ, խօրօտիկ Սալգուլ,
Զըմ գինա յօրի բզման սիրտդ վրէս պաղ է:

Պիտվական ու խօրօտիկ բճեր իս խաքի,
Լուսվրնէ շուր իրիկուն ձըր դուռն իմ չօքի,
Քու սէրսուփ խաթեր խամար լըմէն լուս ու մութ՝
Վըր ծնկան ես չօքէչօք խօրդ ձեռն իմ պաքի:

Եշխրէի գարդ-խասսվաթ քըզի է տուած,
Սրթէ գիս գետին կու արփիս, սիս անասուած,
Քու սէրըն էփեց ու վառեց, շիւար մացի,
Զընք գիծէ, թըր դու լիսնէ էիր խոսված:

Քու ձեռնէն բրորու սիրտս, էգալ գարբէգար,
Քանդեցիր իմ տուն ու անդ, քսեցիր չոր քար,
Հարի եր մնամ բրինդար, չէ քու Խշն իմ,
Մեղք արի, խանչէ քու քով, իմ բէֆալու եար:

Կող ու կուշաս կպու գետնէն ճամբախաի իշխով,
Մեռայ եւ շառ տլըսլայ քու փէշ քաշելով,
Զիս մոռցար, ազբրտի պէս դանէ զուռ քըցիր,
Թորկեցիր շիւար ու խեղճ, ախ—վախ քաշելով:

Մըսնիմ քու սրասուռ ծամին ու բարակ բամին,
Քու ծամերն ու թուխ աչքեր աշխարք կու ամին,
Իլլաճի քու թեկու բօյն ու կեռ—կեռ ունքեր,
Ինչ կէզնի ըդ քու մատներ չազմ զլօխս մամին:

ԴԱՐՏԻՑՍ ԽԱԲԱՐ ՏՈՒՐ. ԲԱԲՕ

Աղջի, արի քե ֆաս առնեմ,
Յասի պիւլոր սակի կարեմ.
— Հո՛մ ուզի դագօ, շեմ ուզի բարօ,
Գարաիցս խարար տուր բարօ:

Աղջի, արի գալմա առնեմ,
Գալմի պիւլոր սիւրմա կարեմ.
— Չեմ ուզի դագօ, էն.

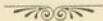
Աղջի, արի ճգմալ առնեմ,
Ճըզմի տակեր նալշա գարկեմ.
— Չեմ ուզի էն:

Աղջի, արի քե տամ շհար,
— Չեմ ուզի

Աղջի, արի քե տամ Հաւանց,
— Չեմ ուզի դագօ,

Աղջի, արի քե տամ Հալիւր,
— Խա բարօ քան բարօ,
Գարգիցս խարար տուր, բարօ,
Տրանանալ կօ էս էլ կերթամ,
Տրանանալ օգորմի քեօ խօր:

Քնար Առնէշոյ

զբեր, բաղդ անուշ է,
 Բաղիգ միջինը նուշ է,
 Այ ի՛նչ անանի բայն¹⁾
 Թե՛ւ ի՛նչ անանի բայն,²⁾
 Ախպեր խաթրդ չը մնայ,
 Եարս քեզնէն անուշ է:

Էս սարը բանձր սար է,
 Տակը գանջրլու քար է,
 Առածս մէկ ու ճար է,
 Հարածը բռուքեար է:

Էս աներ պուճուր աներ,
 Միջին կար սոկէ սներ,
 Սուն ու գերան պար պիտեր,
 Սրտով սիրած կար պիտեր:

Զուրս տաք է, ջուր բերէք,
 Հնգստանու հունդ բերէք,
 Էլ ու գիւնս թամամ է,
 Ղարիբ կարիս սուն բերէք:

1) և 2) սողերը կրնն էլ իւրպան չիւր էրկու, սողից յետոյ:

ՍԻՐՈՒՆԻԿ ԶԱՆ. ԿԱՅՆԻ ՏԵՍՆԵՄ՝

դրէր, հանաքից մեռնեմ,
Ոսկէ դանակից մեռնեմ,
(Սիրանի՛ն ըստ, ի՛նչն արանն՝),
Նամփայ Էրթող շէկ աղբէր,
Գուքեան բազարից մեռնեմ:

{ Առուից արասին զուրպան,
Գինուց կարասին զուրպան,
Նամփից գալող շէկ աղբէր,
Սրտից հաւասին զուրպան:

Մի ջաղաց Էրկու գրունի,
Բարձ գրէք ետքս կրունի,
Ես աւ զու մի բաղում պտենք—
Ես չինարի, զու նրունի:

{ Կայնել ես կանչում էլ չես,
Բօլիցց ամանչում էլ չես,
Էկալ կշտովից անց կացալ,
Տէր ես՝ ճանանչում էլ չես:

Բերդիս կտերը ցել ունեմ,
Ալ արբշում թեկ ունեմ,
Թեկիկ—մեկիկ սարկաւազ,
Ես քեզանից մէլլ ունեմ:

1) Այս սուղը կրկնել իւրաբանչիւր Էրկու սոցից չեալու:

Անճարաբանի սուրբ Կարգը,¹⁾
Բնութի խնամքը բնութի փառքը,²⁾

Աղաքս կորուսեալ ձեր գուճը,
Սրտէս գուրս չի գալ մրմուռը,
Բազմն ինձի քցեց էդ կուռը,
Անուշ աղալ, տուր աղալսու:

—Քու աղալսոյ ինձ մօտ չ'կալ,
Ես կը երգուիմ, Աստուած վկայ,
Ով գտել է թող բերէ տալ—
Սիրուն աղջիկ, քու աղալսոյ:

—Աղաքս ետրի բաշխած էր,
Ալ արբեշուսով նաշխած էր,
Պատկերս վրէն քաշած էր,
Անուշ աղալ, տուր աղալսու:

—Քու վարմունքիդ թնչ անուն տամ,
Քիչ է մնում որ անվերջ լամ,
Մօտս լինի՝ բերեմ կուտամ—
Սիրուն աղջիկ, քու աղալսոյ:

—Մաժգէդ կուտամ աղալսու բեր,
Դու ամեն օր կեր կաթի սեր,
Ինձի քարերուն մի խփեր,
Անուշ աղալ, տուր աղալսու:

—Սէրդ ընձէն վաղուց է ստաեր,
Տաւած խօսքէդ ետ ես գտաեր,

1) 2 կրկնել իւրաքանչիւր երկու սօղոյ լեռս:

Հաւատան, որ ես չեմ առեր,
Սիրուն ազգիկ, քու ազուխդ:

— Ի՞նչ չուղար պիտի տամ մօրս,
Սիրաս կարաւ ընկաւ փորս,
Խաղար տարէք մեծ տիրօրս,
Անուշ աղայ, տուր ազուխս:

— Ազուխիդ տեղը չեմ գիտեր,
Ինչի մէկ անուշ ետր պիտեր,
Աջար տեսնես սիլ էր գտեր,
Սիրուն ազգիկ, քու ազուխդ,

Հասար—հասար Գեղիս
Գասէ բարէ Բեղիս:

Ամպեր, ամպեր, հեռացէք. (ընդունել)

Սարերի վրայ կացէք,

Հասար—հասար Գեղիս

Ամպեր, թէ Աստուած սիրէք. (ընդունել)

Կաթիլ անձրև մի ամէք:

Հասար—հասար Գեղիս (ընդունել),

Հասար հարս Գեղիս

Գասէ բարէ Բեղիս,

Վ. լէ Եսան Մանչու:

Ախչի, գանից գուրս արի,

Ինչ չիկին թառիկ կարի,

Երբ որ գլուխըս գընեմ,

Աւրախացի, ման արի:

1) Հեռակալ աները այս տան նման պէտքէ երգել:

Բուխէրիկը վառել ա,
 Աֆքեարըգ ինձ առել ա,
 Քանի որ քեզի սիրել եմ,
 Աւշք ու միաքս դառել ա:

Մեր արաը Հէրդ վարեց,
 Քաթիպէդ գերձիկ կարեց,
 Աւշք ու ունքով իշմարըդ,
 Ինձի ջանդահան արեց:

{ Հանդում բուսնել ա սոկան,
 Մէրդ թխել ա բոքան,
 Մեռնիմ ծոցիդ նաներին.
 Գլմանի վարդի կոկան:

ԱՄՄԱՆ ԱԼԵՐԵՆ ԱՐԻ

Անան — լէրէն — ընէ,¹⁾

Պանան — լէրէն — ընէ²⁾

Չայնիկ բերէք չայ անենք,
 Մեր գիւժինին փալ անենք,
 Մեր գիւժինը սաղ ըլնի,
 Հայոց թագաւոր ըլնի:
 Աղբօրս անունն Աղասի,
 Քիսէն լիքը արասի,
 Քիսէն խարջլըդ չը մնաց,
 Քօմմա օղուրիս դնաց:
 Թէջ եմ արել մաղըմ եմ,
 Անքէդ բանել խաղըմ եմ,
 Նասաղներ, լաւ սէլը արէք,
 Սաւղաքեարին գաղեր եմ:

1) 2) Արկնել իւրօրանիւ երկու տողից իւրօր:

ԱՅ ԳԸԶ ԲԻՐ ՄԱԶԱ ՏՈԼԿՈՒՐ

Ա, գը, բի, հա, աւ, սոլ, տոլ, ր, 2)

Սոլի բա, աւաւ, սոլ, տոլ, ր, 2)

Փնացի հանգ կրակի,

Ոտքս գիպաւ փռանդի,

Շան գեադին արի թագի,

Արկեցի լափաարակի:

Մանի մանի մի բերան,

Սէլը տանի ջուխա գերան,

Գէշը սիրունի ծոցին,

Հայ վախ ու հարիւր բերան:

Ես բնչ կանեմ ամակը,

Ստացել եմ նամակը,

Բազդիցս գանգաւ կանեմ,

Խաւար է արեգակը:

Ամպեր, մի քիչ հով արէք,

Անձրեւ թափէք, ծով արէք,

Գէշ մարդու էլ ու գիւնը

Սեւ հոյի տակով արէք:

Ձեռիդ փունջ կայ անթառամ,

Մին էլ ես տամ անթառամ,

Ես ու դու իրար հետ սպրիճք

Միշտ անբեազար, անթառամ:

1) 2) Կրկնել խրատանչիւր երկու սողեց լիտոյ

ԱՅ ՊՈՒՎՈՒՐ ԱՂՋԻԿ

Ա, գո՛ճո՛ւր — չօ՛րի՛, գո՛ւր — չօ՛րի՛,¹⁾

Պուճուր աղջիկ, գալում ես,

Ջան գո՛ճո՛ւր — չօ՛րի՛, գո՛ւր — չօ՛րի՛,²⁾

Մազերդ սղալում ես,

Խուճիկ — մուճիկ մի էղնի,

Ինչ առնելու կամ ունես:

Ղարաֆիլ եմ տալ չուճեմ,

Խաս իգիթ եմ հար չուճեմ,

Եարս էկաւ անց կացաւ,

Ջա՛հիլ եմ խաղար չուճեմ:

Եւր կանչեմ, արի, արի,

Բաղումը տեսալ, արի,

Եւր, արի մտի պարը,

Ես էլ տեսմ էս խաղը:

Ես բակը բակ լմանի,

Գլխունը թագ լմանի,

Ջան տղէն անցաւ գնաց,

Իրձոյր բակ լմանի:

ԱՅ ՍԻՐՈՒՆ ԿԱԳԱՒ

Ա, գրան իտան, բան գործ բարբ, ¹⁾

Պարէ մէջը ժողովի գեորգէ հարբ ²⁾

Սարի տակը մշուշ ա,

Իմ կարը բանկի զուշ ա,

Էդ սի ա տառւմ գէշ ա,

Մեղրից ու շարբից անուշ ա,

Հով արթանուժ քնել ես,

Սալամ կաքաւ բանել ես,

Վարդի ջուր կաթաց վրէգ,

Իմացար քրանել ես:

Բիւրբուլ, արի մեր բաղը,

Ասո՛ իմ կարի խաղը,

Խաղիդ միջով բարեւս

Հասցրու կարիս թաղը:

Նոր եմ եկել հնձանից,

Գու մի փախչի ինձանից,

Ղեր տուճը Աստուած քանդի,

Թէ որ շուս գաս ինձանից:

ԱՅ ՍԱՐ ՈՒ ՍԷՅՐԱՆ

Ա՛յ, սար — սէյրան — տար, ¹⁾

Մարտի — շէյրան — տար ²⁾

Չաղացս մանի մանի,

Քունս անուշ կ'ասանի,

Իմ եարբ սարում, քուում,

Իմ քունը սնց կը տանի:

Բաղումը կար բաղմանչի,

Շուին անէր ու կանչէր,

Թարուն դառած դուրս թռան,

Մինն իմ եարբ նման չէր:

Մի բարձ եմ արել իմն ա,

Մինն էլ եմ արել իմն ա,

Գեանջու քեարզան գալիս ա,

Միջի թաւազն իմն ա:

Սարից գալիս ա քամի,

Գու չես մտում մի համի,

Ամեն ամող շամողի

Մի թողնի միսս ծամի:

Քեահչլան ձին գամում կապած,

Սիրտդ սրտիս է կապած,

Տանու գուշման մարդիկը

Ինձ ու քեզ լաւ են խափած:

1) 2) կրկնել իւրաքանչիւր երկու աստից լիստոյ:

Ազգի, ինչպէս մի անի,
 Վեր կաց կայնի՛ գու բանի,
 Անագ տար սրտիս մէջը,
 Փարտերս մէկ-մէկ հանի:

« Լ Ո Ւ Ր Ի Կ »

Ասուօտուն թունդիր մուխ,
 Կլոր աչքեր բնքներ թուխ,
 Ամիր Մուշն ու Բուլանուխ:
 Լ—ընչ, Լ—ընչ, Լ—ընչ, Լ—ընչ,¹⁾
 Լ—ընչէ՛, Լ—ընչ, Լ—ընչ, Լ—ընչ²⁾:

Ասուօտուն էրկու մարդ,
 Աչքս առաւ էգաւ զարդ,
 Գու կու մանիր քաֆուր վարդ:

Փայի արտեր բանի լոր,
 Քրդի տեսայ եայլի ձոր,
 Վարմիր իր, մանիր խնձոր:

Ասուօտ բարի լուսուն,
 Քո խալան հարուր լիսուն,
 Վերցի զարկի վրը քուբսուն:

Ասուօտ թափիր փոշին,
 Իմ գոշն աանի քո գոշին,
 Ինչ որ հալուէն մըջ լոշին:

Իրիշկէ գէմ ագօթրան,
 Իաշա կու բանի ձրը գութան,
 Քրնց զըմէն քազըր է վաթան:

1) 2) Արկնէկ Իւրաբանչուր սան վերջը:

Արևն առաւ կանփրնոց,
Մանարիկ թփեր լերեանոց,
Արքէ Էնենք զիրի ու ծոց:

Հաքի քու զուխնի կապէն,
Այ զընամուգ է բորէն,
Եզնիմ ձրբ ասն մարտէն:

Արև զիպաւ սարերուն,
Կարաւ թռաւ քարերուն,
Եզսոն կայնե վըր գարուն:

Ղուկն էկաւ նստաւ կալին,
Թըմահ շունիմ ձրբ մալին,
Կարօտ իմ լերտիգ խալին:

Ջուր կիգայ գոչգոչալէն,
Հէչ չրս խարցու իմ հալէն,
Գլխուգ ես քցի վալէն:

{ Լուսնակ մտաւ ամպի տակ,
Քու չորս բոյսր քցեց բակ,
Գու ես իմ բարակ արեգակ:

Գու թևեր զուլած—զուլած,
Մըզնէ մի ընկնի գօլած,
Օր քե շառնի ուտի լած:

ԱՍԼԻ ԵԱՐԱՆՍ ԵԱՐԱՆՍ

Ասլի եարան եարան,¹⁾
Սալաթ ջանան ջանան,²⁾
Ախշի, նստի կար արան,
Ինձի քեզի կար արան,
Բաղի էն բուշովն արի,
Ձեռքերդ շարդադ արան:

Ախշի. էն օր մեռնէիր,
Սր կմանէիր աւագան,
Արի գնանք մեր խոզան,
Գեղի գոմամ գանագան:

Ձուն է էկել հալել ա,
Լցուել գեօլը սառել ա,
Էդ էլօղլու գէշ խօսքը
Ինձ մոմի պէս գառել ա:

Պարկել ես կահուղ հոգին,
Սուրազս փորս թողին,
Կարմիր գիւլուլէն գիպին
Գէշ մարգու կուշտ ա կողին:

Գնան, էլի գէմի սար,
Սէր ա սովգէն հետդ տար,
Գեղի էգանդ քցողը
Բալքի էղնի դարբէգար,

1) 2) Կրկնել խրատանշխր սողից լետու:

«ՍՕՆԱ ԵԱՐ»

բազը հեշտացել ա,
նամփէքը կոշտացել ա,
Խաղար տարէք իմ նանին,
Մուշտարին շտացել ա:

Աբազ—նրգանքմ գեամին,
Քեօբնիս ա տալիս քամին,
Ես մի գարիբ ջան ունեմ
Հատրաթ եմ ծոցի համին:

Քեանքիւլից կալին մեռնեմ,
Էրեսից խալին մեռնեմ,
Լսել եմ կարգացել ես,
Սաղմասից կողին մեռնեմ:

Ես օր գութանը մէրն ա,
Մաճ բանոցը իմ հէրն ա,
Եզնարած շէկլիկ տղէն,
Ալամ գիտէ իմ տէրն ա:

Երի մի փաթ պար խաղանք,
Տընկոց մնանք, չը կաղանք:

1) «Սոնա ետրս կրկնել ամեն մի սուղե վերջը:

Հարսանիքիդ արարբը
Մուղնու ըխտից վաղ աղանք:

Գնա՛ սշխարբը կըլծի,
Սնոսքի տակ մի փըլծի,
Քիրս զարկեմ ձեր տունը,
Մի էրկու ֆինջան կաթի:

Եթում եմ, հէր—մէր չունեմ,
Ուրիշի հետ սէր չունեմ,
Բեզնից գիւման ետր չունեմ,
Գլխիս ուրիշ աէր չունեմ:

Փող ես սւգում, քեզ փող տամ,
Ասկի տամ, ո՛չ թէ հող տամ,
Թէ գրան էլ գալիլ չես,
Հողիս հանեմ քեզ փոխ տամ:

Աչքերդ շատ շալ-շալ ա,
Ամեն թշիգ մի խալ ա,
Ա՛խ, էն օրը երբ կգալ,
Գլխիդ քցես ալ վալ ա:

• ԿԱՅՆԻ ՍԷՅՐ ԱՆԵՄ •

Արի էրթանք սարբ սէլրան,
Գու գըլմանիս չօլի ջէլրան,
Սէֆիլ աղէն քեզի հէլրան,
Կայնի սէլր անեմ, սէլր անեմ,
Բօլիդ հէլրան եմ, հէլրան եմ:

Գու ման կգաս վերի—վերի,
Կրակն ընկել սիրտս կերի,
Քու մօրն բա՛ւ մէկն էլ բերի,
Կայնի սէյր անեմ . . .

Գու ման կգաս կարները,
Սաղրի մաշիկ կրրընկները,
Գիւլարաթին պաւնկները,
Կայնի սէյր անեմ

Գու ելել ես կերթաս ի բեր,
Ոչ բերն ընի, ոչ բերատէր,
Ինձի թողիր խեղճ ու անտէր,
Կայնի սէյր անեմ

Գու կայնել ես լուացք կանես,
Շամամ ծծերգ ըաց կանես,
Ինձ տեսնելիս սուտ լաց կանես,
Կայնի սէյր անեմ

ՏՆՎՈՋ ԲԵԼԷ ԵԱՐ ԶԱՆ՝

Արի՛, -իբէլի ըն, ¹⁾
Տո՛ւն տե՛լ տօր ըն, ²⁾
Կայնել ես նաւի վրէն,
Չինարի ծառի վրէն,
Ֆինո ֆասը թէքել ես,
Նէկիկի քեանքիւլի վրէն:

1) 2) Կրկնել խաւքանիւր երկու սողից լիտու:

Իմ էարն ընձի էար սրտի,
 Չեռումք ֆանար սրտի,
 Իմ էարի կանգնած տեղը
 Մեկ շինարի ծառ սրտի:

Արագա մէջ սաշաղ ա,
 Գառի սար գաղաղ ա,
 Հրեղէն ձին Հեծնելիս՝
 Աստուած բանդ յաջողա:

Սարը կտխել ա գուման,
 Գառկդ ածի մի թուաման,
 Սէրդ սրտիս մէջն ընկաւ,
 Աստուած վկայ, անգիւման:

Ճամի ստար տաշած է,
 Քեզի վրէն քաշած է,
 Նամփիդ սրաշարի համար,
 Չաղ հաւերը քաշած է:

ՎԱՐՃԸԼԻԿ-ԿՈՒՐՃԸԼԻԿ . . . »

արակ ճանփէն մտել եմ,
 Վաչ փնփն շալի,¹⁾
 Կարցրածս գտել եմ,
 Կարճէի — Կարճէի փնփն Գարճէի²⁾
 Սրտիս սիրածն ինձ տուէք,
 Ա՛ի տուէք թէ փթեմ եմ:

1) և 2) սուղերը կրկնել ի բարձրանչիւր էրկու սաղիջ յետոյ:

Արևը գնաց մտաւ,
Սիրած սիրածին գտաւ,
Թէզ արան, ելի էրթանք,
Պահած գտաւերս փտաւ:

Ազշի, արն մեր բազը,
Պակեմ շամամի թազը,
Քո երեսի շափազը,
Հանել ա սրտիս դազը:

Մի բարձ եմ արել իմն ա,
Մինն էլ եմ արել իմն ա,
Գեանջու քեարզան գալիս ա,
Միջի թաւաան իմն ա:

ԲՈՒԻԿ ՄԻ ԳԵԼԷ

Բարիկ մի քելէ շոջ փուշ ա, ¹⁾
Սիրունի պաքն անուշ ա ²⁾
Այ տղայ հրեշտակ ես,
Լուսնեակ ու արեգակ ես:

Մէ եար ունեմ աւշի ա,
Մէչքը բարակ դամշի ա,
Չը գիտեմ անբմն քնշ ա,
Մի գեղի բոյախշի ա:

Նարս նստել ա գօշկին,
Ուշ ու միտքը փեշակին,
Խմել ա նսան գինին,
Հոս կանէ մանիշակին:

1) 2) Արևելի իւրաքանչիւր երկու սողից փտալ:

Իմ ազրէր ծասի տակին,
Սաղմօսը կռան տակին,
Սաղմօսը զիր ա զառել,
Լեզուն բիւլբիւլ ա զառել:

Մեր տան լեանէն բաղչա կայ,
Բաղչի միջին ունան կայ,
Ռէհանը քաղսզ պիտի,
Ծոցուժը խաղսզ պիտի:

Մահալար—Բար հահալար,¹⁾
Ինչըն հար հահալար,²⁾

Բօյգ սալվի շինարի,
Կանչումեմ մօտս արի,
Աշխարքիս մալ ու մուլքը,
Անճախ քո հետ գին արի:

Կայնել ես զռան բաշը,
Սիրտս էլաւ հալ ու մաշը,
Արևելքից արևմուտք,
Եկել են քո թամաշը:

Փլուխս եմ զրել քարին,
Սիրտս է լիքը արին,
Նարիս էփած մալլամը
Կրէք իմ սրտի եարին:

Սիրտս լցուել ա կրակ,
Ինչ ազատէք՝ թէ կարաք,

1 և 2 սողերը պետք է կրկնել ամեն երկու սողից յետոյ:

Թէ չէ էգուց կրմեանեմ
Եւ անխանչալ անգանակի

Ընձրև, արի գեօլ արա՛,
Ղըմաթմներս բօլ արա՛,
Մարս սր կանից կուգես,
Պիպա մեր աուն թօլ արա՛:

Պաան տակին թաք կացայ,
Նրբոր գալըդ իմացայ,
Ոտներս սև ջուր իջաւ,
Ախ, մէկ ձէնդ չիմացայ:

Պիպա զիպա իմանա՛ս
Պիպա զիպա իմանա՛ս

Սթանը հաց եմ բերել,
Բերանը բաց եմ բերել,
Տես քեզ ինչքան եմ սիրում,
Չկնով տապկած եմ բերել:

Չիթ մինթանէդ հնմաշ ա,
Ունբերդ գալամքաշ ա,
Ախչի, ինչ ես միաք անում,
Իմ ջանը քեզ փէշքաշ ա:

Աշըղի պէս խաղ ասա՛,
Բիւրբիւրի պէս խաղ ասա՛

1) 2) Կրկնել իւրաքանչիւր տողից լիտայ:

Ինչքան որ գովես՝ աժեմ,
Իմ նանի ազիզ փեսայ:

Անպեր, մի քիչ հով արէք.
Անձրև թափէք, ծով արէք,
Գէշ մարդու էլ ու գիւնը,
Սև հողի տակով արէք:

Գ Է Գ Ն Ա Կ Ի Գ Ա Մ

Գ Է գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ շուտ կիգամ,
Նխշուն միգարս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ,
Գէ գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ, շուտ կիգամ,
Կարմիր սուերս հագնիմ իգամ, շուտ կիգամ,
Գէ գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ, շուտ կիգամ,
Խօրօտ բրձերս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
Գէ գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ, շուտ կիգամ,
Գլխուս լաշին առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
Գէ գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ, շուտ կիգամ,
Թափախկններս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
Գէ գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ, շուտ կիգամ,
Ապրոջաններս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
Գէ գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ, շուտ կիգամ,
Միգրիս կապերն առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
Գէ գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ, շուտ կիգամ,
Էրեսնոցներս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
Գէ գնահ կիգամ, վայ գնահ կիգամ, շուտ կիգամ,
Գեղ ու գեղգիրս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:

ԱՂՋԻԿ ԵԱՐ ԱՆԵՆԿ

Պառ. կայննէր ես աղբրան տկան,
Փէլքդ կտայ արեգական,
Կարմիր երէտք արուն կաթան:
Աղջիկ ետր անենք, ետր անենք ¹⁾
Նարալու սրտի ճար անենք: ²⁾

Ջուրը կերթաս երիշ կանես,
Մահրամիդ տուար քաշ կանես,
Գու ինչ հալ ու մաշ կանես:

Ջուրը կերթաս ջուղդ գորակով,
Սիրտս կերես բոց կրակով,
Քեզի փախցում ալ քուռակով:

Գու էլեւ ես կերթաս ածուն,
Սայէգ սիստակ ինչ որ մածուն,
Աչքով կանես շէկիկ լաճուն:

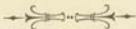
Գու էլեւ ես կերթաս լիզին,
Գու ու քո ջուխտակ տէգերկին-
Աշորորաք ինչուր մաքին:

Գու էլեւ ես կայննէ ես գուռ,
Մէշքդ բարակ խանչալի բուռ:

1) և 2). Տողբը կրկնել իւրաքանչիւր տան զերջում:

Քեօ խօրն ու մօր աչքերն եկուր,
Տղէն տեսու, ազգիկն հասուր:

Գու լուս'ա կգաս, էն Խնրայ,
Խէրով էկար, բարով տեսայ,
Արի նստենք մանգր խա,
Բողբում մանենք խասար
Կուչին խարիր՝ կուտամ խազար,
Բարով էղնեմ քեօ խօր փեսա:

ԳՈՒՐԳԵԱՐ Է ԱՂԲԷՐՍ

Պարզեւոր Գուրգեար է Աղբերս¹⁾

Առջ շնորհ է Աղբերս²⁾,
Ելայ քիւմբէթի վրէն,
Նայեցի ներքի վրէն,
Տասներկըսնոց, չորսնոց,
Են էլ գօլվաթի վրէն:

Այ աղայ, հազար ըլնես,
Իմ ազրօր սազար ըլնես,
Թէ ինձնից ջոկ հար բանես,
Գու սրտասրտառ ըլնես:

Ղեբ, թեւերգ բացէք,
Ազիզիս քեօլիս արէք,
Բարակ բամին որ փըշի,
Գուք հետը նանիկ արէք:

1) — 2). Կրկնել իւրաքանչիւր երկու տողից լիստոյ:

Ազրէր, եօլտաշներդ եկան,
 Եօլտաշներիդ ես զուրբան,
 Կրանց միջի պղտիկը,
 Ինձ արել աս հոգեհան:

Նշիււշի թիււշի — շօլնի — շօլնի¹⁾
 Սալմաշի հոտի շօլնի — շօլնի²⁾

Եարս զրկել եմ թրթի,
 Ախշի, քու վիզը փըթի,
 Որտեղ խաղալու գնաս,
 Ման արի եարդ գտի:

Մազերդ սլորուել աս
 Աչքերդ բոլորուել աս,
 Երեք օր է շեմ տեսել,
 Իմ սիրտս մոլորուել աս:

Երկինքը կամար կապեց,
 Սև մազերս սպիտակեց,
 Փիտ մարդի սառ խօսքերը,
 Քեզ ինչանից շուտ ջոկեց:

Էշքերդ գեղ ես զրել,
 Ինձ գժի տեղ ես զրել,
 Անզգամի խօսքովը,
 Իմ վրա մեղ ես զրել:

Ղուշը կշտովս անց կացաւ,
 Թռաւ գնաց — անցկացաւ,
 Երկուսիս մէջ տեղովը
 Ո՛ր սրտամեռն անցկացաւ:

1), է. 2) կրկնել խրատանչիւր տողից շիտայ:

Ջ Օ Մ Ա Ջ Օ Մ Ա

Ջ ԲՆԷ ու զԲՆԷ տամ լողվորչուն,
Ջօմա զօմա էր:

Ջիմ լաճն տամ լողվորչուն,
Քեօմա քեօմա էր:

Ո՛չ էառ ոչ խանկցաւ,
Ջօմա զօմա էր:

Ո՛չ էխան ծամկալ ծովէն
Քեօմա քեօմա էր:

Ջ ԲՆԷ ու զԲՆԷ տամ լողվորչուն,
Ջօմա զօմա էր:

Ջիմ շապիկ տամ լողվորչուն,
Քեօմա քեօմա էր:

Ո՛չ էառ ոչ խանկցաւ,
Ջօմա զօմա էր:

Ո՛չ էխան ծամկալ ծովէն,
Քեօմա քեօմա էր:

Ջ ԲՆԷ ու զԲՆԷ տամ լողվորչուն,
Ջօմա զօմա էր:

Ջիմ մէջկասկ տամ լողվորչուն,
Քեօմա քեօմա էր:

Ո՛չ էառ ոչ խանկցաւ,
Ջօմա զօմա էր:

Ո՛չ էխան ծամկալ ծովէն
Քեօմա քեօմա էր:

Ջ ԲՆԷ ու զԲՆԷ տամ լողվորչուն
Ջօմա զօմա էր:

Իմ մէջքէս վեր տամ լողփորշուն,
Քեօմա քեօմա էր:

Ոչ էառ, ոչ խաւնեցաւ,
Չօմա զօմա էր:

Ոչ էխան ծամկալ ծոփէն,
Քեօմա քեօմա էր:

Չքնչ ա. զքնչ տամ լողփորշուն
Չօմա զօմա էր,

Լաւանեակ զիշեր պագ մի տուի,
Քեօմա քեօմա էր:

Խեա էխան ծամկալ ծոփէն,
Քեօմա քեօմա էր:

Եւ օր մէկ զիլքարմ տեպալ,
Չիլիքնեքք ոլորած էր,
Բարե տուի, բարե չառաւ,
Մաղեամ ինձէն խաօփած էր:

Դու հաղել ես ալի լման,
Նիպտակ բօխտիս իալի լման,
Տասնըհնգամ լուսնի լման,
Նընսնեքդ բոլորած էր:

Ունքեր ունիս կամար կամար,
Բարակ մէջքդ օսկէ քեամար,
Չէշտ կերէր քեզի համար,
Խէլքը զիտին մոլորած էր:

ԴԵՅԷ ԶԸՆԿ—ԶԸՆԿ

Ես օր ուրբաթ ի պատ ի,
Դէ՛հէ գընկ-գընկ, գէ՛հէ ջան¹⁾)
Սրտիկ արծրթի թաս ի,
Դէ՛հէ գընկ-գընկ գէ՛հէ ջան
Սրտիկ մալոււ մը կենայ,
Աշխարհը մարդի շի մնայ:
Սրտիկ սինի սնտուկ էր,
Կտարաւ էն սինի սնտուկ,
Թաւաւ էն կարիպ ճնճղուկ,
Թաւաւ պանծրիկ սար էլաւ:
Էլնիմ պանծրիկ սարերայ,
Խոյիւ ուշաթափ էնեմ,
Կոպալ ուր ձեռքէն առնեմ,
Թալեմ քիբեն երեցիմ,
Մտիբրդ իտամ սկերչուն,
Մտիչայ շինէ իմ ճակատն,
Մատնիք շինէ իմ մատուն,
Կուպչայ շինէ իմ ձեռքուն,
Քամար շինէ իմ մէջքուն,
Գուլպազ շինէ իմ սարուն:
Ազրէր գիւ արի գնո՛ւ,
Շասկիկ քեօ խան ու գնո՛ւ,
Մտիբաջրով վլանամ,
Թափ տամ վէր կուին փռեմ,
Ետրիկ աիւ արի գնո՛ւ,
Շասկիկ քեօ խան ու գնո՛ւ,
Սասոն ջրով վլանամ,
Թափ տամ վրը ծառին փռեմ:

1) կրկնել խրատանչիւր սոցից լեար:

ԿՈՒՆԱՐԼԵՅԻ ԱՐՇԱԿԻ ԵՐԳԸ

Յ Ես Արշակն եմ Կուլարլեցի,
 Գիշեր ցերեկ լողկէն մացի,
 ձարս կարաւ նստալ լացի.
 Եարիս խօսքեր սրաիս մացին:
 Ծօրօր-Աւլ-Ք շօր-շ,¹⁾
 Լօր-ձէ Արշակն ի-ժ-ժ²⁾

Ես արշակն եմ կարմիր արով,
 Կը խեղդուիմ ձկան լարով,
 Քաղցր բալիս եմ կարօտով,
 Եարիս ասեմ մնաս բարով:

Քամին էկաւ էրան-էրան,
 Լողկէն տարաւ ծովու բերան,
 Գալղէն Հասուց լանդուեղ բերան,
 Արշակի տուն սեւաւրան:

Ենէք գրէք իմ ջուխտակ սօլ,
 Էրթամ տեսնեմ արշակիս գօլ,
 Սեցած սրտով, մաքամուր,
 Նամգաւ էրթամ ոլոր-մուր:

Ծովի զրազ մանգր ս.ա. ա,
 Սալաթը ջիզկարից ծու.ա. ա,
 Ծովի զրազ մանգր քար ա,
 Արշակը միջին անձար ա:

1) 3) Կրկնել խաբարանչիւր տան վերջը.

• ԲԱԾ-ԲԱԼԱԲԱՆՆԵՐԸ . . .

Ելի՛ն ե՛մ Ալ-փեռ-շու,

Վա՛յ լե՛շէ լե՛ լե՛ լե՛ լե՛ լե՛¹⁾

Ձե՛մ առնո՛ք Տալ-Տալ շու,

Բա՛շ-Բալ-Տալ-Տալ շու շու շու շու²⁾

Ախշի նստել ես բրջին,

Կը գործես խալի, խաւրջին,

Եիշի, քու ծամը կարի,

Խարարդ է հասել Պիւրջին:

Աչքս քցել եմ սարին,
Ատքս սուել եմ քարին,
Ըստուածներդ օր սիրէք,
Բան մի բռէք իմ կարին:

Մտիկ արէք էն դշին,
Ոտը դրել ա փըշին,
Պլուխս զուրբան կտամ,
Չալ աչքին, կարմիր թշին:

Անձրե էկաւ շաղալէն,
Ուս ու ակրե գոգալէն,
Հրէս էկաւ իմ ազրէր,
Ալ ձին տակին խաղալէն:

1) 2) Կրկնել իւրաքանչիւր տողից չետոյ:

ԱՐՄՈՒԹԵՑԻ ԽԱՉՅԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻ

Ես Խաչօն եմ Արմուժիկցի,

Ոչ բարով արար զնացի:

Եւհան Խաչօ, Եւհան¹⁾

Եւհան Էջեւմ, Եւհան: ²⁾

Երևընու էկաւ նուար,
Սաղապն էկաւ էն ճմուռ:

Խեղճ Խաչօի սաներ բորիկ,
Բուկը բցին բեանդր գափիկ:

Բուկը բցին բեանդր գափիկ,
Բաշին տարան շակիին մօփիկ:

Համբարձման իրան օրը,
Հօաղըները թափան ձորը:

Վարգևօրի իրան օրը,
Հէքիմն էկաւ բացեց փորը:

Յակօն կայնե գառ կը խուզէ,
Մաքօն կայնե արունք կուզէ:

1) 2) Կրկնել իւրաքանչիւր սոցից լեռօր:

ՋՈՒԼՈՒ ԵՐԳԸ

Ե զուլօն եմ Մասսարեցի,
 Հինգ օր արի մեր տուն կեցի,
 Գէմ աղօթքան եկեղեցի,
 Հասար Զուլօ, հարաբ Զուլօ, ¹⁾
 Սան՝ քերտա՛մ էանք՝ Զուլօ: ²⁾

Մեր տան յեան ջուխտ մի գերան,
 Բոլոր յերես սղափ բերան,
 Քո սիրողից զաներ վերան:

Մեր տան յեան արա մի եօնջա,
 Թխիմ գաթա. համբիմ խանչա,
 Աանիմ Զուլօն շրջիմ գեանջա:

Գու կայնել ես դարգեահի զուս,
 Մէջքդ նմանի խանչալի բուս,
 Զիս էրեցիր սուգալու ծուս:

Աշխարհ—ալամ բեզ կ'ոսվեն,
 Օրմ շելար սելի հոփեն,
 Ծամերդ քաշած Վանայ ծոփեն:

Հէլէլ վէլէլ Մարու գրմէշ,
 Իմ ձեռ թալիմ Քեալաշի փէշ,
 Զուլօն եղնի բնձի փէշքէշ:

1), և 2) Կրկնել խրատանչիւր տան վերջը:

Արևն ընկաւ Խամար բերդին,
Քու սէրն ընկաւ մէջ իմ լերդին,
Նս քեզ սիրեմ թող զիս քերթին:

Տանքով ընցայ ճրագն էր վառ,
Դու կուճանիս Զօղանի գառ,
Օրբևերցի արի զիս առ:

Ջափար աղի նըխշուն լողէն,
Նօր իմ էկի Զուլօի մօտէն,
Չը կշտացայ անուշ հոտէն:

Ջաղցի բոլոր լըմէն ուռ էր,
Աշխար կասէր Զուլօն ծուռ էր,
Մէջ իմ սրահն լայ ու գուր էր:

Թունդիք վառի էղեր է մուխ,
Վասկն փուշին թորկեր է պուխ,
Ունքերդ կամար՝ աչքերն է թուխ:

Տանքով ընցայ թափ բելեցի,
Լանգով զարդի, զերթիս բացի,
Նարս տուն չէր նստայ լացի:

ԱԶՈՒ ԵՐԳԸ

Ես թնչ կենեմ կով ու կթան,
 Որ մենք չունինք չափ ու գոթան:
 Աչի՛, աչի՛, աչի՛, աչի՛, ¹⁾
 Աչա՛ Բարեբեռն եր աբեբեռն ²⁾
 Անուշ, անուշ, անուշ, անուշ, ³⁾
 Զու՛նի է՛՛, ջն՛ան է՛՛, ջն՛ երբե՛նչ, ⁴⁾
 Աչի՛ ջն՛ ⁵⁾

Անարատ կաթ Աստուածածին,
 Գու սաղ պահէ նանի բալին:

Արևն էլաւ կամար կամար,
 Էս լուրն էլաւ մեզի համար:

Էլ մենք չունինք միթիթարանք,
 Նրկնուց գեաին ընկանք—կորանք:

Սասունայ սարերը փուս էր,
 Խեղճ Մշեցուն աչքի լոյս էր:

Խաչը տարան քցին ջուրը,
 Նոր էկաւ մեզի էս լուրը:

Էկան գրեցին ձիանը,
 Տանկից էգաւ մեր գիանը:

1) 2) 3, 4, և 5 սողերը կրկնել ամեն սան մերջը:

Ղշերն էկան ծառին թառան,
Անուշ բալիս ձէռնէս առան:

Ել ֆիգանս, մեր տուն չկալ,
Գիշերն աչքերս էլ քուն չի գար:

Ալ քողքով հարսը տուն մնաց,
Բալիս տարան՝ սիրտը գնաց:

Խաղար արէք մեր Հայրիկին,
Մէկ ջուր լցնէ էս կրակին:

Աս քնու՛յլ արե՛ս հա՛մ էր ի՛մ ետը՛, ¹⁾
Ղշերն էր՛նքն արե՛ս էր ի՛մ ջանը՛: ²⁾

Ա մի անգալաց զուշ եմ,
Թալերիս մէջ նմուշ եմ,
Ինչ հարս ազջիկ որ տեսնես,
Ես բոլորից անուշ եմ:

Մեր գետը վարարել ա,
Սիրաս հետը տարել ա,
Ինչ պէս ջամարդ ազջիկը,
Ծաղկի պէս սալարել ա:

1) — 2). Արհմեկ իւրաքանչիւր երկու սողից լետար:

Կարծիր ազուխը ձեռիդ,
 Ալ բինեհէջը կաներիդ,
 Զինաւոր Սուրբ Սարգիսը,
 Բաւբի հասնի հաւարիդ:

Սիրաս արնով լցրեցիր,
 Կրակով խորովեցիր,
 Աչքդ գուրս գալ, այ աքլոր,
 Ինչ շուտ ձենդ քցեցիր:

Այ գիշեր, տարի գառի,
 Կերս թող բլնի գարի,
 Մենակ եարս ինձ հրժար
 Արսով կայնի իրխարի:

«Այ — շէշէ, — յ — շէշէ: Եւր իւրուէն — յէ, 1)
 Վ — յ փեւլն, շ — յ փեւլն քնքն — լա ճանն»²⁾

Ես մի կանաչ խիար եմ,
 Քու ջանին իխթիար եմ,
 Էրթաս — էրթաս, լեա կայնես,
 Իմանաս՝ բէլլու եար եմ:

Նազու ջանան շորորալով,
 Քու էլեւ կերթաս սէլրան,
 Կարաւի պէս սարմիշ կլնես,
 Կը նմանիս եղնիկ — ջէլրան:

Քաղցր լեզուդ պալի պալ է,
 Թուխ աչքերդ դաշ ու լալ է,
 Մէկ շինարի սալվի տալ է,
 Տեսնողն կլիմի բոլիդ հէլրան:

1) 2) Կրկնել խրատանքը երկու տողոց լեռու:

Տուն եմ շինել գետափին,
 Բաղ եմ քցել առաջին,
 Եարթս հետ քջփջուճ եմ,
 Կստած ծառի շուարքին:

Մի թռչուն սե թևերով,
 Երգեց պէս—պէս ձևերով,
 Ասուխելօք մարդ քիչ կայ,
 Աշխարհ լի է խեղրով:

« Զ Ա Ն - Ի Մ Ա Ն »

Լա էրթիս էրթիս, ափի,
 Զան-ինան ըն-ինան)
 Եարս աուն չէր նստայ լացի,
 Զան-ինան, ըն-ինան²⁾
 Զքար բռնի է զարբան³⁾.
 Զան-ինան, ըն-ինան,⁴⁾
 Ան-անբար է զարգան⁵⁾:

Գու լուսա կիզաս, գու Խլաթա,
 Բոյր էրես՝ լմանի գաթա,
 Պագիկ մի աուր տամ զօլաթա,
 Կանչիմ հար արի, շուս արի:

Գու լուսա՝ կիզաս, գու Խաս գեղու,
 Գու կու քելիս ինչ օր մեղու,
 Պագիկ մի աուր տանիմ գեղու,
 Կանչիմ հար արի շուս արի:

1). 2) 3). 4) և 5) Կրկնել առաջին և երկրորդ տողերից յետոյ:

Արի էրթանք Կանկու-սար,
Բերդ մի շինինք մանանք խսար,
Խարուր կուզին կիտամ խազար,
Թուխ աչքերուդ խաթրու խամար:

•ՈՒՆՋՈՒՆԼԻ-ՓՈՒՆՋՈՒՆԼԻ ԻՄ ԵԱՐԸ•

Ելանք սարերը մօտիկ,
Ունընդէն զգօտիկ¹⁾
Ձունը էկել է զօտիկ,
Նա նա նայ, նա նա նայ, նա նա նայ,²⁾
Ախշի, դու Բնչ խօրօտիկ,
Արի մեր դուան մօտիկ:

Ախշի շատ մազ ունես,
Սօղան ու փարուսդ ունես,
Խօսքիս ջուղար տալիս չես,
Ի՛նչ շատ էշիս ու նազ ունես:

Սարի թրթնջուկ թագա,
Մեղր ու շաքար քեզ մագա,
Ինձ պէս նազանի աղշիկ,
Քեզ պէս աղին սնց սագա:

Աշխարհքի մալն Բնչ կանեմ,
Արի քեզ սարը հանեմ,
Թէ թեկերս բեզարեց,
Քլիխս վրա կը տանեմ:

1) 2. Կրկնել տուազին և երկրորդ տողերէց չետայ

Իմ սրտիս զաղ մի անի,
Ջիգարիս աղ մի անի,
Ձեր գռանը, այլ աղջիկ,
Ինչ ասեթսաղ մի անի:

Ելի պարը բոլրաւ,
Մարս մէջը մոլրաւ,
Կայնայ քարին դուշ էգալ,
Սիրած եարիս դուշ էգալ:

Ջրի մէջի ճիւղ խտը,
Ջան աղի անուշ հտը,
Ջրի մէջին հաւուց է,
Հագինգ զանաւուց է:

Ախի, բինեղ Կողբայ ես,
Տեղն ու տեղդ ստատա ես,
Ախի, բախարդ բացուել է,
Վտխտ ու վաղէկ լցուել է:

Ջրի վրա սաղ պտի,
Իմ օրդակը զաղ պտի,
Ի՛նչ եմ անում թուլունդին,
Իմ եարը շահարաղ պտի:

ԵՐԼՈՒ ԵԱՐ, ԲԱԼԼՈՒ ԵԱՐ

Ելլու՝ ետը¹⁾ Ես քու սիրուդ վառել եմ,
Բալլու՝ ետը,²⁾ Վաճառահան զառել եմ,
Քեզ թանկագին ասել եմ,
Ո՛նց ծախեմ էժան, զիլբար:

1) Ե. 2) Կրկնել է բողոնջի բողոնջի տեսքով:

Գեղէն ձորէն քայրուստար,
Սիրաս ընկաւ սրտէդ քառ,
Դու ինձ էղար հօգէտա,
Աչքերդ շամամ գիւլտար:
Ձէլքանն ընկել է ձորը,
Իսպար տար մօրը,
Կամ թող ձագին ազատէ,
Կամ սուրը խրէ փորը:
Քեալլա—գաղէն արտ չունեմ,
Հալլը գիտէ գարդ չունեմ,
Դարդը ինձ տարել է,
Ձահել եմ խօստար չունիմ:

«ԷՐՎՈՒՄ ԵՄ ԱՂՁԻԿ»

Ելնեմ ժուռ գամ քու ման գալած արտերը,
Կարմիր քամին գիւլչի մօրդ, այ աղջիկ,
Երգում եմ աղջիկ, վառվում եմ աղջիկ:

Դու խօսք տուիր ինձանից չը գատուէիր,
Թէ գատուէիր՝ հախ Տիրօջէն գատուէիր,
Երգում եմ աղջիկ, վառվում եմ, աղջիկ:

Թուխ ծամերդ թափուին՝ դու ուլլան մնաս,
Օխար տարի կօրդան գօշկի մէջ մնաս,
Երգում եմ աղջիկ, վառվում եմ աղջիկ:

Ախպօրդ չեմ տսի՝ որ մէկ ու հար է,
Ձիւան ջանէդ մահրում մնաս, այ աղջիկ,
Երգում մմ աղջիկ, վառվում եմ աղջիկ:

«ԿԱՅՆԻ, ՄԻ՛ ԳՆԱԼ ՄԻ՛ ԳՆԱԼ»

1 նազանի նազլի գիլբար,

Լէ, լէ, լէ, լէ, լէ, լէ, լէ, լէ, լէ, լէ, 1)

Կայնի մի գնալ, մի գնալ,

Ի՛նչ քաղցր զրից ես անուճ,

Կայնի մի գնալ, մի գնալ:

Կաղբղվանու ամալի հովը,

Փերուշան ես, հալիդ զուրբան,

Վարդահերի վանքի հովը,

Ի՛նչաճ խաղցած պարիդ զուրբան:

Քու. ազգզ ջէլբան է զաթի,

Խելքս գլխէս տարար զաթի,

Պըսկընեբէզ մեղր կաթի,

Խառուճառ եաշմաղիտ զուրբան:

Սազ ու բեամանին կը ճընկալ,

Ես քու սիրուդ հիւանդ ընկալ,

Հարաւ քամին կը շնկշնկալ,

Ձարկէ գիլիֆ, տալիդ զուրբան:

Հազել ես ալվանը ոտխար,

Կիլպար, ընկալ ես քու բախար,

Սէլբանից ես գալած վախար,

Կաս-բարուճ բաշմաղիդ զուրբան:

1) 2). Կրկնել իւրաքանչիւր առից լուսոյ:

Ես գիշեր լուսնեակ գիշեր,
Ասնն էկել գեօին նախշեր,
Գօշրդ գէմ արա պաշեմ,
Կեռ ունքեր, կարմիր թշեր:

Քամին էկաւ հով բերեց,
Եզր ծնաւ կով բերեց,
Քո քահէլ քանին դուրպան,
Քեզի բտակ ով բերեց:

Փամի գուռը հինամ ա,
Հինամը հասամ ա,
Կարմիր մոլը փամ ա:
Եարս տակին քնամ ա:

Հով ալվանը մտել եմ,
Ամպհօլանիս գտել եմ,
Ամպհօլանիս տամ փեշքեշ,
Էզնիմ եարան ու եօլտաշ:

Մութանը վարենք պտերով,
Քեզ թուցրնեմ ճտերով,
Ինչ քեզանից ջոկողին,
Խանչալն բնկնի կողերով:

Ալ տղալ, հալ ու մաշ եմ,
Արի պատկերդ քաշեմ,
Ալ շորերս սե հագնեմ,
Երեք տարի քեզ կաշեմ:

Ես ձորն ի վեր ծնեփակ,
 Դու լմանիս արեգակ,
 Արեգակը դուրս գալուս,
 Մէկ տեղ էրթանք զարբ դուս:

Մուրազատու սուրբ Սարգիս,
 Դու Հասնիս մեր էրկուսիս,
 Ջիւան ջաներս պահես,
 Դուշմանի աչքը Հանես:

Էս ճամբէքը ոլոր ա,
 Ես քեզ տեսալ մուրալ,
 Մուրբիս մէկ ճար արա՛,
 Ինձ էլ քեզ բնկեր արա՛:

Դու նստել ես գոշակին,
 Աւշ ու միտքդ փեշակին,
 Խմել ես նսան գինին,
 Հստ կանես մանիշակին:

Ծ Ա Ւ Ա Լ Ի

Ի՞նչ որսւն էր՝ է՛ր, ¹⁾
 Զանչ քեզ որս՝ է՛ր: ²⁾
 Էսօր էգուց է կիրակի,
 Արի մեր տունը կիրակի:

1). 2) Կրկնել իւրաքանչիւր երկու սողից չնտու:

Անիդ շրից դու խնցրու,
 Երգկի ճօթին ինձ քրնցրու:
 Ժամի դանից գուրս ես գալիս,
 Լոյս երեսրդ չես ցոյց տալիս,
 Բարե տուի ինչու չառար,
 Ինձի տեսար շուտ ետ գառար:
 Ինձնից հեռու դու մի ման գալ,
 Հալբաթ խօսքիս մէջ մի բան կալ,
 Մօրդ բարե տուր ինձանից,
 Թող ինձ չը ջոկի բեզանից:
 Թշիդ խալին վարդ է նստել,
 Անր կառարը մարդ է նստել,
 Չամբէս հեռու է, չեմ գնալ,
 Սիրտս ուզում է քեզ մօտ մնալ,
 Ինքդ անուշ լեզուդ անուշ,
 Խօսած խօսքերդ են քաղցր նուշ:

• ՏՈՒՆ ԱՐԻ, ՏՈՒՆ ԱՐԻ, ՏՈՒՆ ԱՐԻ ԵԱՐ •

Էրթիկ էրթիկ բռնել ես,
 Երթկայ տակին կռնել ես,
 Տուն ուրի, տուն ուրի, տուն ուրի տար¹⁾
 Մընել —, տուն ուրի, սեղ լգէտը տար²⁾
 Վան շէն, տար ուրի, տարաւու տար³⁾
 Աէն տուի՞ ձէնս շառար,
 Մագեամ ընձէն ջորեկ ես

 Աուն գնեմ թաւէն խաշեմ,
 Ելնեմ էրթիկը աշեմ,

1). 2). 3). Կրկնել իբրսքանձիբր էրկու ապից լետար

Տեսնեմ ետքս գալիս օ,
Չօքեմ չարմէքք քաշեմ:

Հանգէն գաս զեզը մանես,
Իմ քցած սեզը մանես,
Ինձէն զիւման ետք բանես,
Բէժու ըլաթ հոզը մանես:

Ճառներ, զուք ծիրան միք տայ,
Նոցներ՝ զուք էլ բար միք տայ,
Նս զարիբ եմ, զոնտի եմ,
Գարդերս իրար միք տայ:

«ԵՐԵՒԱՆՆԱՆ ՕՅ—ՕՅ»

Ե՛ր-ւանն օ՛ օ՛, օ՛ Ե-ք Ե-ք՛, օ՛, օ՛¹⁾
Գ-րէ՛մ Բ-արմէքք, Գ-րէ՛մ շ-արմէքք օ՛, օ՛²⁾
Էրեան տս՛ն ետքս,
Բազդ խարմազատի ետքս,
Շաքի, Շիրուան, Շամախի,
Թաւրիզ աղտս՛ն ետքս:

Ա՛յ աղալ մեր շեղըցի,
Բերանդ եկեզեցի,
Կարմիր քարը տաշեցի,
Բօլդ զրէն քաշեցի:

Գաանս փակ շեմակալ,
Խնձոր քցեմ արի կալ,
Քրտջգ ետքի հեաք
Ինձ շինել ես քենակալ:

Աղլուխս լուս, դարկի,
 Եթշի, դու ծագկին պարկի,
 Հէրիք հոգեհան անես,
 Կամ ինչ սիրի կամ թարկի:

Լուսագէմին քուն կուգայ,
 Կէս գիշերին ասուն կուգայ,
 Էրուած ու վառուած եարիս
 Արտիցք արուն կ'գայ:

Ա Շ Ն Ե Ն Ի Ե Ր Գ Ը

ալիշու համբէն դուգ ա,
 Էտր - ննն, - ննն, - ննն, - ննն,
 Է՛յ - ննն, - ննն, Է՛յ - ննն.
 Անասն կայնել Աշխէն կուգայ,
 Խոբոս էր Աշխէնը, իցոս էր Աշխէնը:
 Անասնի ձիու բաշք,
 Աշխէնին գրին նաշք:

Անասնի գուան դշեր,
 Աշխէնին տարան գիշեր:
 Անասնի ձեռի վարդը,
 Մեռնէր Աշխէնի մարդը:

Քուչէքը լիքը—լիքը,
 Ախշի, առայ քու միտքը,
 Չեւով կանեմ, քեզ արի տես,
 Վարայ, մատանի կամ քեզ:

Աշխէնի կարաւու բելք,
 Տարաւ Անտանի գլխու խելք,
 Աշխէնի ծոցի նըռներ,
 Անտանը գարկեց էլու գռներ:

Անտանի ջէրի խազար,
 Աշխէնին քցեց բազար,
 Անտանի գռան գերան,
 Աշխէնն բնկաւ բէրնէ բերան:

Ն Ա Մ Թ Ե Լ

- Խ մ գլխու ֆուխէն կ իտամ; (իբնէլ)
- Գէ խանն ծամթելն ի ծովէն,
 — Լողորի մէկէ ևս եմ,
 Չեմ խանա ծամթելն ի ծովէն:
- Իմ գլխու շանրար կիտամ; (իբնէլ)
- Գէ խանա ծամթելն ի ծովէն,
 — Լողորի մէկ լէ ևս եմ,
 Չեմ խանա ծամթելն ի ծովէն:

- Մար ունի, Էար ունի,
Մարտի Եօթ օրսպէր ունի,
Մար ունի, Էար ունի,
Սօթն էլ գացած բանելու,
Մար ունի, Էար ունի,
Նախագնէն ուսի ծառ,
Մար ունի, Էար ունի,
Խնձոր թախմ արի օար,
Մար ունի, Էար ունի,
Խնձորի կէս խածած էր,
Մար ունի, Էար ունի,
Չարս բալարն արծրթած էր,
Մար ունի, Էար ունի,
Ազրէրս ուզեց չր սուի,
Մար ունի, Էար ունի,
Անուշ Էարի խրկած էր: ¹⁾
- Իմ խաքի շապիկ կիտամ, (Նշանակ.)
Գէ խանա ծամթեկն ի ծովէն,
— Ազգորի մէկ լէ Էս Էմ,
Չեմ խանա ծամթեկն ի ծովէն,
— Իմ գօշի սրանոց կիտամ, (Նշանակ.)
Գէ խանա ծամթեկն ի ծովէն,
— Ազգորի մէկ լէ Էս Էմ,
Չեմ խանա ծամթեկն ի ծովէն,
— Իմ թեկի թեկնոց կիտամ, (Նշանակ.)
Գէ խանա ծամթեկն ի ծովէն,
— Ազգորի մէկ լէ Էս Էմ,
Չեմ խանա ծամթեկն ի ծովէն,
— Իմ վզի վզնոց կիտամ, (Նշանակ.)
Գէ խանա ծամթեկն ի ծովէն,

1). Իւրաքանչիւր ութ օտգից յետոյ մի սուս Էսայի սրա Նման
աչխք է յորգորակ ասելու:

- Լոգոգրի մէկ լէ կս կմ,
Չեմ խանա ծամթեկն ի ծագէն:
- Եմ լերտի ճըթիկ կիտամ, (։։։։։)
Գէ խանա կայն
- Եմ սերտուփ ծամեք կիտամ,
Գէ խանա կլն.
- Եմ մէլգան ճակատ կիտամ, (։։։։։)
Գէ խանա կլն.
- Եմ կամար ունքեր կիտամ, (։։։։։)
Գէ խանա կլն.
- Եմ ֆինջան աչքեր կիտամ, (։։։։։)
Գէ խանա, կլն.
- Եմ մեղրիկ բերան կիտամ,
Գէ խանա կլն.
- Եմ բոլոր լերես կիտամ, (։։։։։)
Գէ խանա, կլն.
- Եմ շարմազ ձեռներ կիտամ, (։։։։։)
Գէ խանա, կլն.
- Եմ սիվտակ գօշ քե կիտամ, (։։։։։)
— Եմ բօլն ու բուս լէ կիտամ, (։։։։։)
Գէ խանա, կլն.
- Եմ ծամի Նանբուսթեկն, (։։։։։)
Ծամթեկս կտրե բնկե ի ծագ,
Եմ ծամթեկն խան տուր ի գիտ,
Բու ջըհեկ արեւն յարսփ:
- Եմ ջուխտակ աշիշ վրալ, (։։։։։)
Ծամթեկլ խանեմ իտամ բըզի.
Եր կիտա լըն օրն Աստուած,
Օր էրանեկ խան մըզի:

• ՎԱՅ ՄԱՐԻԿ ԶԱՆ •

— Նորի՛ շուն¹) Իմ ետքը զուս կը գնէր
 Գոտիկը նուս կը գնէր,
 Ես կը մեռնեմ էն ետքին,
 Փափախը ծուս կը գնէր:

 Զազացիս լետի կուսը,
 Կը ցնծայ միջի գիւլը,
 Վայ իմ սիրած բիւլբիւլը
 Քաշեցին խանի զուսը:

Իմ ետքը էլաւ գնաց,
 Գարին գէմ առաւ մնաց,
 Հալալ թագու թիւն շէրի,
 Սրտիս զայ էղաւ մնաց:

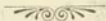
* * *

Ինձի տար քու հէրանց բազ,
 Նայ նայ նայ նայ նայ,¹)
 Ձեր վարդերին գրեւ շաղ,
 Վայ լէ լէ լէ լէ լայ լէ լէ լէ:¹)
 Հէրդ ընձի ուզէ քեզի՛
 Ատարծուն կանեմ մատաղ:

Յալար գարկեց սրտիս նկա,
 Արտունքս էլգաւ գեա.
 Այ տիշի, հոգուդ մատաղ,
 Ինչ էլ չես տանի բու հետ:

Փայլոց մէրրոց շիմանայ,
 Քեզի խայտառակ կանայ,
 Ախշի, գու ու բու Ատառած,
 Ընչի տես, յետոյ գնայ:

Սափարը ս. սիս գրի,
 Էրթամ ազբուրը ջրի,
 Ինչ փուշ գայ իմ առջևը,
 Կուշմանիս սրտով խրի:

ԻՆՁԻՆԱՐ ԷԱՐ ԶԱՆ, ՓՈՆՁԻՆԱՐ ԷԱՐ ԶԱՆ

Ինջինար եար ջան,	Էս եանը քամի,
Փունջինար եար ջան,	Էն եան քամի.
Ո՛ր էր բան ասե,	Արագի զրէն
Սիրական եար ջան:	Բանրմ-ա գեամի:

Յուշի յուշերով,	Էս եանը նուշ ա,
Կանուան զօշերով,	Էն եանը նուշ ա,
Քոյրիկիս տարան,	Կողբեցին Էկաւ,
Խամուժ աչերով:	Կարճբաթուշ ա:

Յուշի յուշական,	Մտոխցը սրկի
Փարփի փիբական,	Տասներկու առշեղ,
Սիրեր եմ կառնեմ,	Ախպէրս Էկաւ.
Սրտով սիրական:	Ընուեր Մուշեղ:

Մանէթը խուրդի,
Արի արասի,
Էն աղին կառնեմ,
Անունն Ազասի,

Էս կանը մութն օ,
Էն կանը մութն օ,
Ախպէրս էկաւ,
Հագինը չուխօ:

Արագի վրէն
Բանքմա լողկա
Սիրածս էկաւ,
Պլխին շլապկա:

Էս կանը բուլբի,
Էն կանը բուլբի,
Քաղքցին էկաւ,
Հագինը չուլբի:

Էս կանը բախի,
Էն կանը բախի:

Էս կանը, փուշտա,
Էն կանը փուշտա,
Ախպէրս էկաւ,
Սաներին չուշտ օ:

Ինջինար կար ջան,
Փունջինար կարջան,
Թէ կառնես մարջան,
Քե կասեմ կար ջան:

Էս կանը պատ օ,
Էն կանը պատ օ
Քաղքցուն կառնեմ,
Որ փողը շատ օ:

Էս կանը պոպոք,
Էն կանը պոպոք,
Քաղքցին էկաւ,
Հագինը սոպոք:

Էսրս տուն էկաւ,
Հագինը արխի:

ԱՐԻ ՄԵՋԻ, ՄԵՌՆԻՄ ԳԵՋԻ

Ինձի համար լուսնեակ ես,
Նայ նայ նայ նայ նայ նայ նայ,
Եսգուժից անգին ակ ես,
Արի Բուլ, Բուլի՛մ Բուլի՛մ, ²⁾
Ասարծու զազարին գաս,
Թէ գուար ինձ գէմ փակեա:

1) Բոլոր սաները պէտք է երբեք արս առկերի նման:

Ղաւշ բլնեմ գամ ձեր բազը,
Ուսեմ ձեր հացն ու աղը,
Ստաուած սիրես մի պահի,
Ինձանից խօսքի սաղը:

Բազի բոլորը պատ ա,
Մէկ խօսքդ բնձի շատ ա,
Ասածու առաջին կարենք
Մինչի համբարձում վատա:

Բնկած տեղից վերջրու,
Ինձ ծրաի պէս թըռցրու,
Բռնուսդ ձուսանեց արու,
Մի քեօկա տեղ կերջրու:

Ղասկել ես քիրման զօտիկ,
Մարդ չես թողնում քեզ մօտիկ,
Համ տեսքով ես, համ հոտով,
Բանրդ ծագիկ խորտիկ:

Ղաւշը ձեր կարին թառեց,
Սէքս սրաուսն սառեց,
Ինչո՞՞ Քեարամին Ասիի
Բորբօք կրակը վառեց:

Ձեր բազից խնձօր քաղեմ,
Հօրըդ գլուխը թաղեմ,
Քեզ մտեհան չեմ անիլ,
Աշխարքում քանի սաղ եմ:

Ալէ՛ս Տանձր, էլէ՛ս Կոնստանտինոս¹⁾
Երբեք չեմ հարկում քեզ քեզնիս²⁾

Քաւէն ծակ է, եղ չկայ,
Փեռէն եկաւ տեղ չկայ,
Փեռին շատ երես միք տայ,
Փեռին էլ թիպար չկայ:

Յնձաւ արաղի թասին,
Բարլիկ կուգայ հաւասին,
Փլիսին գարկէք բռնանայ,
Ձեռքից տաէք արասին:

Սիրագ պինդ ա քարիցը,
Հարցրել եմ սարիցը,
Հոգիս էկել կպել ա
Եդ բաւ սև ջիգեարիցը:

Ես ես գալիս կալիցը,
Պաշեմ հակատիղ խալիցը,
Ինչ կըլինի, որ մի տեսնես,—
Հասկանաս իմ հալիցը:

Կայնո՛ւ ես կանանչ տափին,
Առուի դրաղին— օփին,
Իշալլա մեր շարկամի
Թեւերը պըտի թափին:

Նահանգացիներն ինչպէս 1)

Կառնիքի քաղաքացիներն ինչպէս 2)

Մեծահասակներն գեղարկարի,
Շաքենարգըր եղբայրի,
Աղբամալ զիւար աղարամ,
Նարն գեղբայրի:

Ղարարազգա բաղըն վար,
Մանրմ գարգա սալամ վար,
Բալրազգար, շնք բալրազըն,
Գեղի կուգան կալան վար:

Ղարարազգա բաղ օլմագ,
Բանի գարգա սաղ օլմագ,
Ղանշի գրգի սաւանըն,
Իրագրնդա կաղ օլմագ:

ԲԱՅԱԶԷՏՅՈՒ ԿՈՍՏՈՒ ԵՐԳԸ

« Կոստանեմ Բայազէտցի—

Նիգէթէր ինչ 1)

Ոչ բարով Իզգիբր գնացի:

Սալաւա եմ ետէր ինչ 2)

Իզգիբու ճամբէն քար ու քաւ,
Թաւ ու գամէն կը ֆրաֆրաւ:

1) 2) Կրկնել իրարանշխար մի տղայի լեռայ:

Էսգի՛ն ազա, էնգի՛ն ազա,
 Զիւան ջանիս կարին զազա:
 Ասասուրի յոգի մէջը,
 Ղամէն զարկին սրտիս մէջը:
 Էստին բազ էր էնտին բազ էր,
 Մարօն գիտէր՝ Կոստօն սազ էր:
 Էսգի՛ն զուզ ա, էնգի՛ն զուզ ա,
 Գոխասուրն էկե ջանդակ կուզայ:

ԳՈՎԷՍՏ ԳԵՆԵՐԱԼ ԱՐՇԱԿ ՏԵՐ-ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻՆ

Եկաւ հասաւ Վանայ ծովուն,
 Աւրախուժիւն բերեց Հայուն,
 Աւրախուժիւն Տէր Աուկասոզ,
 Դրախտական Տէր Աուկասոզ:

Օրդուն քաշեց սարի հովին,
 Գուշմանի հետ քցեց դաւին,
 Գէղ սամանցուն էկաւ սլառեց,
 Զարախանի ճամբէն փակեց:

Հայն էրեսին հանեց խաչը,
 Կանչեց Լուսաւորչայ աջը,
 Զարկեց, ջարդեց առիծ քաջը—
 Դրախտական Տէր Աուկասոզ:

Քրդեր լսին Արշակ անուն,
 Փախուստ տուին կռուի սրհանուն
 Հաստատ մնա՛ն էնոր անուն—
 Փրկեց մեզի սիրով անհուն:

ԹԱԿ ՏԱՆԵՒՆ ՏԱՆԵՒՆ.

Թաք տանէին, տանէին, *)
 Յախաւելը թագաւոր էնէին.
 Թաք տանէին տանէին,
 Գամէշը կէտրար էնէին,
 Մատակը կէտուր էնէին,
 Օսկու տեղ փուշ գնէին,
 Իշու պոչը փուսկիւլ էնէին,
 Թնդրին շուլը քողկ էնէին,
 Նախրը պողմաթ էնէին,
 Ղազկէ շապիկ հագցնէին
 Իշու կաշին գուլթա էնէին,
 Ջեջիմը խրխալ էնէին,
 Նլոփը գողնոց էնէին,
 Փատէ պաշմազ հագցնէին,
 Թնդրին խուփը բարձ էնէին,
 Իշուն շուլը գօշակ էնէին,
 Խոփը կորդան էնէին,
 Գամշին կոտոշը գուանալ էնէին,
 Ալլըմազը գրմալիկ էնէին,
 Եշը գաուլջի էնէին,
 Նախրը հարսնառ էնէին,
 Կատուն սարկաւազ էնէին,
 Խորսըր մամկոչ էնէին,
 Քուդան կուսա էնէին,
 Խաչերկաթը խաշ էնէին,
 Խաթի խալի փաէին,
 Խըսըրի տեղը գնէին,
 Մէյմունի պէս խաղցնէին,
 Վեց սխա օր ծում պահէին,
 Օրը տասը մում ձեծէին:

*) Արկնէլ խրաբանչիք տողի սկիզբը

- Հ-բբբբ-ն. Էրկէն գոճը սալէլ եմ,
Ալ շին մէջը կապել եմ,
Ել շին թնչ կանէ նալը,
Ջ-նն-նն. Սիրունն ինչ կանէ խալը,
Հ-բբբբ-ն. Ախշի արի էս բզին,
Էրկու ջէլրան բուրգ գըզին,
Սիրած սիրածին չեն տալ,
Ջ-նն-նն. Մեղքը հօրն ու մօր վզին,
Հ-բբբբ-ն. Էլալ գնացի բէրը,
Քաշել եմ կաթի սերը,
Ձր տուին հէրն ու մէրը,
Ջ-նն-նն. Պարտական աէրաէրնէրը:

Նոր նուն, խնամ ու ջիւղ,
Ջ-նն-նն նուն, հարալ ու ջիւղ:

Նամբորգի հետ խարաբ արի,
Որ չը մնաս էկող տարի,
Ես մալ ու գովաթ չեմ ուզում,
Կարօտ եմ մի սիրած կարի:

Շատ մարդիկ վրէս խօսացին,
Անմեղ տեղը բանբասեցին,
Իմ սկու նման անունը,
Էրբերը քարին քսեցին:

Ես տարին շատ չտր տարի է,
Կերած հացներս գարի է,
Իմ քօռացած սև բաղդիցը
Անուշ կարս սափարի է:

1), և 2) Այս տարերը կրկնել իւրաքանչիւր տան վերջը.

Ե - փրկչի՛ ինչե՛ղ սարս- ի՛մ փրած ետը՛ 1)
Օրբե՛ շահնի՛մ, ե- ՛լը մեռնի՛մ, ի՛մ փրած ետը՛. 2)

Լուսնեակն է կայնել զարին, (Ե-բ)
Պատկերքն է քու պատկերին,
Լուսնեակ ջան, թէկ մի էրթալ, (Ե-բ)
Չուր մէկ էլ զալսոյ տարին:

Լուսնեակը նոր է, նոր է,
Նարիս երեսը կլոր է,
Կլոր սուրաթին մեռնեմ,
Հագինը ալփան շոր է:

Լուսնեակը էրթկով անցաւ,
Թճրկի հտե անց կացաւ,
Մեր եալի սիրուն ազջիկն
Ինչի ընչի՛ թէկ մոռցաւ:

Աչքերդ բոլոր—բոլոր,
Ման կ'գաս իմ շորս բոլոր,
Բիւր աչքերիդ մեռնիմ,
Մի աչի խոլոր մուր:

Սիրուն ես ծաղկի նման,
Կապուա ես լեզկի նման,
Բիրզան թռար ձեռիցս,
Թեաւոր հաւքի նման:

1) 2) Կրկնել իւրաքանչիւր երկու ստղից յետոյ:

Լ Է Լ Է Ե Ա Մ Ա Ն

Էլէ Եման —

Պաւ էլեկ ես կերթես ի բեր,

Էլէ Եման —

Ոչ բերն ըննի, ոչ բերատեր,

Հասար Գալէ, հարաբ Գալէ:

Էլէ Եման —

Տօ պատիկ խարս, նար սիրոյ տէր,

Էլէ Եման —

Ապրի քու հէր, ջուխտակ ազրէր:

Հասար Գալէ, հարաբ Գալէ¹⁾

Աստուածն — բարի շուսուն.

Քս կռկներ խարիր յիսուն,

Նս զուրբան եմ էդ քս տեսուն,

Չուր եր պահիս զու իմ բուսուն:

Մըր տուն, ձըր տուն մէկ գառապոյ,

Յեյնաս մանաս կանանչ կապոյ,

Չիրար սիրինք Աստուածն լապոյ,

Քըզի զուլ էղնիմ մարապոյ:

Մըր տուն, ձըր տուն գիմաց գիմաց,

Հար եր աչօք էնիմ իմաց,

Իմ լերեսի հալէն գնաց,

Աստուած սիրես մէ գօշրդ բաց:

1) Հետեւայ տները արտասն նման երգելի:

ՏԱՐԱՆ — ՏԱՐԱՆ ԶԻՄ ԵԱՐՆ

Խնուս գեղի մէջ տեխը,
Հրամայեց մեծ շեխը,
Թորկեցի լաց ու շիւան,
Եարսի տարաւ մեծ պեխը,
Տարան, տարան շէ՛՛ջ ետըն,¹⁾
Տարան շէ՛՛ջ յէ՛՛ջ ու յարն²⁾
Հարսը արեւ Սարսի՛ն,³⁾
Տարան իտրտ Վարսի՛ն⁴⁾

Իմ եարն անմեղ ճնճղուկ է,
Եարա սիրտս գեղուկ է,
Մեծ պեխի սուր խանչալից
Իմ սիրտ ճեղուկ, ճեղուկ է:

Եարիս ծամերն էր օսկի,
Գազմա չրր լիզէ խօսքի,
Զօն, Հոն, զօն քաշեց տարաւ,
Էն մեծ պեխը անհոգի:

Վառօ էր եարիս անուն,
Իող քաշեցի իմ գլխուն,
Էն ծուռ թուրը մեծ պեխի
Կարեց թեւէր իմ մէջքի:

Մացի սղբալով, լալով,
Գլխիս մազեր փետեւով,
Մեռայ էն օրից դէտը
Բարերն քօլերն ընկնելով:

1) 2) 3) և 4) սողերը կրկնելւ ամեն տան վերջը.

ԽՈՏՈՒՋՐՅՈՒ ՊԱՐԵՐԳ^{*)}

Եւ տառ ջուրին ջուրն ա մօտիկ,
 Խայսնելի կուզան մանրատօտիկ...
 Ախշի, վայ այի, վայ, այի
 Վայ այի մեզի հետ պայ այի:
 Բանձրի այվանին շայդաղ կասին,
 Ջրլի փայշին պայտաղ կասին,
 Հաւի լազին փիլիճ կասին,
 Ծույ էլկիթին խրլիճ կասին,
 Պղտիկ հայտին նանամ կասին:

Աէյն Բնչ ա, սաղզան Բնչ ա,
 Աս պայի դայտան Բնչ ա,
 Բանձրի ծայ, քաղցրի պտուղ,
 Օյ չիմ հասնի ֆայտան Բնչ ա:

Պիճի շայէն ջուլ կուզայ,
 Քու մայդ ինձի դուլ կուզայ,
 Տայ-տայ, տուլ-տուլ, տայ Սանօսին,
 Տուլ-տուլ, տուլ տուլ, տուլ Բէյօրին...
 Տէ թըլի ազաս, տէ թըլի օլթիս:

*) Այս երգում Բ, Ե և Լ տառերը փոխվում են Դ տառով:

Հ Ա Ր Ս Ի Ե Ր Գ

Խարս վեր արի, նազ մի անև,
 Փեշերդ տուր վեր, թող մի անև,
 Խարս վեր արի քեօ թախտէն,
 Գեանգատ մանէ քեօ բազաւէն,
 Խարս վեր արի քեօ յօգից,
 Գեանգատ մանէ քեօ բազափց:

Գ Ե Ր Ի Կ Օ

իւլղա օլղուժ, սարի աւեր, (նշանի)
 Գեալան գէտան կարի աւեր,
 Եւճան եւճան Գեղիճ,
 Երէւն հարի Գեղիճ,
 Եւճան պանծ գեղիճ,
 Գարս Գեղիճ Եւճան,
 Տալէ Գեղիճ Գեղիճ:

Նրազ մը ձէթ վառեցի,
 Ղաւթնի իշլիկ կարեցի,
 Տարալ օթախ խակիւցի,
 Թուխ — թուխ պխեր սանգրեցի, —
 Բալաք աշքեր գեղեցի,
 Սիպտակ քեօլօզ դրեցի,
 Եագմա կալլըխ կապեցի,
 Խրեղէն ձինը խեծուցի,
 Գիւքան բազար ճամբիսցի
 Եւճան եւճան Գեղիճ: Եւ — յլն.

Յակօն իլեր կերթայ բազար,
Գումեշ առ ջե խարիր խազար,
Քեօ աուն շարի, աօ Ղազար,
Անշի թօրկէր Յակօն էզար,
Ա-հա ե-հա Գեղէն էլն.

Կեմայ վերե ազրիւր մի կեր,
Յակօյի աշքեր սե ջուր իկեր,
Յակօն յառուն թուեր ի,
Մասօն վեշէն բաներ ի,
Քեազօն խանչար զարկեր ի:
Ա-հա ե-հա Գեղէն էլն.

Կեմայ վերե շիման էր,
Քեազօն Յակօ կապանէր,
Քեալամ ցորեն կ'կաման էր,
Պանց մը սօի կ'կաման էր,
Քեազօն Յակօ կապանէր:
Ա-հա ե-հա Գեղէն էլն.

Կեմայ վերե շազր էր,
Յակօյի ջալլաթ հազր էր:
Ա-հա ե-հա Գեղէն էլն.

Խարար տարէք հարին մարին,
Յակօ սպանամ Կեմայ սարին,
Գոսց բնկեր վանայ բեարին,
Խարար տարէք գեղի աէսին,
Թուղթ մայ խրկէք Կաթղկասին,
Գոզեր ճամբխու գնի շուտ կորուսին:
Ա-հա ե-հա Գեղէն էլն.

Խարար տարէք Ալմօյին,
Չուզար տարէք Ալմօյին,
Տուն աւրաւ Յակօյին:
Ա-հա ե-հա Գեղէն էլն.

0), 02, 15 անուշ ետր, 1)
Ձգե՛ք երեւոյ՛ր Կոնստանտնուպոլս 2)

Ծաղիկն առնեմ զամ լերթիս,
Ախշի քնէդի զարթիս,
Ծաղկով զարկիմ քու թշին,
Գլօխդ կապիմ ալ փուշին:

Արտեր ցանին կորընկան,
Նարսի էկաւ վրը ծնկան,
Աչքեր թալեց իմ լերես,
Իմ մէր մնաց սևերես:

Թէսի կալ բօլոր պար,
Սաղզուլսի մէջ կու խաղար,
Ծամեր թալուկ ուր լետե,
Կու թըռւլըսէր շատ թեթե:

Խանզուդ կալնե ժամի դուս,
Գօտին զարկէ Վանայ նուս,
Մէկ կիշկէ, մէկ շօրօրալ,
Տեսնողի սիրտ տորօրալ:

Կանանչ չալիք՝ չիման ա,
Խաղ կանչեմ ետրս իմանալ,
Գլօխ գանէն հանէ գուս,
Բալքի իմ աչքեր դալ գուս:

Խաքեր է կարմիր սօլեր,
Ընկե անվերի չօլեր,
Քընց բալու մեզր անուշ ա,
Ման կիգալ քօշա-քօշա:

1) 2) Կրկնել էւրաբանչիւր մի տողից լետար:

« Զ Ա Ն Պ Ի Ի Լ Ո Ւ Մ »

Ծ ա ո ի ս տ ա կ ր մ ա ն ի շ ա կ ,
Զ ա ն , գ ի ՝ ա լ ա ՛՛ , ջ ա ն , ջ ա ն ¹⁾ ,
Ի մ կ ա ր ր ք ա ն ց ք ե գ շ ի շ ա կ ,
Զ ա ն ծ ա ղ ի ՛՛ , ջ ա ն , ջ ա ն ²⁾)
Ու թ թ աւ մ ա ն ի ց ա ն ց կ ե ն ա մ ,
Ք ե գ կ ա ն ե մ կ ա ր ի ս մ շ ա կ :

Ծ ա ղ ի կ ու ն ի մ ն ա ր ն ջ ի ,
Ա ՛ յ ա ղ ա յ , զ ե ր ա ր թ ի փ ր ն ջ ի ,
Ի մ մ է ր ր ք ե գ ա ղ ջ ի կ չ թ տ ա յ ,
Ք ա ն ի մ ա ն գ ա ս կ աւ ր ն ջ ի :

Ծ ա ղ ի կ ու ն ի մ ա յ ա յ ա ,
Ա յ ա յ չ թ ա յ զ ա յ ա յ ա ,
Ն ա ր ր ա ն ե ի ր լ աւ ր ա ն ա ,
Բ ա ց թ ա ղ ա յ ր ր ա յ ա յ ա :

Ա ՛ յ օ ր օ ն օ ր օ ն ծ ա ղ ի կ ,
Կ ա ր մ ի ր ու տ օ ր օ ն ծ ա ղ ի կ ,
Ա յ զ ա յ ա յ խ ա յ ի ս ե մ կ ի տ ե լ ,
Է ն է լ ք ե գ օ ր օ ն ծ ա ղ ի կ :

Ա ՛ յ օ ր օ ն , օ ր օ ն ծ ա ղ ի կ ,
Կ ա ր մ ի ր ու տ օ ր օ ն ծ ա ղ ի կ ,
Տ ա ր է ն ր մ ի հ ե ա կ զ ա ս ,
Ք ա մ ք ե գ օ ր օ ն , ա յ ծ ա ղ ի կ :

1) 2) Կրկնել իւրաքանչիւր առից յետոյ :

Ծաղիկ կմ քաղել զեղին աս,
Իմ կարբ ձեր զեղին աս,
Հել ու մեխակ շատ ունեմ,
Հրբէ կարիս ձեռին աս:

Ջան—գիւլում կտեմ կ'շարեմ,
Տօպրակը կածեմ կ'կարեմ,
Կարէ-կտուր ման կ'գամ,
Քանց քեզ լաւը կը ճարեմ:

աղկաձորը ձուն կուգայ,
Մաղկաւորը տուն կուգայ,
Օձը ասոյ իմ գուշմանին,
Ան խաղարբը բնձի գայ:

Էս տներ պուճուր տներ,
Միջին կար օսկէ սներ,
Սուն ու գերան պար պիտէր,
Սրտով սիրած եար պիտէր:

Արևը մէրէ-մէր աս,
Օշխարբը, գառն անտէր աս,
Մէրաւորբը մէրն բնկաւ,
Անմէրբը բնձի տէր աս:

Թարաքեամէն իր օրէն,
Տուէք միմիմանիս քեօրէն,
Միմիմանիս քեօրէն լէն աս,
Իմ սիրած աղէն էն աս:

Գ Ի Լ Բ Ա Ր Զ Ա Ն . . >

Այսինն էլ ես կազ կը մանես,
 Գիւլքառ ընն, Գիւլքառ ընն,¹⁾
 Գիւլքառ ընն, Կօշի Գիւլքառ,²⁾
 Նստնսն ստառն է՛ն, Եւ ըն՛ն Կիւլքառ,³⁾
 Արեգակի նման ես,
 Գուռը գիր ու ներս գնն,
 Շատ մարդու ճամբուց կանես:

Ախշի, արի բտեղ կաց,
 Խնձորով անեմ իմաց,
 Մինչի կրբ մանես խոր քուն,
 Համբարձումն էկաւ գնաց:

Փամի գանէն գուրս կ'գաս,
 Ծրագի պէս լուս կ'ասս,
 Ընձի մտեհան շանես,
 Թէզ—թէզ իմ մտտս գաս:

Սիրունը սիրունի լողէն,
 Սիրունի կապի քեօրէն,
 Սիրուն ջան, Աստուած սիրես,
 Մի հեռանայ իմ մտէն:

1) 2) 3) կրկնել ի բարանչի բ. սոցից յետոյ:

Գ Օ Ն — Ա Ր Ի . Գ Օ Ն — Ա Ր Ի . . . 2

Սայնեւ ես ետոի վրայ,
Գօն-արէ, Դօն-արէ, Դօն-արէ,¹⁾

Չինարի ծառի վրայ,
Էշի-արէ Էշի, Էշի-արէ²⁾
Փուսքիւլի ֆաս ես դրել
Ատառֆ մաղերիդ վրայ:

Գնացի չայր լուացք,
Սաղօնս էր սոկեջրած,
Իմ հէրն ու մէրն Քնչ անեն,
ձակատիս էս էր գրած:

Ղարաֆիլս դեզին է,
Չեա բցածս գեզինն է,
Միսս սոկուէս ջոկեն,
Մէկ կարս էն ազինն է:

Էս գիշեր երազ տեսայ,
Արտերս վարած տեսայ,
Ամօթ քեզ, ալ տղայ,
Քու կարը տարած տեսայ:

Համբարձման վիճակ հանենք,
Մի լաւ կերուխում անենք,
Աշնան անուշ օրերին
Էհթիշամոզ քեզ տանենք:

1) — 2) Կրկնեւ ատաղին և երկրորդ ատաղերից լեռայ:

Մանանչ արտի քեանայրը,
 Ո՛վ ա տեհել իմ կարը,
 Քարտի գլխի կարը,
 Սարախտան քօչենք սարը:

Բայով աղջիկ մի թանի,
 Բարով քո մարգը մեանի,
 Ձեմ զըմբշի բան սանմ,
 Քամին թեկերգ տանի:

Պարուս թայր տակիս ա,
 Ալ բողգատին բըկիս ա,
 Իջալ շայր ջուր խմի,
 Շէկ քեանքիւլ թեկերիս ա:

Քեարամ աղէն նուս բերեց,
 Ըմէնքին էլ զուր բերեց,
 Ըստուած, մեանեմ զարգեահիգ,
 Էս զուլուսը սնց բերեց:

•ՈՐՏԻ Ա, ՈՐՏԻ Ա ԻՄ ՋԱՆԱՆՇԸ•

Մարտիր վարդը ջամով ա,
 Ո՛րտէ ա, Ո՛րտէ ա ի՛մ ջաննչ 1)

Սիրած կարը համով ա,

1) Արկնել իբրաքանչիւր տողից լիստոյ:

Էս դարն անցաւ էն դարը,
Ինչ կանեմ գունդի մալը:

Ղարաֆիլ եմ տալ չունեմ,
Ղօջ իգիթ եմ եար չունեմ,
Ջրերն էկա առուրներ,
Գրոզ խեղզէ պառուրներ:

Այ տղայ, հուր ես—մուր ես,
Ես ծարաւ եմ, գու ջուր ես,
Արի գնանք ուխտ անենք,
Մեր գուշմանին խախք անենք:

Չատր եմ գարկել գարին,
Երգար եմ տուել եարին,
Ինչ կանեմ էն թուլանգը,
Ինձ տուէք մին աւ ճարին:

արմիր վարդիս վար չունեմ,
Չիմանաւ թէ եար չունեմ,
Գրտես թէ ես մեռակ եմ,
Մակեար սիրելի չունեմ:

Ապիտակ ձին նալն քնչ կանի,
Սիրունը խալն քնչ կանի,
Քեզի սիրոջ իգիթը
Աշխարհի մալն քնչ կանի:

Ամպել ա ամպա տակին,
Ծունկս ծնկանդ տակին,

« ԼԵ ԲԵՒՑ ԼԵ ԼԵ »

Անուշ էար ընն, Կանկն Կարս արի ուն, ¹⁾
 Էն ի՞նչ ընտան ընտն ընտնի վեշտուշ էն ²⁾

Փնջոյ ծաղիկ ձեռին բռնած,
 Նազելոյ գէղ ինձ կուգայ,
 Փայտն ժողտը երեսին,
 Անուշ բարե ինձ կուտայ:

Ե՛մ վիրաւոր սիրտս գիպաւ,
 Անցաւ—գնաց սուր նետը,
 Սիրտս գիպաւ իրան բաշեց,
 Աւ տաւու տարաւ հետը:

Սարի գոշի վրայ սև ամոյ
 Բարդ—բարդ եղած կայնած է,
 Սիրուն վարդի թփի տակը,
 Նաշխուն եարս քնած է:

ՏԱՐԱՅ ՏԻՎՕ ԲԵՐՁԷՆԻ

Ես կ'ը խաղամ բերդէնի,
 Չալսոյ չկայ բերդէնի,
 Տարայ տիկօ բերդէնի
 Արէք աղէք, պար բանենք,
 Փոզոր շալէ խաղ էնենք,
 Տարայ տիկօ բերդէնի,
 Արէք էրթանք մեր հանգրը,

Էլնենք ջաղացի բանդը,
 Ըսենք անուշ բերդէնի.
 Բերդէնի պէս պար չ'կայ,
 Աղչկայ պէս եար չկայ,
 Տարայ տիկօ բերդէնի:
 Բերդէնին անուշ պար է,
 Խաղ առողք մէկ ու ճար է,
 Բերդէնի հոյ բերդէնի:
 Կանանչ կալի քեանարը,
 Պար է բանել իմ եարը,
 Անուշ խաղքմ բերդէնի,
 Դէ թուէք, թուէք բերդէնի,
 Թուէք օր թէկ պրծնի,
 Տարայ տիկօ բերդէնի:

Ի՛նչ էնէս, ի՛նչ էնէս, ¹⁾

Մըր Կ՛րտ շա է շի—տէր Կ... ²⁾

Մշու խալու գարտերն է շատ,

Խարուստ չը կան, գրմէն աղքատ,

Ըսկի չկայ պահսոց մըր գատ:

Քուրդ մըրի թալան կիտայ,

Իմ մամ մըր տան կու մամտայ,

Իմ ցուերուն ճար չգտայ...

Չկայ իմցող խալու ցաւը,

Մըրնէ լաւ է ճանճն ու խաւը,

Տաճիկ տարաւ խարսիս լաւը...

Դար օր գացինք՝ չը գտանք ճար,

Մշու խալին չկայ սըթար,

Քուրդն էրաւ մըրի խոց ու քար...

1)—2) Արտատեղի կրկնելու խնայարանչեւ տան վերջը:

Մեր ձէն հասաւ իբնէն էրկիր,
Մըզի քոսցուց քրդերու բիր,
Վիբր գանգատ էնինք իգա գիր. .

Խալերն ըսկի շունին թասիր,
Չուր եր մնան աղքատ—քասիր,
Աւր մալն էզնի քրգու նասիր...

ԱԼԱԳԵԱԶ ԲԱՆՁՐ ՍԱՐ Ա.

Չաղացին դուռ ասրթ ա,
Կասրը լիբը մարդ ա,
Հրէս էկաւ իմ կարը,
Գասիկը լիբը վարդ ա:

Չուր ա գալի լափ տալէն,
Էրկու խնձոր ծափ տալէն,
Հրէս էկաւ իմ կարը,
Թուխ գասիկը թափ տալէն:

Կան տակին քուսքի ա,
Կայնած տեղին սկի ա,
Ինձ մտացել թողել ա,
Սիրուն կարս խօսքի ա:

Լուսնեակը բոլորել ա,
Իմ կարը մոլորել ա,
Մոլորած ճամբին մեռնեմ,
Բէխերը սլորել ա:

Սիրելի, ջուրը պաղ ա,
Նար արի գէմս խաղաւ,
Սիրել ենք իրար կառնենք,
Քանի դու շմանը սաղ ա:

1) Կրկնէլ խրատած խրք երկու տողից լուստլ

ՎԵՑՑԷ ԿԱՅՈՑ ԿԱՒԱՏԸ՝

Կէշէ Լոյսը հոստը¹⁾

Կռնէ՛ Գիւրջը Քոստը²⁾

Սարէն կ'զայ սառը ջուր,
Տլայ արի տար ք՞ քուր,
Քս քուրն ինձի հաւան չէ,
Տար ինձանից լաւին տուր:

Ծառ եմ անկել թիրազի,
Գիշեր քնայ՝ երազի,
Ընկերաթիք, Աստուած կանչէք,
Ես էլ հասնեմ մարազի:

Ուսի ծառը կանանչ է,
Չարդ ու բարիդ ճանանչէ,
Գող մարդկանցից հեռացիր,
Որ խիղճդ քեզ չտանջէ:

Տուն ու դուռը աւելցի,
Սեղանս պատրաստեցի,
Սկաւ իմ սիրած կարս,
Ելայ կողքին նստեցի:

Բոստանը համեմ ցանի,
Դարսս քանին թող տանի,
Արի գնանք, իմ կար ջան,
Վարդեարն անենք Անի:

Կ Ի Տ Ո Ւ Ռ

Կորեկն օր սկանջ քցեց զուս,
Անարի կիտուս կարեց իր բուս,
Աւրէր ուր սուն, խաւրէր ուր լուս . . .
Վ. : լը՛՛նն Իտուս, լը՛՛նն, Իտուս, ¹⁾
Ընդէր տուս, Կրուէր տուս ²⁾

Կիտուսն էլաւ զնաց աղբին,
Կերաւ կորեկ թօրկեց իր պին,
Կտամի չեղաւ տէնք սոխի գին . . .

Կիտուսն էլաւ զնաց խոփեր,
Կերաւ կորեկ թօրկեց չափեր,
Սէլլմ փաշէն կապեց թոփեր . . .

Կիտուս զնաց Ըմրէի զուս,
Ըստուած զարկէր, կաւրէր ուր ճուս,
Ընձի չէնէր սուղալու ծուս . . .

Խարարանէ, խարարանէ,
Կարմնջի կոչք կորեկ ցանէ,
Անարի կիտուս պտօիկ բան է . . .

Կիտուսն էլաւ զնաց Բագնոց,
Կերաւ արտեր, մաւա բարգոց,
Մղիկ էղաւ կրակ ու բոց . . .

Վիտուսն էկաւ նըհանջ տարին,
Ատրեց կերաւ ցորեն, գարին,
Ջրկեց խղճուկ բարնչտարին...
Վիտուսն էլաւ էկաւ Վանայ,
Եեալէն քանդայ՝ գան կը հանայ,
Վարժան կուտէ՝ գան կտանայ...
Վիտուսն էլաւ գնաց Բնուս,
Ատրեց ցանած հացերու բուս,
Մըկնուց, գեանուց կարաւ մըր յաւս...
Վիտուսն ուրին տուեց լեզեր,
Վերաւ ցորեն, խափ զեզեր,
Պրծաւ՝ իր թաթեր կ'իջէր...
Վիտուս գնաց գէպ Արզրուժ,
Մըտեր կերաւ խորսմ—խորսմ,
Յաւէջ էլաւ պրակորսմ...
Յանգուց էկաւ գըրխ Արփաշայ,
Փուժրին ընկաւ կրակ ու վայ,
Վիտուսն էգնէր սառանի փայ ...

« Հ Ա Բ Ը Դ Բ Ա Ն »

Հ-բըբ-ն, ի-բըբ-ն, ի-բըբ-ն ինչ ը-բըբ-ն, ¹⁾
Հ-բըբ-ն, օյ, օյ, ի-բըբ-ն, օյ, օյ ²⁾
Սիւմ-ս-բըբ օյ, օյ ³⁾
Երկունը մութը կոխեց,
Փաները շարքը կոխեց,
Հ-բըբ-ն օյ, օյ, ի-բըբ-ն օյ, օյ,
Երի թէ կարս տեսնեմ,
Մայալ խայալի կոխեց:

2) — 1) կըկնէի ի բարձունջի բ կըկու. սոսկից յետոյ:

Ջուրն առայ ելայ դարբ,
Չ'անայ ֆիտան եարբ,
Ֆիտան եարբ ինձ առէք,
Աբ քաշեմ ահ ու դարբ:

Ջուրբ մտել եմ խոր ա,
Քաթան շապիկս նոր ա,
Խապար տարէք իմ նանին,
Չ'իար-գիար ես կորայ:

՝ Հ Ա Բ Ը Դ Բ Ա Ն ՝

Հայ եմ թխել դարբ ա,
Իմ եարբ սափարի ա,
Նար ջան սափարիդ դուրբան,
Խօսքերդ շաքարի ա:

Պաճուր աղջիկ սևաւոր,
Խալխի գոները սաւոր,
Յնձ, մէրդ կանչըմ ա,
Քոյ ինձ շանէ մեղաւոր:

Մաստապին ջուրամ զօշ,
Մինը փնջամ՝ մինը սշ,
Ատաուամ, դարգեաշիդ մեռնեմ,
Մընին կասս՝ մընին սշ:

1) Ասկիւնէլ իւրաքանչիւր տան սկզբին:

Լուսնեակը պահ ա մտել,
 Անուշ եարս չեմ գտել,
 Ելքս արաստուք լցուած՝
 Ես տեղաշոր չեմ մտել:

Բազիզ մէջ կայ էրկու ծառ,
 Տղայ, արի ընձի տար,
 Աստուան մասադ կանեմ,
 Էրկու շիշակ, էրկու գառ:

Շատ մի անի վար ու ցած,
 Ես քեզ վազուց եմ տեսած,
 Մենք իրարու նման ենք,
 Մէկ ինձոր էրկու կիսած:
 Նոր անկած բազի բար ես,
 Մեզի թագա նուբար ես,
 Անունիդ մեռնեմ, ջիւան,
 Աշխարքին բարեբար ես:

Փափազդ ծուռ ես գրել,
 Գտիկդ նուռ ես գրել,
 Ծոցումս գեղին ոսկի,
 Գու էրկու բուռ ես գրել:

Հ Ծ Յ Ե Ա Բ

Հ₁օյ եօր. Ծաղիկ Ծաղիկեմանայ ես,
 Հօյ եօր. Ասլըզ Երեանայ ես,
 Հօյ եօր, հօյ եօր, աչիչ եօր ընձ, Գառաշ ինչ, ¹⁾
 Հօ եօր, հօյ եօր, ասնէր — ասնէր չբասն գնայ: ²⁾
 Հօյ եօր. Տարէնը մի հեա կ'գաս,
 Հօյ եօր. Մաղեամ նուբարխանայ ես:

1) — 2) Արի՛նէլ իրարանչիւր էրկու սաղից լիտայ:

Ջուր է գնում արխուժը,
 Աբբրշում է չարխուժը,
 Էն օրին էրնէկ կ'տամ,
 Ջամարդ կանգնես խալխուժը,

Մեր բազումը բաղմանչի,
 Սալախ ծառին նման չի,
 Մաս հարս աղջիկ դուրս էկան,
 Մէկն իմ ետրին նման չի:

Ա Ր Ա Ք Ե Ր Է Ն *)

Հալապօ, տարաս գրքօ, դադրամնագօ, բօզ բըչանդ,
 բօզ բը եք.

Եքեմը եքբը խուդան է մարվաթէ:

Հալապօ, տարաս գրքօ, դադրամնագօ, բօզ բըչէ, բօզ բը դիւ,
 Գուեմը գուզիլվիխան, եքեմը եքբը խուդան է մարվաթէ:

Հալապօ, տարաս գրքօ, դադրամնագօ, բօզ բըչանդ, բօզ բը սէ,
 Սէեմը սէպահգան, գուեմը գուզիլվիխան, եքեմը եքբը խու-
 դան է մարվաթէ:

Հալապօ, տարաս գրքօ, դադրամնագօ, բօզ բըչանդ, բօզ բը չար,
 Չարեմը չարբարէգան, սէլեմը սէպահգան, գուեմը գուզիլվի
 խան, եքեմը եքբը խուդանէ մարվաթէ:

*) Այս եքբը մոզմբդէ մ'էջ ընդհանրացան լինելու պատճառաւ գետե-
 գեջի էրդարանի մ'էջ, որի ձիւս լեւոր մանու լի էր չ'աշուցուեց քնշ գաննը:

Հալապո, տարաս գրքօ, դադրավնագօ, բօզ բըշանդ բօզ բը պէնջ
Պէնջեմը պէնջէ շերան, չարեմը չարբարեզան, սէեմը սէպաի-
զան, դուեմը դուգիլվիխան, եքեմը եքբը խուդանէ մարվաթէ:

Հալապո, տարաս գրքօ, դադրավնագօ, բօզ բըշէ, բօզ բը շաշ:
Շաշէման նիֆուալ թամամ, պէնջեմը պէնջէ շերան, չարեմը
չարբարեզան, սէեմը սէպաիզան, դուեմը դուգիլվիխան
եքեմը եքբը խուտանէ մարվաթէ:

Հ Ա Յ Ն Ո Ւ Բ Ա Բ

- ա, նա-բար, նա-բար, նա-բար, ¹⁾
- Ի՛ջ բօշ, բա- բշ, բա-բշ-բար. ²⁾
- Հա, նա-բար, նա-բար, նա-բար, ³⁾
- Սարերու ծառի՛ն նա-բար: ⁴⁾

Յաշիկ քելա վըր պաղին,
Զրնկնի կտարի սըշբաղին,
Սըշբաղու ձէնն անուշ ա,
Սարի թփիկ նմուշ ա:

Գնա՛, գնա՛, խրա քե գամ,
Խրա քու շուշի ձէնին գամ,
Փառչիկ լըլնամ ու քե տամ,
Պազիկմ առնիմ ու կա գամ:

Կաքաւ թառամ քարերուն,
Յելնալ, իջնալ դարերուն,
Խարսներ կանչիմ վըր ջրուն,
Պազիմ ճակատ գրկիմ տուն:

1) 2) 3) և 4) Այս գարձուած քնները կրկնել խրաբանչիւր կրկու
առողից յետոյ:

ԴԻԼԲԱՐ ԾԻԼԱՆ ՄԱԼ ԷՐԱ

Հալ էրա, հայ, ծալ էրա,
Գիլբար, շիլան ծալ էրա.

Ես էլ կլինեմ քեզ փեսայ,
Գիլբար, շիլան ծալ էրա:

Խոս կբերեմ Ըսնսոս,
Մէկ եարին աչով էրա.

Մէկ եարն էկաւ. գատով խեւ,
Մէկ եար էլի արի տես:

Մարդ չես գտնի կեօ իմ պէս,
Ինչ ես տեսմ գիւ գիտես.

Ման գալով երթոս թաւրէզ,
Մարդ չես գտնի կեօ իմ պէս:

ՀՈՎ ԱՐԷԲ ՍԱՐԵՐ ԶԱՆ.

Հիւ՛ւլ — ռէ՛ւս — ար՛իւր ըն՛, հիւ՛ւլ — ռէ՛ւս, ¹⁾
Ի՛նչ ար՛իւրն ար՛իւրն — ռէ՛ւս, ²⁾

Մեռայ Բաղը գնալէն,
Զբերի հես խաղալէն.

1) — 2) Կրկնել խորաբանելու ստորոց վտար

Ծառներին թուփ շմուց,
Դարախո գարձան անելէն:
Հէր շահէ՛մ էս, հէր շահէ՛մ էս, էլլահ է՛մ էս ¹⁾
Ընտէր է՛մ էս, իշու՛մ է՛մ էս: ²⁾

Անցայ արագն էն վաթան,
Փռել էմ թօփրմ քեւթան,
Այ որ իմ սիրածն առնի,
Կարեմ ազիզի պատան:

Ախշի շորերդ իսպա՛նի,
Հինգու կարած լմանի,
Իմ գրկած բարեկները,
Ծոց ու ջիբու՛մդ պա՛նի:

Բոլր բարակ շի՛մշտա ա,
Վիզը մի թիգ մի մատ ա,
Անուշ լեզուի խօսքերը,
Գիտես թէ սուր մկրատ ա:

Ջուր ունի կանանչ տատ,
Իմ ջանը ջանիդ բատա,
Գուշմանի վատ խօսքովը,
Ինձ մի ասիլ թէ եատ ա,

1) — 2) Կովնէլ իւրաքանչիւր մի առից լիտուր:

Հ Օ Յ Ե Ա Ր

օյ եօր, զանճ նա նայ 1)
Ալագետայ եօր, քիտան եօր, 2)

Այ ազայ հուր էս, մուր էս,
Ես ծարաւ էմ, դու ջուր էս,
Մուգարլամ, թառլամ շոր էս,
Համբարձում գիշերն ուր էս:

Ծաղիկ էմ քաղել գեղին ա,
Իմ եարը ձեր գեղին ա,
Հէլ ու մեխակ շատ ունեմ,
Հրէ եարիս ձեռին ա:

Մեր տան եանէն մի մառան,
Տղէրքն էկան էս գառան,
Ղեռս տարայ թէ բանեմ,
Գիփ լայ ու մարջան գառան:

ՀՕԴԱԼԼՈ ՋԱՆ. ՀՕԴԱԼԼՈ

Հօտուլլօ զան, հօտուլլօ զան, հօտուլլօ, 1)
Ղալուր շիքն տուլլօ զան, տուլլօ, 2)

Այ եար, այ եար կանել էս,
Մըսրայ աղլուղ բանել էս,
Բարե տուի առար սչ,
Մակեար թարգս տուել էս:

1) — 2) Կրկնել իւրաքանչիւր սոցից լիտոր:

Մեր ասն ասկին վար կանեմ,
 Չալ ազաւին քար կանեմ,
 Թէ իմ սիրածը ինչ ասն՝
 Գժո, թիւնս թարկ կանեմ:

Այ աղսյ ստար լինես,
 Սե հաւի կատար լինես,
 Ինչ մէկ խումար եար սիրի,
 Գու հսթ ու պատառ լինես:

Քարափի ձէրից կանչի,
 Թող գուշմանը ամանչի,
 Ըմբրիդ մեռնեմ, թառլան եար,
 Չինարու պէս կանանչի:

ՀՅՆ ՆԱԶԱՆԸՄ. ՆԱԶԱՆԸՄ

Հոյ նաւնը՝, նաւնը՝ 1)
 Գնւ նաւնը՝, նաւնը՝ 2)
 Ազչի մագերց թուխ է,
 Էս թնչ բարութի մուխ է,
 Մուխ անողը քառանալ,
 Ինչի քեզի մոռանալ:
 Ար ըն Կար ըն ըն ըն 1)
 Կարնը ըն ըն ըն 2)
 Կարնը ըն ըն ըն 3)

Մեխակի ծառ եմ անկել,
 Քեզ համար հիւանդ բնկել,
 Օխտը տարի տեղումս
 Ես մի կշտի եմ պարկել:

1) 2) 3) Կրկնել իւրաքանչիւր ասն զերջուս:

Գիւլս գիւլում ա գառել,
 Ետքս լէլում ա գառել,
 Անց ասեմ որ հասկանաք,
 Մի հասա գուլում ա գառել:

Թեզ թեխ մտացնեմ,
 Անգ ձեռն կոցնեմ,
 Մի կերպ գուրս արի գոււր,
 Բալբամ թաքուն թոցնեմ:

ՀՕՓՕՂԼՈՒ ԳԵԱԴԱ

օ՛գօղլո՛ւ քե՛տտ,¹⁾ (իբնէլ)

Հաց առալ թագա թագա,
 Բօլը թամամ մի գաղ ա,
 Մէջն եմ գրել ձուածեղ,
 Ար տանեմ եարիս մագա:
 Հէրանցս գոււր փոս ա,
 Հէրս շատ բաշլըղ գուգա,
 Երկու հարուրն թնչ անեմ,
 Հինգ հարուր էլ զրա գիր:

Կանանչել ա արտերը,
 Թագացել ա գարտերը,
 Թառամել ա վարդերը,
 Իրար մի տու գարդերը:
 Կանգնել ես պատի բաշը,
 Սիրտս էլաւ հալ ու մաշը,
 Արեւիքից արեմուաք
 Եկել եմ քու թամաշը:

1) Կրկնել իւրաքանչիւր երկու ասղից լիտալ:

« Ե Ի Բ Ի Ն Ի »

Վայ չէ չէ չէ չէ Ենթին-Ենթին, ¹⁾
Լէրուայ ու չառուայ եւ Ենթին, ²⁾
Անբ, հեկիբ Կառուայ եւ Ենթին, ³⁾

Մատաղ լինիմ քեզ ու մօրդ,
Քլուխս դուրբան քու հօրդ,
Ատուած պահէ զուխս աղբօրդ...

Արեւ ես ու լսյս չես տալիս,
Ամայի սակից դուրս չես գալիս,
Մի մտիկ տուր իմ խեղճ հայիս...

Շիշակ բօլդ ինձ ցոյց տուր,
Քու ձեռիցդ մօրդ կորչէ սիր,
Քեզնից չեմ ուզի հաց ու զուր...

Մի հաս բաշխէ բազմիդ վարդից,
Ես պակաս չեմ ոչ մի մարդից,
Ինձ ազատէ ցաւ ու դարդից...

Աէրդ թէժ կրակ է դառել,
Իհշեք ցերեկ ինձի վառել,
Ի՛նչ էլ հեան ես հողիս առել, ...

Ի՛նչու ես եկել զբախտիցը,
Վեր չես գալիս թախտիցը,
Գանդատ ունիմ եւ բաղդիցը...

Հիւրի-փերին քեզ նման չէ,
Քեզ մօտ կարմիր վարդը բան չէ,
Մի օր էլ ինձ ձեր տուն կանչէ ...

1) 2) և 3) Այս ստեղծերը կրկնելու ամեն ստան վերջում.

ՆՇԱՆԼՈՒ ՍԱԼԳԱՏԻ ԵՐԳԸ

Մեր արևը շատ կանանչ է,
 նաշալնիկը մեզ կը կանչէ,
 Քեասիր տղին հէշ շի ճանչէ:

Ս-ճան է-բ, է-ճան է-բ,
 Ն-բբբբ—ն-բբբբ ն-բ,
 Ք-է-ս-ճ-ն է-բ-բ-բ է-բ-բ,
 Ն-բ-ն-բ-ն է-ճ է-ն,
 Ս-բ-բ-բ-բ է-ճ է-ն,
 Ս-բ-բ-բ-բ-բ է-ճ է-ն: 1)

Սալգրտի մէր լուացք կանէ,
 Շուշպէն աւետարնին տանէ,
 Սալգրատ տղին ազատ անէ:

Ըրև գիպու, Կոզրայ սարին,
 Ե՛րբ պտի գայ իրեք տարին,
 Էրթանք հասնինք նազու ետրին:

Խապար տարէք սարեր ձորեր,
 Հագնել եմ սալգրտի շորեր,
 Լաց էզնեղէն ընցնում օրեր:

Անուշ մէրիկ, գարտ մի էնէ,
 Նազլի հարսիգ ազիգ պահէ,
 Չուրի Աստուած ինձ ազատէ:

Գիշերն անբուն ես մնացի,
 Էրազ տեսայ նստայ լացի,
 Աւետարնին ուխտ գնացի:

1) Այս վեջ առջջւր կտրնել ամեն տան վերջում:

Սարի քոյկէն ծագիկ բուսաւ,
Նագլու՛ եարս բնձի՛ տեսաւ,
Մօտեցաւ՝ հետս կուշտ խօտաւ:

Գարգս շատ է, ես ինչ էնեմ,
Ձահել — ջիւան, սրբ տանեմ,
Ձորս տարին երբ գլուխ հանեմ:

Աձգեր թափ էզան վրբ գլխուս,
Սե ձուն բերին իմ արևուս,
Եարս լաց էզաւ չուրի լուս:

Սիրաս էզաւ փարա-փարա,
Տէր իմ Աստուած, ազատ արա,
Սրտիս շմուշ խոր եարա:

ԱՐԻ ՍԻՐՈՒՆ. ԳՆԱ ՍԻՐՈՒՆ

Մեր տան ետև քառասուն կարաս,
Քառասուն կարսի գինին էր խաս,
Օսկէ գիւղիւմ արծրթէ թաս,
Ամեն թասին պագիկ մի տաս:

Աչի՛ սիրուն, քնս սիրուն,
Հաշար էրանն: Եւ սիրունն ^{*)}

Մեր տուն ձեր տուն մօտիկ — մօտիկ,
Դու կապել ես կարմիր գօտիկ,
Էրթանք քաղենք կանաչ խօտիկ,
Տանանք վիբ եարն է խորօտիկ:

Քամին էկաւ էրան — էրան,
Գնաց հասաւ Մշու բերան,
Մշու հաւեր թեաւորան,
Քեալաշի տուն սեաւորան:

*) Այս երկու սոցերը կրկնել խրատունչիս չորս սոցից լետու:

ՀԱՐ ՆԱԶ ՀԱՐ ՆԱԶ

Մշու սարեր մշուշ էր.

Հար նազ հար նազ հար նորգին:

Մշու խոտ ջուր անուշ էր.

Մշու մարդ զոչաղ էր.

Մշու հառունկ լերկնափից,

Յերկնափից լենագեարգան.

Գիւ էլ Չազու եկեր ես,

Չազու եկեր ես ձի տես.

Կարծիր խնձոր պերեր ես.

Գիւլ սէհան պերեր ես:

ՄԱՐԱԼՈ ՄԱՐԱԼՈ

Մարալո մարալո մարալո.¹⁾

Լուսնեակ, գու անցի գնա՛.

Կանգ տուր ու Էնայէս գնա՛.

Բարե տուր, անցի գնա՛:

Լուսնեակը ինձի ցերէկ,

Ներուանու բարուան բերէք.

Աղլուխըս մուժտա կուտամ,

Կարիցս խարար բերէք:

1) Այնքան իրաբաններ տողից լիտու:

Ինչ Համար Հաց ես բերել,
 Թագա մածուն ես մերել,
 Իմ զրկած ազլուխիցը,
 Ախ, զու քնչքան ես կերել:

Պանիցը մի գուրս արի,
 Ինչ մի խփի շոր քարի,
 Ես քու էշխիգ ձեռի: Ը
 Պատել եմ գիժ — սարսարի:

ՎԱՆԵՑՈՑ ԿԻՏՈՒՌ — ԲԵԹՈՒՌ

Յօրովանա յօրովանա (իբնեշ)
 Յօրովանա զիւր տուն քանդեց,
 Լկաւ գեարուն կորեկ ցանեց,
 Կիտու թրթուր բեօքէն խանեց:

Կորէն անոյ անշոյ Կիտու: 1)
 Զանէն անոյ Կիտու Կիտու: 2)

Մեռնեմ քեզի, սուրբ Յովհաննէս,
 Մատաղ կանեմ կապուլ էնէս,
 Կիտու թրթուր բերքէն խանես,
 Ես քե մեռնեմ սուրբ Յովհաննէս:

Մարկոս զնաց յօդի զիւան,
 Խաց մէլ շկէր որ փրթէ թան,
 Ես քե մեռնեմ սքանչելազործ,
 Կիտու թրթուր առնես քեօ ծոց,
 Տանես թափես էնա փողոց,
 Էս սխա տարի մեր սիրա էր խոց:

1) — 2) Կրկնել իւրաքանչիւր տան վերջում:

Նայ ետք զայն, նա նայ ետք, (Հովհաննէս)

Եմ ետքը միշտ ալ կուզի,
Մէջքին թիրմա շալ կուզի,
Շքեղ պալատն թնչ կանի,
Ոսկով պատած շալ կուզի:

Երջի անուկ Նիկար,
Մտի անէն սինին ան,
Հօրդ ու մօրիցդ իզին ան,
Ղեռ ձեռի տանք լելնենք սար:

Ալ ազայ, անուկ ինձ ասն,
Ես քու բոյիդ հաւասայ,
Հէրս քեզ ազգիկ չի տայ,
Հագար թուժանի խօսայ:

Երագիս խնձոր տեսայ,
Խնձորը դու իր, սաս,
Ծակծկուած մէրդ ինչի՞
Չի ասու՞մ ազիդ փեսայ:

1) Արկնել աների սկզբում երկու անգամ, իսկ
կարգաւորութեամբ աստիճանաբար մէկ անգամ:

Գ Ի Ի Լ Ա Ն Բ Ա Ր

Ն շի ծառին նուշ կրլինի,
 Վարդի ծառին փուշ կրլինի,
 Երնեկ էն ազգրկանը,
 Սիրած եարին գուշ կրլինի:

Նշ: Էարս Է-Նա ԳԻ-լանք-ը, Նա նա-¹⁾
 լանք-ան, ԳԻ-լանք-ը: 0 ԳԻ-ն Է- ԷՆ, ²⁾
 Է ԳԻ-ն Գ-ն Է- ԳԻ-ն Է- Նա, ԳԻ-ն Է- ³⁾

Եամբակ կմ ցանել զոգա,
 Մէ կար կմ բանել թագա,
 Ամեն մի ներս մանելիս՝
 Լեզուց տուր ինձ մագա:

Ինձ նման քեզ աէր ունիս,
 Ուրախ սիրագ բայ արա,
 Թէ որ հետս աէր ունիս,
 Չոր պառչս թայ արա:

Չարթն քնչ կանի իմ եարին,
 Երբ գեռ չի անցել տարին,
 Չէ որ նրա լուսն է
 Չարդ, զարդարանք աշխարհին:

Սո վազուց սովզաքեար կմ,
 Սէրի ձեռից զարդաքեար կմ,
 Էս ուղից ինձ ազատողին,
 Ջիւան քանս մատաղ կանեմ:

1) 2) և 3) առտերս Է-կնելու ամեն տան վերջը.

Հարի եր մնամ բրինաար, չէ Խլղաթն իմ,
Մեղք արի, խանչէ քու քով, իմ բէֆալու եարս

Կող ու կուշտս կպաւ, զեանէն ճամբադդ իշէլով,
Մեռայ, ես շատ տըրտայ քու փէշ քաշելով,
Չիս մտաջար աղքըտի պէս դանկ դուս, քըջիր,
Թորկեցիր շիվար ու խեղճ, անո—վանո քաշելով

Մըսնիմ քու սըսուսու ճամին ու բարակ բամիճ,
Գու ճամերն ու թուխ աշքեր աշխարք կու ամին,
Իլլա՛հի քու թեկու, բայն ու կեա.—կեա ունքեր, . .
Ինչ կեղնի բդ քու մատներ հազմ գլօխս մամին:

Բնէ Լ, քնէ Լ, քնէ—է—է սուր—ր¹⁾

Շարմազ էրեսդ կը շողշողայ,

Բարակ մատներդ կը զողողողայ,

Հեռու տեղից էկող ձէնը

Իմ ետրինն է, կը մղմղայ:

Քարսմանն էկաւ, անցաւ, դնաց,

Եարս նստած տեղը մնաց,

Ու բիշին խափելու համար,

Ինձի տանը թողեց քնած:

Առաւօտուայ անուշ հարին,

Շողքը գիտաւ, զօշից մօզին,

Հազար էրնեկ էն իգիթին,

Որ կայնաւ քեզ պէտի քովին:

1) Արկնէ իւրաքանչիւր սօզից լիտայ.

Քամին զարկեց զիլֆներիդ,
 Երևն ընկաւ շէկ մաղերիդ,
 Թէլլրանեց Հինա եմ բերել,
 Ար զնես սպիտակ ձեռներիդ:

Տեղիցդ նոր ես վեր կացել,
 Փերուշաններդ կախ քցել,
 Ում ինասուն դուշմանի գէմ,
 Գու սրտիդ գունըն ես բացել:

Սօլդ է թաւազի զօլից,
 Ջուր եմ խմել սրտիդ զեօլից,
 Իմ էրուած ու նաշար սիրար,
 Մի շամփրի ամեն զօլից:

Ձին քցել ա ստի նալը,
 Գու շես տեսնում իմ խեղճ Հալը,
 Առանց քեզ ու քս ընկերի,
 Ինչ կանեմ աշխարքի մալը:
 Գու սէրիդ ձեռից Հիւանդ եմ,
 Ձեր գոանը կապած բանդ եմ,
 Թէ որ քեզ ինձանից ջոկեն,
 Իմացիր աշխարք կը քանդեմ:

« Վ Ա Յ Լ Է Լ Է Լ Է . . . »

Ուստի ես՝ կռանալ մի. (Ե-ժ)
 Վ-1 շէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ (1)
 Լէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ
 Վ-2 շէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ շէ (2)

Մեր գունէն Հեռանալ մի. (Ե-ժ)
 Եար, Աստուած կը սիրես, (Ե-ժ)
 Սիրել ես, մտանալ մի. (Ե-ժ)

1) 2) և : Արվնել իրաքանչիւր առից լետար:

Բարակ ճամբէն մտել ես, (Ե-Շ)
 Կորցրածդ գտել ես, (Ե-Շ)
 Չի՞թ ախաւուզ չը մաշեալ, (Ե-Շ)
 Ընձի մտէդ բցել ես, (Ե-Շ)

Երագից ջուր ա գալիս, (Ե-Շ)
 Չ'գիտեմ ուր ա գալիս, (Ե-Շ)
 Մի լաց սիրուն սիրական, (Ե-Շ)
 Բաժանման լուր ա գալիս: (Ե-Շ)

Ե՛՛՛, չ՛՛՛, չ՛՛՛ կըսոյ ե--սոյ, 1)
 Մ-- ք--ք--ն: և ռ--ն--ն: 2)

Չորացաւ կանանչ տերեւ,
 Խաւարաւ օրս—արեւ,
 Ես շատ անբազդ ազգիկ էի,
 Քեզ չհասաւ շատ բարեւ:

Շօրս տան միջի ծագիկն եմ,
 Ազգիկների ձնծագիկն եմ,
 Ես իմ գեօրքեամսօքս,
 Տղերանց գլխի թառիկն եմ:

Բարճիս Էրեսը նշշխ...ն է,
 Բուրջս անունը Գրչխուն է,
 Ընձի սիրուդ էրկէն ազէ,
 Ասաւած է զկայ, շաշխուն է:

1) 2) Արկնէլ Խրաքանչիւր երկու տողից թատոյ:

Անք տունը կամար—կամար է,
 Նախշուն յոգէն ինձ համար է,
 Քեզ պէս ջահիլ ջիւան աղէն,
 Սաղ աշխարքին բարարար է:

Ծագիկներս զեռ չէ ջրած,
 Նահատիս սե զիբ է գրած,

Անուշ եարիս հետ ապրելու,

Վաղ ուխտ ու պայման եմ գրած:

Գլխիս քցեցին կարմիր փուշին,

Քարով զարկին սրտիս շուշին,

Սարգարը ձեռքէս խլեցին,

Ինձ առին սարսաղ ապուշին:

ՎԱՅ ԼԷ ԼԷ ՎԱՅ ԼԷ ...

տախ տակը տալգա է,

Վայ չէ չէ, Վայ չէ չէ, Վայ չէ չէ, չէ չէ, ¹⁾

Էս ինչ անուշ զալգայ է,

Թողէք ետքս առաջ գայ,

Ջանս բնասւր բազա է:

Ետք գուխանը մերն է,

Ման բոնոզը իմ հէրն է,

Եզնարած շէկիկ աղէն,

Եշխարք գիտէ իմ տէրն է:

1) Կրկնել իւրաքանչիւր առջից յետոյ

Այ ազալ, իր անել տուր,
Մի մտար զիր անել տուր,
Ինձանից քեզ ճար չ'կալ,
Քեանքուլդ վեր անել տուր:

՝ԲԵԱՍԻՐԻ ԲԵԱՐՎԱՆ ՄԱՐՈ ԶԱՆ՝

Ձաղացիս զուռը կանանչ,
Նանայ նանայ, զայ նանէ զն,
Գուրս կուգաս ամանչ ամանչ,
Քեռ-կիքի՛ տեւրչան Մարօ զն,
Ջուխտ ու կենտ կապիտ մեռնեմ,
Է- էլ ի՛նչ Գալքան Մարօ զն,
Մինն ալա, մինը կանանչ,
Վայ լէ լէ լէ լէ զայ նանէ զն: ¹⁾

Ձաղացիս զուռը տաշած,
Աղլուխիս գիւլը քաշած,
Մեռնեմ կեռ-կեռ ունքերիդ,
Ասկէ դալամսով քաշած:

Ձաղացս սլափիկ-սլափիկ,
Աչքերդ նաան հափիկ,
Ամեն քեզի տեսնելիս,
Համ Համբարձում, Համ Ջափիկ:

Ձաղացս կանի խաւար,
Գուշման, քու աչքը խաւար,
Սիրել էնք իրար կառնենք,
Թող տանին Լոթը տաւար:

1). Հեռուեալ աներբ արս տան նման երգել:

« ԶԱՆ ՄԱՐԱԼ ԶԱՆ »

Զու՛ն հարա՛ն զու՛ն ¹⁾
 Էս սարէն մէկ քօշ անցաւ,
 Քօշը տաւաւ մէջ անցաւ,
 Սիրտս մէկ կրակ ընկաւ,
 Ոչ վառաւ ու ոչ հանգաւ:

Սև փուշին ճիտս եմ քցել,
 Կրակը սիրտս եմ լցել,
 Էսօր հինգ օր է չեմ տեսել,
 Իմ ետքը միտս եմ քցել:

Արևն առաւ զերանին,
 Ես մեռնեմ աւետարանին,
 Զաւթաւ ազունեկ զաւթս ելան,
 Կանանչ խտար բերանին:

« ԱՅ ԱՂԶԻԿԸՄ ԳՈՅՆԻ ԾԱՄԱՄ »

Զու՛ր կուգար արփին-արփին,
 Ա՛յ ոչ չի՛նք քո՛նք շահ՛նս --- քո՛նք-ի՛նք ¹⁾
 Շամ տիրացաւ համ գարրին,
 Աչքի՛ կըն՛ան, ի՛նք տընէր ըն՛ն, ի՛նք զտըն՛ան ²⁾
 Զուր չէր ջրե ծառները,
 Գիր չէր գրե մասները:

1) Կրկնել իւրաքանչիւր տողից լիտայ
 1) Կրկնել տառընթե տողերից լիտայ
 2) Կրկնել երկրորդ տողերից լիտայ:

Երկանքս ազի վրէն,
 Շամածը թազի վրէն,
 Ես մէկ թեւաւոր զուշ եմ,
 Իմ հերանց բազի վրէն:

Հագեղ եմ ալ եմ էղե,
 Սրտէս հիւալ եմ էղե,
 Հէրու իմ բիւրբիւլ լեզուս
 Էս տարի լալ է զառե:

Վերի տարից զալում ես,
 Շարտրի պէս հալում ես,
 Բերանդ լէն մի բանա,
 Գու քս ազգով զալում ես:

« ԲԱՂՍԻ ԳԻՒԼ ԲԱՂՍԻ »

Բէւարէնը կիւքեա պազ-պաղ ջրերը,
 Բաշտի գիւլ Բաշտի.

Կը զալժկըթի մէտոսէտա քեարէնը,
 Բաշտի գիւլ Բաշտի:

Տիւ էլերեա կալներեա տիւնը,
 Բաշտի գիւլ Բաշտի:

Մէշտէր զարկերը ճիւխտակ մի նիւնը,
 Բաշտի գիւլ — Բաշտի:

Ես էլ կիւզեմք մէկնի ծի տիւրը,
 Բաշտի գիւլ — Բաշտի:

Թէ աիւ շիտաս, Աստած քե ծիւար,
Բաշտի քիւլ — քաշտի:

Տիւ էլեբ հս կերթաս կէօճերը,
Բաշտի քիւլ — քաշտի:

Մասկեր մէանի վէտս զած մէօճերը,
Բաշտի քիւլ — քաշտի:

Տիւ էլեբ հս կերթաս մէարաքը,
Բաշտի քիւլ — քաշտի:

Քէօ կերեւ հս մեղր ս. կարաքը,
Բաշտի քիւլ — քաշտի:

Քէօ իւէաքնեկիս, քե բիւմբարաքը
Բաշտի քիւլ — քաշտի:

ՍԱՐ — ՍԱՐ ՍԱՐՈՎՆ ԱՐԻ

Սար, սար, սարեօ սրի¹⁾
Քիւլի ջն, քաշտի սրի²⁾

Էս սարը բանձր սար ա,
Միջին գարգեարի քար ա,
Մուղնուայ ջուրը սառն ա,
Մուղնի էրթոցն իմ հարն ա:

Ապուր հմ էփեւ աղի,
Ուտոզի սիրար գաղի,
Էս ս. գ. ս. իրար սիրենք,
Թոզ գուշմանը կատաղի:

1) 2) Արմեն, իւրաքանչիւր ասոցից շետար

Մազիկ էի բազի միջին,
 Մի հաս էի թազի միջին,
 Գիշեր ցերեկ առանց քուն,
 Գոգու՛մ եմ խազի միջին:

Ջրհորից ջուր ես քաշում,
 Տալընհան ինձ ես աշում,
 Հեռուից ուրիշներին,
 Մօտիկից ինձ ես խաշում:

ՍԱՍՈՒՆՑՈՑ ԳԱՆԳԱՏԸ

«ԱՆՆ» ԵՐԳԷ ԵՂՆՆՈՒՄԷ

ասուն մագեց արեան գետեր,
 Զէնքեր չունինք՝ առանք փետեր,
 Խոյնք, խոյնք, խոյնք, խոյնք,
 Մըր ԿՐԿՐԿ ԿՐԿՐ ԿԷՆ ԶԵՐ ԿՐԿՐ,
 Խոյնք, խոյնք, խոյնք, խոյնք,
 Կա ԿԷՆՆՆՆՆ, Կա ԿԷՆՆՆՆՆ,
 Կա ԿԷՆՆՆՆՆ, Կա ԶԿԿԿԿՐՐՐՐ: 1)

Անգու՛թ Տաճիկ խրա քրդերուն,
 Աւիրեցին մըր տեղ ու տուն:

Մըր ջիւաններ տարան գերի,
 Թորկին զմըր աներն անվերի:

Խարս ու աղջիկ բռնին թուանք,
 Տընով տեղով մընք քանդուանք:

1) Հեռեկառ տները այս սան հման երգել:

Մեռան ծած, սրաց, ճժեր մեռան,
Սոյէն թե թիկունքնէրս կեռան:

Սասուն ձեռնէ գնաց, խառէք,
Չուր տեղ մարդու մի բանբառէք:

Չոր խաց առէք ու քանիմ գէնք,
Ել ուրիշ բան ձրգնէ չուգինք:

Քրդի մեռնինք, Սուրբ Տիրամէք,
Պու մի թարկի գմրդիկ անտէր:

Խրդճուկ Խըշտ, կանչէ, ու լաց,
Բալքի քու ձէն լտէ Լատուած:

ՀԱՅ ԱՐ ԴԱՅ

ՍԱՐԻ ՍՕՆԱ, ՏՈՒՆ ԱՐԻ՝

— րէ — րէ, — րէ, 1)

Ս— րէ Ս— րէ, — րէ — րէ,

Էն բարձր թառի տակին,

Նանկնու ծառի տակին,

Երգ տակմ անուշ քնի,

Իմ բազր ձէնի տակին:

Երգ տակմ եօթ սանանի,

Մէնակ քունս սնց տանի,

Եզուց արի մեր տանը.

Մատգ շարեմ մատանի:

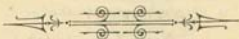
Փլուխ եմ գրել քարին,

Սիրաս լիքը արին.

1) — 2) Արկնել խրատանչիւր սողից յետոյ:

Մարիս էփած մահլամբ,
Գրէք իմ խոցուած կարին:

Գնացած ճամփէդ նեղ օ,
Անուշ խօսքդ ինձ դեղ օ,
Ճամբիցս մուրրուել եմ,
Զեր աներբ սրտեզ օ:

ՍԱՐ ԿԱ ՍԱՐ

Սար հո՛ւսար, սարն շարժան, ¹⁾
Բա՛ւ շար, բա՛ւ գետն բօլն շարժան, ²⁾
Ամպել օ ամպի նման,
Մաքար օ դանդի նման,
Նանս ինձ օնց օ պահել,
Ծալած գիւրանդի նման:

Ամպել օ, թօն չի գալիս,
Մթնել օ, տուն չի գալիս,
Էս անտէր բարձի վրայ,
Առանց կար քուն չի գալիս:

Կայնել ես բարձր սարին,
Զուխէզ նախշու կարին,
Հեռու տեղից ես գալիս,
Ուր է բերածդ բարին:

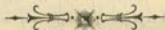
1) 2) Արկնել ի բարանչի բ կրկու, սոցից չե ապր

«ՍԱՐԵՐԻ ՏԱԼԴՈՎՆ ԱՐԻ»

Սարերի փշոն փշու -,¹⁾
 Սարերի արտաքին արի,²⁾
 Կաթն ու բրինձն քնչ ա,
 Եւ կարի սովզոզն արի.
 Ես սիրել կմ, ես կառնեմ,
 Խօսք ու զրիցն քնչ ա:

Մեր բարգիքը բանձը ա,
 Սիրած կարը քաղցր ա,
 Գնա՛ մօրս հարչքա՛,
 Արի ինձի փախցրա՛:

Կերածս կարմիր թուխ ա,
 Ես կառնեմ նանս չի տալ,
 Ազա՛, քո հոգուն մատաղ,
 Ուրիշին իրխար մի տալ:

«ԹՈՂՈՆ ԷՐ ՄԱՅԼԵՆ»

Երն քնչ է, սուղէն քնչ է,
 Ես քոյ նախ, նախ քոյ նախ,¹⁾
 Ես պարի դայդէն քնչ է,
 Թողն էր հոյնն, Լեռն էր հոյնն.²⁾
 Բանձը ծառ, քաղցր պտուղ,
 Չեմ հասնի ֆայդէն քնչ է:

1) — 2) Կրկնել ի բարբանջիւր մի տողից լիստոյ.

Վարդայ ջուրը սասել է,
 Վամէն ձեռս տարել է,
 Եւ կ' մագաւոր աղջիկը
 Խելքս՝ զլիւն սակ է:

Մի էար ունիմ՝ անուշ է,
 Հալած արծաթէ զուշ է,
 Բաղերի միջին տեսայ,
 Ես ասի թառլան զուշ է:

Ս Ի Ր Ա Ի Ն Է

Իշուշ է. — 1) Սրագի խոր սակքը,
 Վարդայ տօլագ զեատէքը,
 Նստել էն այգի՞նները,
 Ըսու՛մ են լաւ զարտէքը:

Փութանը հօլ ա, հօլ ա,
 Փութան թաշողը տօլ ա,
 Տօլ էս, տօլութիւնդ արա՛,
 Քս խօսքին նայոց չկայ:

Մալալ—մարալ ման արի,
 Ջէլրան—ջէլրան տուն արի,
 Մթնն՛ել է, շուտ տուն արի,
 Մենակ եմ, շուտ տուն արի:

Վոզի հօրթը կայեցիր,
 Աստար տակը կթեցիր,
 Վաթն ու կարագը մեղրած՝
 Եարիս փէշքէշ զրկեցիր:

1) Վրկնել իւրաքանչիւր տան սկզբում:

Ս Ի Ր Ո Ւ Ն Է՝

Ս Ի Ր Ո Ւ Ն Է. 1) Մեծ կայր երևա-երևա,
Բազրգեան, Աստուած սիրես,
Բաշ-Շօրագեալ գնալիս՝
Իմ կարր Հեաղ բերես:

Բազմ ունիմ զամուշ է,
Միջի մէլվէն անուշ է,
Միք մեղգրի, մէր ու քուր,
Սրտով սիրածն անուշ է:

Առ ունեբր Համամ է,
Ենգի բիլիւր շամամ է,
Ես էն աղջկան կառնեմ,
Որ անուճր թամամ է:

Ժամի բոլոր աւաղ է,
Ուստա, ջուրբէղ զիւվաղ է,
Ժամը շինէ գլուխ բեր,
Վանբը մեղի մուրաղ է:

Սե ունբեր կամար-կամար,
Ես կայրեմ քեզի Համար,
Օխտը տարի սե Հազար,
Քու աղից խաթեր Համար:

1) Այս բառը կրկնել իւրաքանչիւր տան սկզբում:

ՄՐՏՈՎԸ ՍԻՐԵԼ ԵՍ

Սուրբ Կարապետ քո վանքը,

Վ., լէ՛ լէ՛ լէ՛ լէ՛ լէ՛

Վ., լէ՛ լէ՛ լէ՛ լէ՛ լէ՛

Վ., սփռէ՛ ջու՛ն ¹⁾

Ղազարի նախշուն թամբը,

Սբարձը սփռէ՛ եւ,

Մարտի Քրիստոսի եւ,

Վ., սփռէ՛ ջու՛ն, ²⁾

Արդ էնեմ թագաւորին,

Անցել է Հայի կեանքը:

Սև ամպերը պարզում չէ,

Սիպտակ եալուխ սազում չէ,

Նօթը տարի ալ հաջնեմ,

Սիրտս սև է, սազում չէ:

Միրան եմ ծառի ձերին,

Կերերամ հետ թերերին,

Եկան քաղեցին տարան,

Ծախեցին ախմախներին:

Կարաւ եմ քարամիջում,

Կը կարգամ ձորամիջում,

Ատուած, իմ մուրազս տուր,

Ես գալոզ շարթու միջում:

Ի՛նչ մի հատ թառլան զուշ ես,

Մեր բազում բուսած նուշ ես,

1) Հեռեկայները երգել այս օտղերի նման.

Աստուած վկայ, սուս չ'կայ,
Ինչ համար շատ անուշ էս:

Անունդ կարգացող ա,
Աղբէրդ գիր բացող ա,
Մի գիրը բաց անել տուր,
Տեսնենք սնց իմացող ա:

Մանկի ես բազի միջին,
Շամամի թաղի միջին,
Գիշեր ցերեկ միալար,
Գու ես իմ խաղի միջին:

Ս Օ Ն Է

Սուք 1). — Լուսի լուսնեակը ես եմ,
Ծովերի ձուկը ես եմ,
Քշերուայ փախնող աղջիկ,
Հեռից բնկերը ես եմ:

Անանքդ ծափ ես տալիս,
Քեանքիւղ թափ ես տալիս,
Էսօր էգուց ես բցել,
Ամեն օր խափ ես տալիս:

Շիմշիր գգալ շիրուանի,
Քամին թել-թել կ'տանի,
Միք մեղդրի, մարիկներ,
Էս սէր եաման կը տանի:

1) Արվնել իւրաքանչիւր սողի սկիզբում.

Արևը կեռ ու կամար,
Ես կը մեռնեմ քեզ համար,
Ետի՛ր տարի գիմացայ,
Մենակ քու խաթեր համար:

Պայնել ես էլի դաներ,
Տար արածէ մեր գաններ,
Քեանիբր, ինձի թողել ես,
Գէշի ետիւն ես բանել:

Չ
Գ՛րտի՛ն ի՛շխի՛ն, Վ՛րտ ի՛շխի՛ն,
Վ՛րտի՛ն ի՛շխի՛ն ի՛շխի՛ն:

—Մեր տան մէջը քնոց աղայ,
Պարմիր խնձոր ծախոց աղայ,
Վարդ կոշիկս գանոց աղայ,
Տղայ, զրկէ վարդ կոշիկս:

—Անր տան մէջը քնել չեմ ես,
Պարմիր խնձոր ծախել չեմ ես,
Վարդ կոշիկդ գանել չեմ ես,
Իմ մօտս չէ վարդ կոշիկդ:

—Լաւ օրս էղաւ օխ ու վախ,
Պարցուցի կոշիկս, աւանդ,
Հալի աղայ, հոգուդ մատանդ,
Տղայ, զրկէ վարդ կոշիկս:

—Որ մօտս չէ ուրախից ճարեմ,
Ազնիւ աղջիկ, հոգիդ սիրեմ,
Իմ մօտս չէ վարդ կոշիկդ:

— Ես մի անխնայ ծաղիկ եմ,
 Անուշ երգող աղունիկ եմ,
 Պատկերովս զեղեցիկ եմ,
 Տղան, զրկէ վարդ կօշիկս:

— Ես գիտեմ զու անդրանիկ ես,
 Սիրովդ ինձի մօտիկ ես,
 Իսկ հասակովդ էլ փոքրիկ ես,
 Իմ մօտս չէ վարդ կօշիկդ:

— Մի մնար ինձի պարտական,
 Աղջիկ եմ տաս—չարս ասրեկան,
 Ես կը լինիմ քեզ սիրական,
 Տղան, զրկէ վարդ կօշիկս:

— Ինչո՞ւ մնամ քեզ պարտական,
 Կամիս՝ տամ հազար գահեկան,
 Եթէ կըլնիս ինձ սիրական՝
 Ես կ'ճարեմ վարդ կօշիկդ:

«ՎԱՅ ՄԱՐԻԿ ԶԱՆ»

Պարտաւորութիւնս 1) Իմ ետքը զու.ս կը գնէր,
 Գտակը նու.ս կը գրնէր,
 Ես կը մեռնիմ էն ետքին,
 Փափախը ծու.ս կը գնէր:

1). Այս բառերը կրկնել իւրօրանշխար աստի սկզբում:

Չաղացիս լետի կուռք,
 Կը ցնծայ միջի գիւլը,
 Վնայ, իմ սիրած բիւլբիւլը
 Քաշեցին խանի գուռք:

Իմ եարը էլաւ գնաց,
 Գարին գեմ առաւ մնաց,
 Հալալ թողութիւն չէրի,
 Սրտիս դադ էգաւ մնաց:

Կեանքիս խաղաղ օրերը
 Ընկել են խոր հորերը,
 Սիրաս, հոգիս վրդովուած՝
 Ման եմ գալիս չօրերը:

Քարս տաշի, բոլրեցի,
 Եարիս տեսայ մոլրեցի,
 Անտէր մնար էն ուխտը,
 Ար ես ընտեղ սիրեցի:

Վ Ա Յ Լ Է Լ Է Ջ Ա Ն

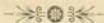
անքի բոլոր ալա է,
 Վ, ց լէ լէ լէ, լէ լէ,¹⁾
 Վ, ց լէ լէ ըն²⁾
 Մէջը լիքը վալա է,
 Վ, անքի բոլոր դամուչ է,
 Քանի կանչեմ անուչ է:

1) և 2) Կրկնել իւրաքանչիւր տողից լետայ:

Ամպել է, երկինքը մութ է,
 Աշխարհի վերջը փուռ է,
 Թող իմ սիրածն ընձի տան,
 Բիրատի ասեն սուռ է:

Ամպ ու արև խառնուած.
 Հալ աչքերն է միշտ թաց,
 Ժամ ու մատուռ պղծեցին,
 Շուն քրդերը աչքարաց:

Սիրտս ու հոգիս այրուած,
 Թողի իմ տուն պաղերաց,
 Առալ քուլփախ հեռացայ,
 Մնաց արտերս բուսած:

Վ Ա Ե Ա Ն Դ Ի Ե Ա Ն Դ Ի Տ Ղ Ա Յ .

Երնաբամին գալիս ա,
 Հ- է-տէ-տէ-տէ-տէ-տէ,¹⁾
 Թիկնամէջս տալիս ա,
 Մէլգան արէք, անց կենամ,
 Կարօտ եարս գալիս ա:

Չեր բաղի գուռը բաց ա,
 Ռաներդ շագով թաց ա,
 Եարիցդ հեռացել ես,
 Աչքերդ լիքը լաց ա:

Հաղող, ծառդ անիծած,
 Աւնիս շատ աներ քանդած,

1) Կրկնել խրատած, չիւր տողից լիսայ.

Ով քո ջրից հեռանայ,
Ջերբ կ'մնայ փակուած:

Արաս ցարեն ցանկցի,
Գարաս հետք թաղեցի,
Հազար ու մի ազօթ քներ,
Յանած վախար շարեցի:

Արև ծագեց մեր վրէն,
Փայ առնեն ամենքն իրեն,
Քնոցը զուրկ կը մնայ,
Թէ չ'զարթի խոր քնէն:

ԻԳԳԻՐՈՒ ՍԱՐԵՐԸ ԳՈՒՄԱՆ Է

ոցիս՝ ծիրանի կոթ է,
Ի՛ճ՝ Գ՛ճ՝ Գ՛ճ՝ Գ՛ճ՝ Գ՛ճ՝ Գ՛ճ՝ Գ՛ճ՝ Գ՛ճ՝ Գ՛ճ՝ Գ՛ճ՝,
Սիրաս եարալու խոց է,
Սալտալ է՛ն՛ը - Գեփփփփփփ,
Սիրաս սրասւմղ պիտի,
Սալտալ է՛ն՛ը - Ալաճ՛էն,
Գրաննաս սաւղէն սնց է,
Նայ նայ նայ նայ նայ նայ նայ նայ նայ: 1)

Հաւր թաւ թառն էլաւ,
Մեր բանը զաւոփն էլաւ,
Սաբարի որդին մեռնի,
Գուշմանի սրտօփն էլաւ:

1) Հեռուեալ աները այս տան նման երգել:

Այ տղայ բազի միջին,
 Ոսներդ շաղի միջին,
 Գանչի, կանչելուդ մեռնեմ,
 Ես եմ քո հաղի միջին:

Վարդ քցի ձեռնով բռնեմ,
 Նարալու որտիդ մեռնեմ,
 Քեզիկիցը մի գուրս արի,
 Բալքի հաւատքս առնեմ:

Սաղ տարին ծած ու պաս եմ,
 Քեզ համար ոսկէ թաս եմ,
 Սրտիս միջի գարտերը
 Ծառգորգարին քեզ կասեմ:

Աչքս քցել եմ տարին,
 Ոսս գիպաւ լեռ քարին,
 Էրթայ ու էլ ես չգայ,
 Քեզ սալգաս գրած տարին:

ՔԱԼԱ ՇԻՐԻՆ . . . »

անաքեռ բանձր տեղ ա,
 Բալա շիջին, մեռնեմ, մեռնեմ,
 Ջուրը հիւանդի գեղ ա,
 Թառաւն շիջին, մեռնեմ, մեռնեմ,
 Բալա շիջին, մեռնեմ, մեռնեմ,¹⁾
 Սիրած սիրածին չեն տայ,
 Էս քնչ անօրէն գեղ ա:

1) Հեռուեալները երգել այս տաղերի նման:

Այ ազայ սե չուխաւոր,
Սազմօսը ծոցիդ սաւոր,
Էրնակ կ'սամ էն օրը՝
Մեր տունը գաս թագաւոր:

Այ ազայ, բազումն արի,
Ունեւրդ շաղովն արի,
Էս թաղը զարմազալ ա,
Ման տուր էն թաղովն արի:

Քարիս տակը քարոտ ա,
Նայ նայնայ նայնայ նայ,
Նայ նանայ նանայ նայ¹⁾
Պարնի ձիանն արօտ ա,
Վայ շէշ շէշ շէ,
Վայ շէշ շէշ շէ²⁾
Թամամ օխար տարի ա,
Քիբն ազրօրը կարօտ ա:

Սարէն կզայ ձիաւոր,
Մեր տունը շարգախաւոր
Հրէս էկաւ իմ ախպէր,
Իրեք օրուան թագաւոր:

Սարի խոտը ծեղվէճեղ,
Աղբէր, էրթանք միատեղ,
Որ թշնամին վրա տայ՝
Գլուխս տամ գլխիդ տեղ:

1) — 2) Հետեւեալները երգել այս տողերէ նմ ն.

Ե Ա Ր Ա Լ ՈՒ Ս Ի Ր Տ

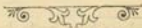
Քարփի զլիսին ունիմ սուն,
Մէջ անկել եմ երկու սուն,
Գարսու էնքան շատ ա, որ
Գիշերները չունիմ քուն:

Տանս տակից ջուր բղխար,
Եարս սիրտս լուանար,
Եարիս տուած եարէքք
Իրան ձեռքով լուանար:

Բաղչա ունիմ ծառներով,
Մէջը լիքն ա զառներով,
Գառներ մատաղ կարէի,
Անուշ եարիս ձեռներով:

Բազ եմ քցել նոր ի նոր,
Հասցրել եմ մի խնձոր,
Եարիս տեսնելու Համար,
Քանի՛ բնկնեմ սար ու ձոր:

Եարալու եարալու սիրտ,
Մէր ա իմ մարալու սիրտ,
Շուտ մուրազիդ կ'հասնին,
Մի լար, իմ բալալու սիրտ:

Վանամ հարանելի: ժամանկ, երբ նորանորոն
ընթաց խնդրելնուն են ինտուիտ — ուղի, պարտոյ
խոսքը երգում է այսպէս.

Քըզի մի խարս իմ պիրի,
Քը գլխի բամբակուղ իմ պիրի,
Հոն լիլի հոն հոն լիլի¹⁾
Մը բոստանոյ լիլի լիլի²⁾

Աղջիկներն ինքն.

Քըզի մի խարս իմ պիրի,
Քը սա մամուղ իմ պիրի:

Տարոյ ինքն.

Քըզի մի խարս իմ պիրի
Քը ծամ փիտուղ իմ պիրի:

Աղջիկներն ինքն.

Քըզի մի խարս իմ պիրի,
Քը գլխի սանրոյ իմ պիրի:

Տարոյ ինքն.

Քըզի մի խարս իմ պիրի,
Քը թուկտիք ճիտոյ իմ պիրի:

Աղջիկներն ինքն.

Քըզի մի խարս իմ պիրի,
Քը թուկտիք վառոյ իմ պիրի:

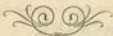
1) 2) Աղջիկներն ինքն կրկնու առից լիտոյ:

Տըպոյ Իստօշ

Քըզի մի խարս իմ պիբի,
Քը աչք խանող իմ պիբի:

Աչքիցն իստօշ

Քըզի մի խարս իմ պիբի,
Քը աչքից լուս իմ պիբի:

Տանձն, ասանձն, Ատէ զան, 1)

Քեայապս աղ եմ արեւ,
Ջիգեարս դաղ եմ արեւ,
Գոստ ու գուշմանիս միջին,
Լացս ծիծաղ եմ արեւ:

Ինձի զատեցին մեր տանից,
Ազգական—բարեկամից,
Նոր աշխարհ են ինձ տանում,
Հեռու եմ էլից—գիւնից:

Սրտիս դարտերը խոր աս,
Տունը մերը չի, նոր աս,
Բէֆասրդ մարդի ձեռից
Հարն յուրեան ես կարաս:

Բեռներով կաղ եմ բերել,
Քեզ սոկէ մաղ եմ բերել,
Հինգու անգին քարերից
Գլխիդ փարուաղ եմ բերել:

1) Արկնէլ իւրաքանչիւր սողից յետոյ:

Իճ հարբ արբացու է,
Յառուկ ակրակբացու է,
Մազերբ որ վեր ունի՝
Մի զեղի քեօթօացու է:

Մեր առուն շատացել է,
Եարս անհետացել է,
Քանի վախտ ա չեմ տեսել,
Դարտերս թագացել է:

Թաւանն էլն թաւանն սարս ճեր ճաւը,¹⁾
Գեթաւանն էլն ճաւանն սարս ճեր ճաւը,²⁾

Քուրան էկաւ սարի կողէն,
Խարան վերցուց ձրբ հողէն,
Զարկեց էն շան սատկրցուց,
Երիցու ազալ Պողէն:

Պառեկ գեժ էրինք սարին,
Եչքս ընկաւ զիմաց քարին,
Գուշման մրդի քաշեց սուր,
Ել հա չգալ էն սարին:

Ալ քողով խարաներ սարան,
Մընք մացինք գիլու բերան,
Մըր ճըժերն ու աղջիկներ,
Զընք գինա թէ՛ դօր կարան:

Կարիճ, թեւերդի քշակ՝
Շուն շեթի կողէն բշակ:

1) — 2) Կրկնել իբրաքանչիւր երկու առից լետոր

Մենձ ու պզտիկ խըա հիարաց,
Դու մէկ գըրրով կորչաւ:

Ել չկայ օր ու արև,
Կարաւ մըր անուշ բարև,
Ատառած գըմէն կու տեսնայ,
Նստաւի մըր գլխու վերև:

Չալում քրդեր մէկ էղած՝
Չորս կողերս են բոլըրած,
Զօսբութենով մեր տաւար,
Թալնեցին էղած — չեղած:

Գրօղ խեղզա Ալօյին,
Սպանեց խեղճ Քալօյին,
Ղարազուրզու շուն զիպնի
Կաճէացի շուն Սըլօյին:

Խօրիմ Նեխ Սօֆու զլուխ,
Օր չը կարէր մըր տան մուխ,
Գիլաք կէնիմ Ասարձուց,
Օր կարի ուր օջղի ծուխ:

Հ Ա Ր Ս Ա Ն Ե Ա Յ Ե Ր Գ

Սըհնեալ բարերար Ատառած,
Կամքն օրհնեալ մեր արարօղին,
Զուգեցինք, հօլ, թամամեցինք,
Զխաչնի վրէն բաղմեցուցինք:

Քացէք բերէք զթագւորի հէր,
Իգայ նստի գարբազ էնէ,

Ծնարիկ զարկէ սուրբ սեղանին,
Իւրն ու բարին մեր թագւորին:

Պացէք բերէք զթագւորի մէր, իզայ նստի...

» » զկուռնկն ի շօլէն, իզայ...

» » զբազն ի գօլէն, իզայ...

» » զկաքաւն ի քարէն, իգայ...

Սուրբ Կարապետի զօրութենով,
Խաչերես թագւոր մի կիզէր,
Մեր թագւորն էր խաչ,
Փասն էր կարմիր, արևն էր կանանչ:

Յ՛րդ՛րդ՛:

- Էն գիզան, բէտ—բէտ գիզան, տեսէք թէ էն սրն է,
- Էն գիզան, բէտ—բէտ գիզան, գեղի հանփէքն է:
- Առիւծներ մըռմըռալէն, տեսէք թէ էն սրն է
- Առիւծներ մըռմըռալէն, վարգապետներն է:
- Կաքւրներ կըզկըզալէն, տեսէք թէ էն սրն է:
- Կաքւրներ կըզկըզալէն, էն իրիցներն է:
- Ճընճըղներ ճըլլըստալէն, տեսէք թէ էն սրն է.
- Ճընճըղներ ճըլլըստալէն, սարկէւրկներն է:
- Յախաւել դռան յետեւ, տեսէք թէ էն սրն է,
- Յախաւել դռան յետեւ, էն մըշկըներն է:
- Շուռն էկաւ պարկն ի բերան, տեսէք թէ էն սրն է:
- Շուռն էկաւ պարկն ի բերան, գեղի գգիրն է:
- Մակն էկաւ ալըրթաթախ, տեսէք թէ էն սրն է,
- Մակն էկաւ ալըրթաթախ, էն ջազըրպանն է:
Քովեցիներ, հայ, թամամեցիներ,
Զխաչնի վրէն բազմեցուցիներ:

Բ Ա Ռ Ա Յ Ո Ւ Յ Ա Կ

Աբա— զերնագգեստ.

Ագար— ցաւ, հիւանդութիւն.

Ազնասուր— յաղթանդամ, իշխանական, անուն.

Ալամ— բնգհանուր.

Ալախ— ցած, ստոր.

Ալաւ— տենչ, ջերմութիւն սիրոյ

Ածու— փոս.

Ակլիկ— արգելք.

Ակրակել— կարկամել.

Ակրրգգահ— նախաճաշի ժամանակ.

Ահրար— պատրաստութիւն.

Ադուր— լաւ.

Ամրահի— աշուղի անուն.

Այան— յայտնի.

Անգիւման— անսպասելի, անլոյս.

Անջիգեսար— անսիրտ

Անպան— անզարծ.

Անտրի— անպիտան.

Աշիրաթ— ազգ, ցեղ.

Աշնա— բարեկամ.

Աղքսպրել— պատու իրել.

Աղբաջան— ասպրանջան.

Աջար— արգեօք.

Ասլը-- ցեղ.

Ասուսոր— աշխարհ.

Ասա— կղզի.

Արաս— ափ, եզր.

Արիւ— առուակ.

Աւարմ — առաջ.

Աւալ — Թաւալ — թաւալագլոր.

Աւջի — որսորդ.

Բագուսուլի — իշխանական եղանակ.

Բագա — փոխանակ.

Բագան — պարիսպ.

Բագըր — բարձր.

Բագի — երբեմն

Բըռչամ — երեօի վերայ կախուած մագ.

Բամ — հասակ.

Բալարան — թմբուկ.

Բալան — առատ, սաստիկ.

Բալալու — խղճակի.

Բալքի — որ, թերեւ, գուցէ.

Բարօ — հալրիկ

Բանդ — ծառայ

Բանկլի — պիտակաւոր.

Բաշ — մեծ, գլխաւոր, աւագ.

Բարխէմ — գառնուկ.

Բարէնբար — հաւասար.

Բարխանա — կահարասիք, ճանապարհի իրեղեններ.

Բառագա — իզուր.

Բէկար — ձրի, անվարձ աշխատութիւն.

Բէհուդայ — անօգուտ.

Բէգրել — լողնել.

Բէտ — մեծ, խոշոր.

Բէր — ոշխար կթելու տեղ.

Բէմուրատ — նպատակից զրկուած.

Բէգա — զարգարուն.

Բէֆալու — երախտագէտ.

Բինա — հիմնական բնակութիւն, հիմք հաստատութ.

Բիտող — գանակ, գրչահատ.

Բիշար — խորովուիլ.

Քիլմազ իսա—եթէ չի հասկանում.

Բիւժքարաք—շնորհաւոր

Բրիան—խորոված, ալբուած.

Բիլզըրըն—հասկացրէք.

Բոխախ—ծնօտի վարի մասը.

Բուճ—գուլպալ.

Բուխերիկ—վառարան (հին).

Բրինդար—վերաւոր.

Բրորել—պղտորել.

Բօլ—շատ, բաւական.

Բոզում—եղէգնի ճղներ, ձոզեր.

Բօլուկ—խումբ.

Պագէլ—մեղեդիական.

Պեօքս—կուրծք

Պիւվազ—վարդագոյն, բոսորագոյն.

Պիւլ—վարդ.

Պիւլարաթի—սոկեթել երէկ.

Պիւն—օր.

Պիրիֆտար—ենթակալ.

Պեօլ—լիճ.

Պեազի—կերպաս.

Պեարզան—իրան.

Պիւման—լուս.

Պեօքքեամ—տեսք.

Պիւլպանդ—վարդակապ.

Պադօ—մայրիկ.

Պալմա—արաւիշ, գլխի վաթմաթոց.

Պամազի—արամազրութիւն

Պան—այնտեղ, հատիկ.

Պար—լեռ, բարձրութիւն.

Պամ—պարսպմունք, զբաղմունք, նուագածութիւն.

- Պաւի — վէճ, կռիւ,
Վարա — հոգս, ցաւ,
Վարբարգ — մեծ գուռ,
Վարբէզար — սլանդխտութիւն, տարագիր,
Վարտաբեար — ցաւի մատնուած,
Վեարմէ — գորանից
Վեօր — օրակազ,
Վէլլա — կանանց զգեստ,
Վըբբ — նուագ, զարկ, անդամ,
Վըհէն — կողմից,
Վըխ — դէպի,
Վիեար-գիեար — անհետք,
Վիւնեա — աշխարհ,
Վիւրէիթ — երկտողանի,
Վիլաք — խնդիր
Վիլլար — սիրական, կանանց անուն,
Վուշ — հանգիստումն,
Վուքեան — խանութ,
Վուման — մառախուղ, թուխղ, տեղի անուն,
Վուշման — թշնամի,
Վուզ — հարթութիւն, դաշտ,
Վուբ — մարգարիտ,
Վուզմա — կոճակ,
Վօշ — կուրծք
Վօսա — բարեկամ,
Վօլ — ցեղ,
Վօլան — զարձուածք, պտույտ,
Վօշուկ — կրճկալ,
Վօբմ — պահ մի,
Վեօրվան — վիճակ, շրջան, ժամանակ
Վօրակ — սափօր.

Էա շէ—կամ թէ

Եախա—օձիկ.

Եաման—վերք, ցաւ, քաղցկեղ.

Եարօր—արդեօք.

Եար—սիրելի ամուսին.

Եալդագա—խաբել.

Ենդի—ուշ եկող.

Եշիւրաշ—կանաչադուխ.

Երիշկել—նախել.

Երիշ—բնթացք, լարձակմանք.

Եօլտաշ—բնկեր, ճանապարհորդակից.

Եօխսա—միգուցէ

Զաա—իր, բան

Զապութ—պաշտօնեալ.

Զաթի—արդէն.

Զալուժ—դժնդակ, չարաբարոյ.

Զանջուլու—շղթալակալ.

Զաւ—ուրախութիւն,

Զար—սակի.

Զարգիննաթ—պճնուածք.

Զաւալ—փորձանք.

Զիլիֆ—խոստայիկ, սուրած մագ.

Զիլիֆեր—կանանց երեսի վրայի մագերթ.

Զուգել—զարգարել.

Զօլաթա—սակի, փող.

Էլ—ազգ, ցեղ.

Էժլէ—զարձեալ.

Էնկանտար—ալնքան

Էճթիշամ—ուրախութիւն.

Էճթիպար—երախտագիտութիւն

Էշիւ—աշխարհ, եռանդ.

Էրիէլ — գուժան վարելու ժամանակ խրախուսական
Բացականչութիւն

Էօրէօիկել — ուղարկել,

Էշկալ — նախել.

Էա վրբ — թէ որ.

Էալել — գցել.

Էախա — ապարակ տեղ, լեռան լանջ.

Էամալլա — երկրպագութիւն, յարգանաց նշան.

Թամանդա — սղջոյն

Թապալ — գլոր.

Թարսալ — կրկին.

Թիւիւ — տեսակ.

Թապաղայ — թերթ թղթի.

Թաւան — գեղեցիկ ամեն բերեմանու թեամբ.

Թափալիկ — կանանց գլխի արծաթեալ զարդ.

Թասիսլ — պատուասիրութիւն

Թափուր — կերպ, տեսակ.

Թաւաա — ազնուական.

Թալ — ընկեր.

Թալտաշ — հասակակից

Թաւիկ — գլխարկ (քրտնաբամ)

Թաք — միայն թէ.

Թեռ — պարկ.

Թէճնիս — երկսարի.

Թէճ — ցորենի կոյտ

Թէլլու — նազաճեմիկ, վայելչահասակ.

Թըւըպել — խանգարել.

Թըմահ — ցանկութիւն

Թուուենգ — աւագակարարսլ, անպարկեշտ

Թուուու — թուուու — տեսակ-տեսակ.

Թաքուն — ծածուկ.

Իգիթ — կարիճ.

Իլլաճ — ճար, օգուտ.

Իմալ — քնչպէս.

Իխտար — ծեր

Իմդադ — օգնող.

Իման — գուժ, խիղճ.

Ինջինար — ինժեներ.

Ինադ — խոսովութիւն, շամառութիւն.

Իշմար — նշանարկ.

Իշալլահ — իսլւ Աստուած

Իրդար — իրխար, խոստովանութիւն.

Լամգոյ — ծանրաքիմ.

Լանգառալ — կողքի կողքի,

Լաճ — զուակ

Լանգա — քայի.

Լայեղ — արժանի.

Լաշի — գլխակապ.

Լապի — սալ-մեղրաշրթունք.

Լարեղ — հետեւել, ետեից վազել, հաշտել.

Լէ — ևս, էլ.

Լէլլում — անուն

Լը — իսկ.

Լիլի — լինի.

Խաթր — պատիւ.

Խաթա — փորձանք.

Խալ — նշան, պատիւ, գրութիւն:

Խամուրի — Խամուր բերդի եղանակ,

Խալալ — ցնորք, զառանցանք.

Խալիկ — նախանձ

Խասուաթ — հօգ, մտածմունք.

Խարարանէ — անուն.

Խարճ — խարճ — հարկ, տուրք.

Խտա—խտաք, գրուց,

Խէր—հալր.

Խըվաթ—սլժ.

Խըլիճ—սուր.

Խըմբիլ—հանգստանալ,

Խըտ—հետ.

Խօզան—քաղած արտ.

Խորդ—քաջ.

Խուր—հիւր.

Խտար—պարբնայ, շրջապատ, պատնայարան.

Խօշ—գուրեկան.

Մէտիկ—նրբաքալլ.

Միկ—ինչ.

Մուս—գիժ, խելազար,

Աալամ—գրիչ.

Աազ—մեաքս. (հում.)

Աազան—քարածերպ, քարակոյտ.

Աէլ—զալլ

Աէօհան—խողտողել.

Հալ—գրութիւն.

Ախուս—մորեխ.

Աուս—թեւ, ձեռք, կողմ.

Ասութ—հասկ.

Աուպչա—կոճակ

Հազար—զոյլ.

Համաշա—միշտ.

Համփալ—հարուստ.

Հալրաթ—ի հարկէ.

Հալեա—ամօթ, պատկառանք.

Հար—մինչև.

Հասրաթ—կարօտ.

Հաւար—օգնութիւն.

Հաւուդ—աւագան.

Հաւք—թռչուն.

Հափըստանա—բանտ.

Հէտրու թիւն—գերու թիւն.

Հէլրան—գմալլումն.

Հէլվալ—սերգեիլ.

Հիարաց—միասին

Հրճ՝ քսլ—արգէօք.

Հըց—հաց.

Հիլ—բոյս, որը գործ են անում պարսիկները թէլի մէջ

Հիլալ—մաշուած, կմախք գարշած

Հիճրանի—գաղթականների կանակ.

Հիմկա—ալմմ

Հինեւ—նկարել, հիւսել, գործել.

Հիսար—համար, թիւ, հաշիւ.

Հիւրիմալաք—լուերթահարս.

Հմալ—ալգպէս.

Հօլ—փայտէ խաղալիկ, գնդակ.

Հօտադ—տաւարարած.

Հօրօտ—գեղեցիկ.

Պագա—փորձանք.

Պագը—գրկանք

Պագա—պատու հաս

Պալանդարի—գէրվիշական կանակ.

Պալամղաշա—գրձինով նկարուած ունքեր.

Պաշ—բարձրու թիւն, թամբի առաջին մասը

Պաշմար—ծաղրածու.

Պամ—կաթուած.

Պամա—գաշոյն.

Պամիշ—եղէն.

Պատա—փորձանք.

Պամշի—մարակ.

Ղալիլ—լօժար.

Ղալղալ—կարգ, եղանակ.

Ղալբաթ—ջանք.

Ղալբի—բացի.

Ղանաուզ—դիպակ.

Ղանդ—գլուխ.

Ղապի—սրաօլ.

Ղարար—համբերութիւն, տեսակ.

Ղարաֆիլ—մեխակ.

Ղարղու—փորձանք.

Ղամբշիլ—չխնայել.

Ղուժղուժալ—ջրի կամ օդիի աման.

Ղուժնի—բեհեղեղայ.

Ղուլ—ծառայ.

Ղուլած—կանգուն.

Ղուժ—աւազ.

Ղուժաշ—թանկագին կտոր, կերպաս.

Ղօզա—բամբակի կեղև.

Ղօմսել—դաւածանել, մատնել.

Ղօնշմիշ—ծանօթ ութիւն.

Ղօշմալ—գուզընթաց.

Նան—սիրելի.

Նէր—պարզ.

Նըզմա—կողպէկ.

Նըթիկ—կանանց երեսի ծածկոց, զարգ.

Նիթ—գաւակ, երեխայ.

Նիլ—սրունգ.

Մագեան—մթթէ.

Մագա—մրգեղէն. քաղցրաւենիք.

Մածել—շփել.

Մալ—ստացուածք, ինչք, սեփականութիւն.

- Մալուլ—սղորմելի, խեղճ, տխուր.
Մախշա—մանեակ, բժի զարգ.
Մըհանայ—սրտաճառ.
Մահրում—զրկուած.
Մամլաքեաթ—աշխարհ, հայրենիք
Մայա—մակարթ.
Մայիլ—հիանալ, հիացմունք
Մաշիկ—կանանց կոշիկ.
Մարալ—եղնիկ, եղջերու.
Մարարա—կալուածքը աճրգով առնող.
Մարամ—նպատակ, կամք.
Մաքի—սշխար.
Մէշաէր—մէջքնէր.
Մըթ—մառախուղ.
Միգար—զոգնոց.
Միանձուկ—ուխտասեղի, աղբիւրի անուն Ղարսում.
Միալար—միշտ.
Միր—մեր.
Մուշտարի—զնող.
Մուալի—Մուսուլ.
Մուրազ—իզձ, վափազ.
Մուրվէթ ու քերիմ—զութ ու խնամք, օգնութիւն
Մրուկ—որոմն.
Մօհլաթ—ժամանակակէտ, սլամանաթամ
Մօլ—թանկագին կտոր, գիպակ.

Յարով—սրտաճառաւ.

Յանգան—ուշ.

Յէլման—վարար, եռացող.

Յըն—այն.

Յանկուց—այնակողից.

Յունտ—որակողից,

Նազանի—բնքոյշ.

Նան-նամաթ—հաց.

Նաչար—խեղճ

Նասիսդ—վիճակուած բաժին.

Նարդիւան—սանդուղ.

Ներսիկ—նոր ոտք ելած մանուկ

Նըզանբմ—չգիտեմ

Նխշուն—գեղեցիկ, խախտահամուկ

Նուկի—ծանրութեան չափ. մօտ 3 զրով.

Նուր—փալուսն.

Նալակ—մէջք.

Նահար—քաղաք.

Նահմար—օձերի թագաւոր.

Նաղ—ցոյղ.

Նամամալ—չամամ.

Նաշխուն—թմբած, ցնդուած.

Նախշիլաթ—ուրախ, ողևորուած.

Նարմաղ—նաշիհ, նուրբ.

Նարքի—արևելեան եզանակ.

Նէք—քալլ.

Նիշակ—գեռահաս.

Նիր—առիւծ.

Նիւան—կոծ, լաց.

Նիւար—մոլորուած.

Նիւբր—փառք, շնորհակալութիւն.

Ումբր—կեանք.

Ումուգ—ուս, թիկունք

Ուլան առանց մազի, հետևող

Ուսնէի—վերջին գատաստանի տեղը

Ուր.—իւր.

Ո՛րման — սրտէս.

Չայագան — բազէ.

Չաթմաթիլի գակոթ — կայծաքարի հրացան.

Չակիլ — քարակոյտ.

Չամբար — գլխաշոր, սլարի անուն.

Չայգարա — բարբարոս տեղ.

Չանկլիլի — գիւան — հզօր, արգարագատ գատաւոր.

Չաար — վրան.

Չարա — հնար.

Չիման — զայտր.

Չինար — նոճի

Չուժ. շուբ — մինչև.

Չօլ — գաշտ, անապատ.

Չօք — ծունկ.

Պայտաղ — սափոր.

Պապկէ — սլապ.

Պառեկ — թիկունք, պաշտպան.

Պին — հետք.

Պիւլոր — բուլբուլ. շուբջը.

Պինիշ — մանթէա, վերարկու.

Պուխ — ծոփ, փունջ.

Պառնկ — շրթունք և գր,

Ջարախանա — վառօդարկղ.

Ջամալ — տեսք, անուն.

Ջամ — գումար.

Ջանգահան — հոգեհան.

Ջահնամ — գժողք.

Ջէլբան — վայրի արծ, Եղնիկ.

Ջիգեսար — սէր, գութ, սիրտ, թոք.

Ջիւան — Երիտասարդ.

Ջիւմլէին գաստան—ընդհանրական պատմութիւն.

Ջրալ—ցցունք, գարգձանեակ. (զլխի գարգ)

Ջոմարգ—աւայտ, շնայլ.

Ջուգար—լուր, պատասխան.

Ջուֆլակ—ստայնագործ.

Ռահմ—գուժ.

Ռանկ—գոյն.

Ռանչպար—երկրագործ.

Ռէս—տանուտէր.

Ռըքել—խոսովի.

Ռուքեար—էգր, գործուած բների կապոց.

Սադիր—նտարան.

Սալամ—բարև, գեղեցիկ.

Սադար—օգնական, յոյս.

Սալըղ—անգեկութիւն.

Սադրի—կենդանեաց սոյւարմատի մօրթին.

Սամայի—ճգնաւորական եղանակ.

Սանթանաթ—կահարասիք.

Սաչաղ—տուտ.

Սապասլ—պատճառ.

Սաջար—ջրագոցի քարի երկաթեայ առանցքը, որի
վերայ սլտոյտ է դալխս քարը.

Սաւայի—բացի.

Սազաւալու—սիրահար.

Սարսարի—ցնորուած.

Սաքմիչ—լեւ քաշուիլ.

Սաֆա—ապահովութիւն.

Սաֆարի—կրկին յարձակում, ժամանակ, հերթ.

Սէլրան—գրօսնել.

Սէվկէլլի—սիրելի.

Սերիօզ—արբած.
Սէֆիլ—խեղճ, թշուառ.
Սըթարուիլ—պատասպարուել.
Սըշրադի—ծամթել.
Սըսուռ.—հարթ, կոկ, մաքուր.
Սինամ—սիրտս, սին—քար.
Սիւվէրէկ—երկրի անուն, երգի անուն.
Սիւրմալի—հրացան.
Սիլալել—կոկել, ուղղել.
Սոխտա—կարգացող, ամբարտաւան. խախտաւել
Սուրաթ—զէմբ, պատկեր, զծագրութիւն.
Սօլ—կօշիկ,

Վաղա—ժամանակ,
Վաթան—բնավայր
Վալա—քօղ
Վալլա—լիբաւի, ճշմարիտ, Աստուած վկալ.
Վախտ—ժամանակ.
Վեալ—նի
Վէր-վերի—բարձր, հեռու.
Վըզընալ—վախենալ.
Վիվ—նի
Վիբ—նիմ.
Վիէգուն—ակոս,

Տալ—ճիւղ, սառ.
Տաղլա—ճածուկ անդ, հովանի, պատասպարան
Տամբուրա—սաղ, նուագելու գործիք.
Տարդ—վիշտ, ցաւ.
Տափ—արտ, մարգարիտ, դաշտ.
Տլրպիլ—ջանք գործ գնել.
Տէլ—գառ, նորասի.

Տէփուլ—կոյոր, փայտեալ ափսէ.

Տիւն—դու.

Տոմբուզ—գելարան, (գործիք, որով լանցաւորին ճրն-
շում են.

Տու թսազ—բանտարկեալ.

Տուտի—թու թակ.

Տօլ, տօլազ—գլխասէր, գատարկաշրջիկ պատանի.

Փաթ—շրջան.

Փարուազ—գլխի ականակուս գարդ.

Փարի—լուեբժաշարս.

Փէլք—փալ.

Փէրիշան—կանանց երեսի մարդարտեալ գարդ.

Փիալա—վառվաուն.

Փողպատ—օձիկ.

Փունջինար—նան ծաղիկ.

Փուշտա—գերանի գրսի կտրած մասը.

Փօշ—գուր.

Քաթիզա—կանանց թուշեա վերնագգեստ.

Քեամ—պակաս, վատ

Քեաման—աղեղնաձև, շրջանաձև.

Քեանգր—պարան.

Քեար—քար, օգուտ, շահ.

Քեաֆուր—անհաւատ, անհոգի.

Քեօբա—հանգերձի եզերքի խոտ աստուս. 2-3 մաս
լալն.

Քիրա—կրակարան, հնոց.

Քեօլկա—պատսպարան, հովանաւոր.

Քընց—քան.

Քընա—քարափէժ, քարակոյտ ժալս.

Քուֆլաթ—ընտանիք.

Օլում — մահ.

Օղուր — բարի.

Օրդու — բաժակ, զօրք.

Օրթէ — եթէ որ, սրովհետեւ.

Փաւաք — աշխարհ, ազգ, վիճակ.

Փայտա — օգուտ.

Փարման — հրովարտակ.

Փէլ — գրութիւն. երկմակը.

Փաւթա — գլխի շոր.

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

Յ Ա՛Ն Կ
ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

Երկու.

Ազգ իմ որքան նկուն մնաս	6
Ա՛խ, անիրաւ օխրութիւն	»
Ա՛խ, երբ պէտքէ երևաս	7
Ա՛խ, ի՛նչ քաղցր էին վայելածս օրերը	8
Ակնարկեան, ո՛վ իմ սիրուհի	9
Ալսքան տարի գու ննջեցիր	10
Այս իմ ծով արտասուք	11
Անխղճօրէն մեզ դատում են	12
Անհոյ ևս չես գիտեր	13
Անմիտ ճնճուկը բազէի ճանկից	14
Առանց վախի, առանց ահի	16
Առաւօտեան քաղցր հովիկ	17
Առաւօտեան քաղցր և անուշ	18
Առաւօտեան ելամ, աչքս ընկաւ երեսիդ	19
Ատուածդ կ'սիրես, իմ նազանի ետր	20
Ատուած մէկ է՝ փառքը անթիւ	»
Արի ինձ անգաճ կալ	22
Արի ինձ խեա խօսու	22
Բազմացան վերքերս	23
Բարի, զեղեցիկ	24
Բացուիր նազելի վարդ,	»
Բիւլբիւլ, քո նման	25
Բօլոր երկիրներէն ինձի համար	26
Բօլդ բարձր սալբի չինար	27

Գնաց վրէժ առաւ	28
Գիշեր ցերեկ ժորժորում եմ	29
Գու այն երկրէն մի Հեռանար	*
Գուք ինձ ձայն մի տաք	30
Ես մէկ ծառ եմ ծիրանի	31
Եթէ մեղաւորք մնաց անպատիժ	32
Եկալ անցնելու քեզանից	*
Երանի թէ շուտով նեջած լինէի	33
Երբ գորաց տէրն Աստուած	*
Երբոր գլխատառից Հասարակ	35
Ես քեզ սիրի, որ դու բնձի չը թարկես	*
Էդ Բնչ լանգառով կ'քելես	37
Էջմիածին խիստ պայծառ սիրուն տեսի	38
Ես աշխարհքը մին լաւութիւն արաւ	39
Ես օր իմ եարը տեհամ	40
Ես Բնչ թաւուք քար ջիգար եմ	*
Թորկեր եմ խեղճ, ակլոր	41
Թէպէտ ես մեծ տան նշան եմ	42
Իբրև Արաքս ես Հոսում եմ	43
Իմ տուած յարգանքս	44
Ինձ սիրեցիր էշխըն նընկար	45
Ինչ եզար, մէկ գուրս արի	46
Լսեցէք խմիչքի յատկութիւնը	66
Խնդրում եմ, աղերսում եմ, Տէր իմ	47
Խօսքս պատմեմ քեզ Համառօտ	*
Կարգացէք իմ ըազզի նամակի սևը	48
Կոյս, իմ սիրուհին բնական	49
Հալ եզրայր ուսուցիչ	50
Հանդիպողք քեզի Խորի կմնալ	51
Հեռացէք ձմամբեր	53
Չախորդ օրերը	54
Չէնդ քաղցր ունիս	55

Մատին մտանի է աննման	•
Նազելոյս ամալ է իջել	56
Ով մաալլ նւրբաթ	57
Ով նազելի, մի լար, բաւ է	58
Չարախնդաց շար մարդիկը	59
Սանգրի թող թափի	•
Սիրելիս, ոչ սքից դու մի նեղանար	60
Սկզբից իմ աշխարհ գալն էր	61
Սուրբ Կարապետ կենացիմ	65
Վերջացաւ մեր ալգին	68
Քո փափագով վառվում եմ	69
Օտարի բնական գիտութիւնիցը	70
Օրը մէկ արամութիւն	71

ԽԱՌՆ ԵՐԳԵՐ

Էիշի, հարսնարդ էկաւ	73
Ասենք շնհաւոր	74
Ախշի, քեօ անունն թնչ ա	75
Ա՛խ, իմ սիրական, ինձմէ հեռացար	•
Աբարան գնացող եզրալը	76
Աբոզն եկաւ լափին տալով	77
Ա՛լ խօրօտիկ խօրօտիկ	78
Աւալմ միր վախըտը	79
Ըրեն առեր մըջ բազանին	•
Ասիմ. գեօզալ, շէօղ էրէսդ	80
Բազնեց ճանրէն շալին սազդ	81
Բան եմ տաւմ ականջ գիր	•
Բերդիցը դուրս էլալ	83
Բըլըուլ թռաւ բանձր քարին	84
Բիւլրիւլ իս բերնիդ էլ լեզուիդ էլ	85
Գացէք տեսէք սրն ա կերել	86

Գնաց աշուն էկաւ գարուն	87
Գնացէք տեսէք ո՞վ ա կերել այգին	89
Գիւ արի ես, գիւ արի ես	90
Գրէէ ջանէ, բէտ բէտ քարեր	91
Նարս միտս ընկաւ	92
Նար քու սէրդ ընձի էփիր վառիբ է	93
Նօթն օր եօթ գիշեր	93
Նս ձեզ մեռնեմ, Սասնայ ծներ	95
Նս վերէն կուգալի	96
Բիւլբիւլ եմ վարդս ուր է	85
Է, ախարտանք	97
Էրիէլ, էրիէլ, մուսլի գամէշ	98
Ընցաւ տարին շախս	99
Ընձի կըսին—կարըդ տեսար	100
Թէ սիրում ես թամաշա	101
Ի՛մալ պրտի էնենք	103
Ինկեալ թաղէ թաղ	104
Լօ, Լօ, Լօ Սիփանայ	105
Կսպուտակ ձին նստել եմ	107
Կսունկ, ուստի՛ կուգաս	109
Չայնը Հնչեց Երգըումէն	110
ձանապարհս ընկաւ Տփսիս	2
ձաղէմըն, խէր Հաթի	111
Մանկունք, երբսր հրացան բացուաւ	112
Մընք սրտով կտրիճ	114
Մըր խօր պտպկէ գերեզման	115
Մի գեղեցիկ պատահեցաւ	116
Մութն էկաւ աշխարհս պատեց	117
Մութն ընկաւ գութան թորկին	118
Նաւափար զու, ինչու այդպէս	119
Չիմ գիտիր Բնչ պիտի տանիս	120
Պարլի պախչալի ես	121

Պարտիզում վարդեր բացուած	122
Սասունայ սար փչէ ուր հով	123
Սուրբ Կարապետ շայիր շիման	124
Տալուորիկցի կարիճ եմ խորթ	126
Տեհար մեկը շլապայով	128
Քանի մէկ բորբոքուիմ	130
Քեամբախ Բէօղլի	»

Պ Ա Ր Ե Ր Գ Ե Ր

Ախշիկ, նազերով նազերով	133
Ախշի, քու գլօխն է դրած	»
Ախշի, արի քէ ֆաս առնեմ	135
Աղբէր, բաղդ անուշ է	136
Աղբէր, հանաքիդ մեռնեմ	137
Ազուխս կորաւ ձեր գուռը	138
Ամպեր ամպեր հեռացէք	139
Ամման ալերէն արի	140
Այ պուճուր աղջիկ, տալգովն արի	142
Այ սիրուն կաքաւ բանէ պարը	143
Այ սար ու սէյրան ու եար	144
Առաւօտուն թունդիր մուխ	145
Ասի եարանս եարանս	147
Արագը հեշտացել ա	148
Արի էրթանք սարը սէյրան	149
Արի սիրելի ջան	150
Բարակ ճամբէն մտել եմ	151
Բորիկ մի քելէ վայ	152
Բօյգ սալբի շինարի	153
Գնացի հանդ կրակի	141
Գուլթանը հաց եմ բերել	154
Գիւլգա օլգում սարի տէր	198

Գէ գնն գիգամ, վայ գնն գիգամ	155
Գու կայնեբ ես աղբբան ահան	156
Գուբգեար գուբգեար է աղբէբս	157
Եարս զրկել եմ թթի	158
Ելել եմ Ալագեազը	163
Ես Արշակն եմ Վալափելցի	162
Ես Խաչօն եմ Արմաթլեցի	164
Ես Վաստն եմ Բալագեացի	188
Ես Զուլօն եմ Մաստարեցի	165
Ես կ'իտղամ բերգէնի	209
Ես Բնչ կենեմ կով ու կթան	167
Ես մի անդալագ զուշ եմ	168
Զի՛նչ ու զի՛նչ տամ լողուորչուն	159
Էլլա էրթիս, էրթիս տփի	170
Էլլանք սարերը մօտիկ	171
Էլլու եար ես քս սիրուդ	172
Էլնեմ ժուռ գամ քու ման գալած	173
Էլ նագանի նազլի եար	174
Էս գիշեր լուսնեակ գիշեր	175
Էս օր մէկ գիրարմ տեսայ	160
Էս օր ուրբաթ ի պաս ի	161
Էկաւ հասաւ Վանայ ծագուն	189
Էս ձորն ի վեր ծնեփակ	176
Էրթիկ էրթիկ բանել ես	177
Էրևաննան օյ օյ	178
Թաք տանէին տանէին	190
Թալիշու շամբէն զուգ ա	179
Թաւէն ծակ է եղ չկայ	287
Ի՛մ զլխու ֆութէն կիտամ	180
Ի՛մ սրտով սիրած եար	176
Ինձի տար քու հերանց բաղ	
Ինջիկնար եար քան	184

Ինչի համար լուսնեակ ես	185
Լուսնեակ սլափն դպել ւ	193
Լուսնեակն է կայնել գարին	194
Լէլէ եաման՝ գու ելել ես	195
Խնուս գեղի մէջ տեղը	196
Խօտ ու ջուլին ջուլն ւ մօտիկ	197
Խարս, վեր արի, նազ մի անի	198
Մաղիկն առնեմ զամ լերթիս	200
Մառիս տակը մանիշակ	201
Մաղկաշորը ձուն կուգայ	203
Կայնել ես արա բախա	202
Կայնել ես կազ կմանես	204
Կայնել ես ետաի վերայ	205
Կանանչ արտի քեանարը	206
Կարմիր վարդը ջամով ւ	»
Կարմիր վարդիս վար չունեմ	207
Կեանքիդ արեւիդ մատաղ	208
Կողբայ քարեր մատան է	191
Կորեկն օր ականջ քցեց գուս	213
Հարրբան—Իրհուսնը մութը	214
Հարրբան,—Հաց եմ թխել գարի ւ	215
Հար բբան,—Նայի բուր կանանչ է	191
Հօյ եար—Մաղիկ Մաղկէվանայ ես	216
Հալապօ տարաս զըքօ	217
Հալ էրա, հոյ, ծալ էրա	219
Հով արէք, սարեր ջան	»
Հոյ եար ջանրմ նանայ	221
Հօղալլօ ջան, հօղալլօ ջան	»
Հոյ նագանրմ նագանրմ	222
Հաց առայ թագա թագա	223
Համբարդի հեա խապար արի	192
Մատաղ լինիմ քեզ ու մօրդ	224

Մեր արևը շատ կանանչ է	225
Մեր տան մէջը քնող աղայ	248
Մեր տան ետև քառասուն կարաս	226
Մշու խալու գարեերն էր շատ	210
Մշու սարեր մշուշ էր	227
Մարալօ, մարալօ, մարալօ	»
Յօրովանայ յօրովանայ	228
Յուշիկ քելա վրբ պաղին	218
Նանայ եար Հա—Իմ եարբ	229
Նշի ծառին նուշ կրլնի	230
Նարաֆով թուխ փուշով	231
Նարմաղ երեսդ կը շողշողայ	232
Ուռի ես կանանայ մի	233
Չորացաւ կանանչ տերես	234
Պատի տակը տալգայ է	235
Չաղացիս գուռը կանանչ	236
Չաղացիս գուռը տարթ ա	211
Չան մարալ ջան էս սարէն	287
Չուր կուգար արփին արփին	»
Սարէն կիւզեա պաղ պաղ ջրեր	238
Սարէն կգայ սառը ջուր	212
Սար, սար, սարովն արի	239
Սասուն վազեց արեան գետեր	240
Սարի այլան եմ սարի	241
Սար Հա սար սարին զուրբան	242
Սարերի սինձն Բնչ ա	243
Սէրն Ինչ է սովզէն Ինչ է	»
Սիրուն է—Արագի խոր տակքը	244
Սիրուն է—մեծ կալը երես երես	245
Սուրբ Կարապետ քօ վանքը	246
Սօնէ-Առօի լուսնեակը ես եմ	247
Վարդ կոշիկս	»

Վայ մայրիկ ջան	249
Վանքի բոլոր ալալ է	250
Վերնաքամին գալիս ա	251
Փոցխո ծիրանի կոթ է	252
Փնջով ծաղիկ ձեռին բռնած	209
Քանաքեռ բանձր տեղ է	253
Քարիս տակը քարոտ է	256
Քարփի գլխին ունիմ տուն	255
Քրդի մի խարս իմ պիրի	256
Քեապապս աղ եմ արել	257
Քուրան էկաւ սարի կողէն	258
Սրհնեալ բարերար Աստուած	259

